

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Δ'. | 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1866. | ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 95.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΤΤΙΚΗ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ.

Τῆ 20ῃ τοῦ μηνὸς τούτου εὐρέθη ἐν τινι βρέματι παρὰ τὴν ἐνταῦθα μονὴν τῶν Ἀσωμάτων καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἡμῶν ἐταιρίας λίθος ἐνεπίγραφος περιεργότατος, ὅστις, ἂν καὶ κολοβὸς κατὰ τὸ ὕψος καὶ πλάτος, ἔτι δὲ καὶ ἐφθαρμένος πολλαχῶς κατὰ τὴν γεγραμμένην ἐπιφάνειάν του, εἶναι ὅμως πολλῆς ἱστορικῆς σπουδαιότητος, ὡς παρέχων ἐν τῷ κάλλιον διατετηρημένῳ μέρει αὐτοῦ ἐν συνεχείᾳ 42 στίχοις ἀναγραφὴν τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγωνισμάτων χρονολογικῆν, πότε δηλ. εἰς τοὺς ἀγῶνας εἰσήχθησαν ταῦτα ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ποῖοι εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἄνδρες ἐνίκησαν πρῶτοι. Τὸ μέρος τοῦτο ἐπικυρῶνει λίαν εὐπροσδέκτως, ἐν τισὶ δὲ καὶ διορθῶναι, μάλιστα μὲν τὴν γνωστὴν ἐκείνην παρὰ Πausanίᾳ ἐν Ἡλιακῶν Α, 8, 6 κ. εἴ. ὁμοίαν καὶ πληρεστέραν ἀναγραφὴν, εἶτα δὲ καὶ τὰς ὁμοίας τοῦ Σέξτου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ ἐν τῷ Εὐσεβίου χρονικῷ πληροφορίας, ὡς καὶ τινὰς ἄλλας ἐκ βιβλίων τῆς ἀρχαιότητος σποραδικῶς εἰς ἡμᾶς περιελθούσας. Καὶ φαίνεται λοιπὸν ἐναργῶς, ὅτι ὁ Πausανίας, ἐπιωφεληθεὶς εἰς τὴν συγ-

γραφὴν του ἐπίσημόν τι κείμενον ἀνεστηλωμένον δημοσίᾳ ἐν Ὀλυμπίᾳ, (ὅπερ καὶ ὑποδηλοῖ ἐν Ἡλιακῶν Β'. 22, 3, καλῶν αὐτὸ «κατάλογον τῶν Ὀλυμπιάδων,» ἀλλαγῆ δὲ, ὡς ἐν Λακωνικῶν 21, 1 «τὰ εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας Ἡλείων γράμματα») καὶ οἱ ἄλλοι ὄχι ὀλίγοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, οἱ ἀπὸ Ἰππίου, Ἀριστοτέλους, Ἐρατοσθένους καὶ ἐξῆς συνθέσαντες διαφόρους τοιαύτας χρονολογικὰς ἀναγραφὰς, ἐξ ἐπισήμων στηλῶν μετέγραφον *ὅσα καὶ ὅπως ἐνέκριναν*. Ὑποθέτω δ' ἔτι, ὅτι ἀντίγραφον ἐπίσημον τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ στηλῶν θὰ ὑπῆρχε καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀναγκαῖον χρῆμα, καὶ δὴ καὶ ἐν Ἀθήναις, καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις τεμάχιον μικρὸν ἀνεπίστως πάνυ ἐν ἔτει 1866 ἤλθε νὰ μᾶς παρουσιασθῆ. Καὶ ὁ τόπος δὲ τῆς εὐρέσεως τοῦ τεμαχίου δὲν εἶναι ἴσως ἀδιάφορος· διότι ἡ μονὴ τῶν Ἀσωμάτων δὲν κεῖται βεβαίως μακρὰν τῆς θέσεως τοῦ γυμνασίου Κυνοσάργους ἢ τῆς τοῦ Λυκείου, τόπων ὄχι ἀπροσφυῶν εἰς ἴδρυσιν τοιαύτης ἀναγραφῆς.

Ὁ λίθος εἶναι Πεντηλῆσιος, ὕψος ἔχων 0, 21, πλάτος 0, 17, πάχος 0, 10. Ἀπεθραύσθη δὲ πρό-παλαι ἄνωθεν, κάτωθεν καὶ ἐκ δεξιῶν τῷ θεωμένῳ, ἀριστερόθεν δὲ, ἤτοι κατὰ τὸ μέρος, ὅπου ἄρχονται οἱ στίχοι, μετριῶς ἐβλάβη ἢ ἄκρα τῆς γωνίας ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ δὲν λείπουσιν ἐκεῖ

ἐν ἐκάστου στίχου ἀρχῇ, εἰμὴ ἀνὰ ἐν ἕως πέντε τὸ πολὺ γράμματα, ἐν δὲ τῷ 10ῳ στίχῳ οὐδὲ ἐν, ὡς πείθομαι, ὥστε αἱ ἐξ εἰκασίας ἀναπληρώσεις χρειάζονται μάλιστα εἰς τὸ δεξιὸν μέρος· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ στίχοι ἔχοντες μικρὰ γράμματα δὲν ἦσαν καὶ μακροί, (ὡς θέλει παραδεχθῆ πᾶς ἀναγνώστης, βλέπων κατωτέρω πιθανὰς τὰς βραχείας συμπληρώσεις μου,) καὶ οὕτως ἡ σιγήλη ἤθελεν ὑποτεθῆ στενοτέρα τοῦ συνήθους, εὐλογον εἶναι νὰ εἰπώμεν, ὅτι θὰ εἶχεν καὶ ἄλλην σελίδα (co-

Τὰ ἐκ τοῦ λίθου.

(ὀγδόη καὶ τριακοστὴ ἐτέθη παί·)

(δὼν πένταθλον καὶ ἐνίκα)

1 Εὐτελίδα(ς) Λάκων. δευτέραι καὶ τεσσαράκοντα(ς) ἐτέθη παίδων πυγμῆ καὶ ἐνίκα Φιλύτας Συβαρίτης.

5 πέμπτη καὶ ἐξήκοντα(ς) ἐτέθη ὀπλίτης ΠΙ; (θεοσ; καὶ ἐνίκα Δημάρο(α)ο(ς) Ἡραϊεύς. τρίτη καὶ ἐνενηκοστὴ ἐτέθη συνωρίς καὶ ἐνίκα Εὐαγόρας Ἡλείος.

10 ἐνάτη (κα)ὶ ἐνενηκοστὴ ἐτέθη πάλων ἀβόλων ἄρμα καὶ ἐνίκα Εὐρυδιά(δης) Λάκων.

... ης Ὀλυμπιάδο(ς) . . . .

... οἱ δὲ νενικηκότες

15 δευτέραι καὶ εἰ(κ)οστὴ . . .

... ος παντα . . . .

.. Λυλον εν Α . . . .

.....

Παρατηρῶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω τὰ ἐξῆς·

Ὅτι τὸ ἀνωτάτω μέρος τοῦ λίθου, ὅπερ ἐξέλιπε, θὰ περιεῖχε πάντως ἐκεῖνα τὰ παρὰ Πausanίαν ἀγωνίσματα, ἃ ἐγὼ ἐδήλωσα ὅτι παρέλειψα, ὡς μὴ ἀναγκαῖα εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἄρθρου τοῦ μου, ἀρκεσθεῖς εἰς μόνον τὴν εἰσαγωγικὴν φράσιν καὶ τὴν περὶ τοῦ Κοροΐου. Τὸ δὲ τοῦ *Eutelia* ὄνομα, ὃ παρέχει ὁ λίθος, εὐρίσκεται παρὰ Πausanίαν ἀναγεγραμμένον μετὰ τὴν χρονολογίαν τοῦ ἀγωνίσματος παίδων πεντάθλου ὅχι ἐν τῷ 8ῳ ἀλλ' ἐν τῷ 9ῳ κεφαλαίῳ τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου, διότι τὸ ἀγώνισμα ἐκεῖνο ἦτο καταλειμμένον πρόπαλαι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὸ ἐμνημόνευσεν ὁ περιηγητὴς ὅπου τὰ ἄλλα. Εἶναι δὲ εἰς ἐμὲ ἄπορον, διὰ τί ὁ λίθος ἔχει τὸ τοῦ Εὐτελίδος ὄνομα

Ionne), καὶ οὕτω θὰ ἀπρητιζέτο τὸ δίκαιον πλάτος της.

Τὰ γράμματα φαίνονται τὰ συνήθη τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, ποῖον δὲ τούτων μερικώτερον, κατωτέρω ἐν ταῖς σημειώσεσί μου θὰ τὸ εἶπω αἰτιολογημένως.

Ἴδου τώρα γράμμασι μικροῖς τῆς συνήθους γραφῆς· τὸ κείμενον τοῦ λίθου, ὅπως τὸ ἀνέγνω καὶ συνεπλήρωσα, καὶ καταντικρὺ τὸ τοῦ Πausanίου πρὸς ἄμυσον ἀντιπαραβολήν.

Τὰ ἐκ τοῦ Πausανίου.

Ἐξ οὗ γὰρ τὸ συνεχὲς ταῖς μνήμαις ἐπὶ ταῖς Ὀλυμπιάσιν ἐστίν, δρόμου μὲν ἄλλα ἐτέθη πρώτων καὶ Ἡλείος Κόροϊος ἐνίκα . . .

[Ἐδῶ παραλείπω ἐξ ἀγωνισμάτων ἀναγραφῆν.]

πρώτη δὲ ἐπὶ ταῖς τεσσαράκοντα Ὀλυμπιάσι πύκτας ἐσεκάλεσαν παῖδας καὶ περιῆν τῶν ἐσελθόντων Συβαρίτης Φιλύτας. τῶν δὲ ὀπλιτῶν ὁ δρόμος ἐδοκιμάσθη μὲν ἐπὶ τῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος καὶ ἐξήκοστης . . ., τοὺς δὲ δραμόντας ἀσπίσιν ὁμοῦ πρώτος Δημάρετος ἐκράτησεν Ἡραϊεύς. δρόμος δὲ δύο ἵππων τελείων συνωρίς κληθεῖσα τρίτη μὲν Ὀλυμπιάδι ἐτέθη πρὸς ταῖς ἐνενηκόντα, Εὐαγόρας δὲ ἐνίκησεν Ἡλείος. ἐνάτη δὲ ἤρσεσεν Ὀλυμπιάδι καὶ ἐνενηκοστῇ καὶ πάλων ἄρμασιν ἀγωνίζεσθαι, Λακεδαιμόνιος δὲ Συβαριάδης τὸν στέφανον τῶν πάλων ἔσχε τοῦ ἄρματος.

(ἐπομένως ἔσχε ποτὲ καὶ τὸ ἀγώνισμά του, ὃ ἐγὼ συμπληρωτικῶς ἀνέγραψα) ἐνῶ δύο ἄλλα ἀγωνίσματα, τὸ τῆς ἀπῆνης καὶ τὸ τῆς κάλπης, τεθέντα μὲν τῇ 70ῇ Ὀλυμπ. κατὰ Πausanίαν, καταλυθέντα δὲ τῇ 84ῇ Ὀλυμπ., ἤρσεσεν, ὡς εἰκὸς, ἀμνημόνευτα. Νὰ εἶπω, ὅτι ὅχι ἀκριβῆ παρέδωκεν ἡμῖν ὁ περιηγητὴς περὶ τοῦ παίδων πεντάθλου, ὡς καὶ ὁ Ἀφρικανὸς, δισταζῶ πολὺ, καὶ κλίνω μᾶλλον νὰ παραδεχθῶ, ὅτι ὁ τὸν λίθον γράψας ἔκρινεν ἐν τῷ τοῦ Εὐτελίδος ἀγώνισματι νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τὸ ἴδιον σύστημα ὅπερ διὰ τὰ ἄλλα δύο ἀγωνίσματα ἠσπάσθη· τοῦτο δὲ ἴσως ἐκ τινος λόγου εἰς ἡμᾶς ἀγνώστου.

Ὅτι ὁ λίθος, ἐνῶ ἐν ταῖς ἐξῆς τέσσαρσιν ἀγωνισμασι τὴν αὐτὴν σειρὰν τηρεῖ, ἦν καὶ ὁ Πausanίαν

νίας, οὐδὲν οὔτε ὑπερκεκῶν οὔτε παρεμβάλλων, διαφώνει ὅμως πρὸς τὸν περιηγητὴν καὶ τὸν Ἀφρικανὸν ἐν τῇ χρονολογίᾳ τοῦ πρώτου εὐθὺς ἀγωνίσματος τῆς τῶν παίδων πυγμῆς, ἅτε παρέχων σαφῶς ἐν στίχῳ 21κι, ὅπερ συνεπλήρωσα ἐγὼ· δευτέραι, ἐνῶ ὁ περιηγητὴς λέγει πρώτη, ὡς καὶ ὁ Ἀφρικανὸς, ἐτι δὲ καὶ ὁ Φιλόστρατος (ἐν τῷ περὶ γυμναστικῆς σ. 22,) ὅστις ὅμως καὶ ἐξηκοστὴν ἀναφέρει.

Ὅτι τὸ ὄνομα (Φ)ιλύτας, διὰ τοῦ υ γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ λίθου, διαφέρει τοῦ παρὰ Πausanίαν Φιλύτα καὶ τοῦ παρ' Ἀφρικανῶ Φιλητᾶ, ἐνθα ὅμως καὶ γραφὴ ἄλλη Φιλύτας φέρεται (*) καὶ πρέπει ἐδῶ μᾶλλον νὰ πιστευθῆ ὁ λίθος, καθ' ὅσον ὄνομα Φιλύτας ἦδη καὶ ἐπὶ μολυβδίνου ἐλάσματος πᾶνυ παλαιῦ ἀνεγνώσθη. Ἴδε ἐφημερίδος Ἀθηναίων ἀρχαιολογικῆς περιόδου Β' πίν. με' ἀρ. 117.

Ὅτι τὸ δεύτερον α τοῦ Δημάρετος ἔθεσα ὀδηγηθεῖς ἀπὸ τὰ ὀπισθῶν ἐπὶ τοῦ λίθου φαινόμενα ἔχνη τοῦ γράμματος καὶ δὲν ἔγραψα Δημάρετος ἢ Δημάρετος, ὡς παρὰ Πausanίαν καὶ Ἀφρικανῶ καὶ Φιλοστράτῳ κεῖται· ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐδῶ βέβαιος, ἂν καλῶς εἶδαν οἱ ὀφθαλμοί μου.

Ὅτι τὰ ἐν τῷ 12ῳ στίχῳ ἄδο, καθαρῶτατα φαινόμενα ἐπὶ τοῦ λίθου, συνεπληρώθησεν ὑπ' ἐμοῦ οὕτως, ὡς ἐκέλευεν ἡ παρὰ Πλάτωνι ἐν Νόμ. Η' σ. 834 φράσις. Τὸ κείμενον τοῦ Ἀφρικανῶ διδίδει· πωλικὸν τέθριππον.

Ὅτι τὸ Εὐρυδιά τοῦ λίθου πρέπει νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὰ λεξικά τῶν κυρίων ὀνομάτων τὸ πᾶνυ ἄτοπον διὰ τῶν σχηματισμῶν τοῦ Συβαριάδης, ὅπερ κεῖται μὲν παρὰ Πausanίαν, παρ' οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ συγγραφεῖ εὐρηται, ἂν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν τοῦτο ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ λεξικογράφου Pape. Εἶναι δὲ τὸ Εὐρυδιάδης ἄλλως μὲν λίαν γνωστὸν ὄνομα Λακωνικόν, εὐκόλα δὲ ἠδύνατο νὰ παραφθαρῆ εἰς Συβαριάδης ὑπὸ τινος ἀντιγραφῆος διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν πρώτων τριῶν στοιχείων, ἔχοντος μάλιστα ἐν τῷ νῶ τὸ προηγηθῆν

πόλεως ὄνομα Συβαρίτης. Παρὰ δὲ Ἀφρικανῶ τὸ ὄνομα γράφεται Εὐρύδατος, καὶ τοῦτο ὑπὲρ τῆς γραφῆς τοῦ λίθου συνηγορεῖ καὶ κατὰ τῆς τοῦ Πausανίου.

Ὅτι μετὰ τὸν 12ον στίχον εἶναι κενὸν γραμμάτων διάστημα ἐπὶ τοῦ λίθου ὡς δύο στίχων χωρητικόν.

Τόσα ἐγὼ σημειῶ εἰς τὸ σφότερον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς. Τοὺς δὲ κατωτέρω ἄλλης παραγράφου πέντε κολοβούς στίχους, ἃς συμπληρώσωσιν ἐπὶ πλέον καὶ σχολιάσωσιν ἄλλοι, ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον ἴδωσι τὸν λίθον αὐτὸν ἢ τοῦλάχιστον πανομοιότυπον ἀπεικασμά του. (*) Ἡ συμπλήρωσις αὐτῶν ἢ ἐντελής εἶχε δι' ἐμὲ ἀνυπερβλήτους δυσκολίας. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐν στίχῳ 15ῳ γινομένης μνείας τῆς δευτέρας καὶ εικοστῆς Ὀλυμπιάδος, ἠδύνατό τις ἐκ τοῦ Ἀφρικανῶ νὰ συμπληρώσῃ τὸ *παντα* ἐκ *Παντακλῆς Ἀθηναῖος*, ὅστις ἐγένετο σταδίου νικητὴς τότε. Ἀλλ' εἰς ἐμὲ φαίνεται ἄτοπον ἢ σεῖρα τῶν χρόνων νὰ καταστραφῆ οὕτω ἐν τῷ λίθῳ, καὶ πιθανὸν θεωρῶ, ὅτι ἐν τῇ νέῃ ταύτῃ παραγράφῳ περιείχετο ὅχι τακτικῶν καὶ εἰς αἰ διαμεινάντων ἀγωνισμάτων ἀναγραφῆ, οὔτε νέων προσθήκη, ἀλλὰ μᾶλλον κατάλοιπαι τινῶν ἐξ αὐτῶν, καὶ ὁ κατὰ Πausanίαν «κόσμος ὁ περὶ τὸν ἀγῶνα,» ἴσως δὲ καὶ τινὰ ἰδίως ἀξιωματικῶν περιστατικῶν τῶν ἀγῶνων ἢ καταδίκαι ἀνεγράφοντο. Καὶ ἕκαμα μὲν τινὰς ζητήσεις ὅχι ἀτσλαιπόρους περὶ τούτων, ἀλλ' οὐδὲν ἐπέτυχα ὅ,τι καὶ λόγου ἄξιον. Ἡ δὲ 22^a καὶ ἡ 42^a Ὀλυμπ. οὐδὲ ὅλως μνημονεύονται ἐν ὄλῳ τῷ Πausanίαν ἐπὶ οὐδενὶ συμβάντι, ἐνῶ τόσαι ἄλλαι διὰ διαφόρους λόγους μνημονεύονται, ὡς βλέπει τις ἐκ τοῦ πλουσίου πίνακος τῆς ἐκδ. τοῦ I. Bekker. Καὶ ὁ Ἀφρικανὸς δὲ οὐδὲν ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν Ὀλυμπιάσιν ἐκτακτον ἀναγράφει. Τὸ δὲ νὰ συμπληρώσῃ τις τὸν τελευταῖον στίχον τῆς ἐπιγραφῆς οὕτω «δία)υλον ἐν Α(υκείῳ, ὅ εἶναι μὲν εὐκαλώτατον, δυσκολοῦπεράσπιστον δέ.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐκφέρω εἰκασίαν, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ

(*) Ἴδε τὸ βιβλίον *Sexti Julii Africani Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῆν*, ἐκδ. τοῦ 1862, ὑπὸ Rutgers, ἐν σελ. 16. — Φιλητῶν λέγει καὶ ὁ Φιλόστρατος τὸν νικητὴν ἐν τῷ περὶ γυμναστικῆς, σ. 22, ὡς βλέπω ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, τὸ ὅποιον ὁ τῆς ἐνταῦθα Πρωσικῆς πρεσβείας φιλόλογος γραμματεὺς κ. Κολλίερ παρέσχε μοι εἰς χρῆσιν μάλα προθύμως, ἰδὼν με ἐν ἀμνηστία πολλῇ ἔνεκα τῆς ἀπὸ 9 ἡδὴ μηνῶν κλεισίσεως τῆς δημοσίας ἡμῶν βιβλιοθήκης.

(*) Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λαμβάνη τοὺς ἀρχαιολόγους, ὅτι καὶ τὸ ἐντελέστατον καὶ πιστότατον ἐκτύπωμα διὰ βιβρογμένου χάρτου ἢ ἄλλης ὕλης δὲν εἶναι ἴσης ἀξίας μετὰ τὸ πρωτότυπον, μάλιστα διὰ τὸ ὅτι δὲν ἀποδίδει τὸν διαφόρον χρωματισμὸν τῆς ἐπιφανείας, ὅστις εἶναι βοηθητικώτατος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἐκεῖ ὅπου τὰ γράμματα εἶναι ἢ λίαν ἀβαθῆ ἢ γεμισμένα μετ' ὀλην ξένην στερῆν καὶ δυσέκκλητον, καὶ μόνον διὰ τοῦ διαφόρου χρωματισμοῦ τῶν διακρίνονται τῆς λοιπῆς ἐπιφανείας.

λίθου ἡμῶν τούτου ἀναγραφὴ τῶν ἀγωνισμάτων θὰ εἶναι γεγραμμένη ὄχι πολὺ πρὸ τῆς 129ης Ὀλυμπιάδος (πρ. χρ. 264)· διότι, ἂν ὑποθέσωμεν, ὡς εἶναι εὐλογον, ἕνακ τοῦ κενοῦ χώρου τοῦ ὑπὸ τὸν 12^{ον} στίχον, ὅτι εἶναι συμπληρωμένη ἕως ἐκεῖ τελεία ἢ ἀναγραφὴ, βλέπομεν ἐλλείποντα τρία ἀγωνίσματα ἐκ τῶν παρὰ Παισαυτίαν καὶ Ἀφρικανῶ μνημονευομένων τὰ νεώτατα, ὧν τὸ σχετικῶς παλαιότερον ἐτέθη ἐν Ὀλυμπιάδι 129^η (*). Τοῦτου βέβαιον, (ὡς καὶ τῶν ἄλλων δύο τῶν ἐν Ὀλυμπ. 131^η καὶ 145^η τεθέντων) δὲν ἠδύνατο νὰ προφητεύσῃ τὴν θέσιν ἢ τὴν ἐπὶ τοῦ λίθου ἀναγραφὴν ποιήσας.

Δὲν ἀποθέτω δὲ τὸν κάλαμον πρὶν ἢ εἶπω ἔτι δύο τινα, ἅπερ «*Θυμὸς με κελεύει*» διὰ τοῦ νεωτέρου τῶν παρ' ἡμῖν θιασωτῶν τῆς φιλολογίας. Λοὺς ὅτι τὸ μὲν ὄφρος τοῦ Παισαυτίου εἶναι περίτεχνον ἐν τῇ περὶ θέσεως τῶν ἀγωνισμάτων καὶ περὶ τῆς νίκης τῶν Ὀλυμπιονικῶν φρασεολογίᾳ του, ἥτις γίνεται ἐκάστοτε ἀλλοίκα, ἵνα μὴ νομισθῇ δηλ. ὁ συγγραφεὺς πτωχὸς τῷ πνεύματι. Φιλοτιμία αὕτη παιδαριώδης, οἰκεία μὲν καὶ εἰς ἄλλους ἐνόστο ἄλλων χρόνων συγγραφεῖς, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς τῶν Ῥωμαϊκῶν, ὅτε καὶ ὁ ἄλλως λίαν ἐμβριθὴς περιγηγητὴς ἤμασε. Τὸ δὲ ὄφρος τοῦ λίθου ἐξ ἐναντίας εἶναι ἀπλοῦν, κυριολεκτικόν, βραχὺ καὶ ὁμοιον ἑαυτῷ διὰ παντός, ἐνὶ λόγῳ *lapidaire*, λιθινόν. Καὶ δὲν ἐννοῶ διὰ τούτων μου τῶν λόγων, ὅτι οἱ συγγραφεῖς λιθινῶς πρέπει πάντοτε νὰ γράψωσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ μὴ τὸ παρακάμνωσι θηρεύοντες τὴν κομψότητα. Ὁ δὲ εὐλογημένος Παισαυτίαν ἐν τῷ πολλῶν ἡδὴ μνημονευθέντι χωρίῳ αὐτοῦ τὴν ἀπλὴν ἐννοίαν τοῦ *ἐνλίκα* χρειασθεὶς νὰ γράψῃ δέκα τέσσαρας φορὰς, δις μὲν, ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τῷ τέλει, ἕτη νὰ γράψῃ τὸ ἐνίκα, τρεῖς δὲ τὸ ἐνίκασεν· αἱ δὲ ἄλλαι του ἐνέα φράσεις εἶναι αἱ ἐξῆς· ἀνέλυστο τὸν κότινον· ἡ νίκη ὑπῆρξε τῷ... , ἀνηγορεύθη κρατῶν, παρέβη, κτειργάσαστο, περιῆν, ἐκράτησεν, τὸν στέφανον ἔσχεν, ἀναγορευθῆναι λέγουσιν.. Ὡσαύτως δὲ ἐ-

(*). Ὁ Bekker ἐν τῷ πίνακι του σημειοῖ τὴν 128 Ὀλ. διότι οὕτως ἐξέλαβε τὰς λέξεις τοῦ Παισαυτίου (Hil. A, 8, 14): τοῦτον μὲν (τὸν πωλικὸν κέλητα) ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ τριακοστῆς τε καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, τῆς δὲ Βελεστίχης τὴν συνορίδα Ὀλυμπιάδι πρὸ τὰ ὑτῆς τριτῆς.— Ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἀφρικανῶ, ἀναγράφοντες τὴν προσθήκην τῆς πωλικῆς συνορίδος ὑπὸ τὴν 129^{ην} Ὀλυμπιάδα, φαίνεται, ὅτι τρίτη πρὸ τῆς 131^{ης} Ὀλ. δὲν εἶναι ἡ 128^η, καὶ ἄρθως τοῦτο, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον τοῦ ἀριθμοῦ.

ποίειλε καὶ τὴν ἐννοίαν τῆς θέσεως τῶν ἀγωνισμάτων κατὰ ἕνδεκα τρόπους ἐκφράσας τὸ ἀπλοῦν ἐτέθη.—

Βον δὲ ὑπομνήσκω, ὅτι ἀφοῦ μόνον σχεδὸν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἱστορίαν προγονικὴν μαρτυρουμένην καὶ ὑπὸ βιβλίων καὶ ὑπὸ μνημείων ἄλλων, πρέπει διὰ τοῦτο ζηλοτυπώτερον ἀντεχόμενοι τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δόξης, τῆς τόσον βεβαίως ἀποδεικνυομένης, νὰ μελετῶμεν τὰ συγγράμματα καὶ τὰ μνημεῖα ἐντελεχέστερον καὶ νὰ ἐμφορώμεθα τῶν ἐξ αὐτῶν διδασμάτων. Ὅπως ταῦτα σήμερον τὰ Ὀλυμπιακά γεγονότα ἐκ τοῦ λίθου πιστοῦνται καὶ τὸ εὐτακτον καὶ ἐπιμελὲς ἦθος τῶν καὶ ἐν πρακτικῇ Ἑλλήνων ἀνακρήττουσιν, οὕτω καὶ οἱ φόροι καὶ ἡ ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἀθηναίων, οὕτω καὶ αἱ δαπάναι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας, οὕτω καὶ ἡ τριηραρχία τοῦ Δημοσθένους, οὕτω καὶ ἡ μὴ ἐκδοσις τοῦ Λυκούργου εἰς τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, οὕτω καὶ αἱ τιμαὶ αἱ εἰς τὸν Τίτον Φλαμινίον ἀποδοθεῖσαι, οὕτω καὶ αἱ τοῦ Ἡρώδου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους εὐεργεσίαι καὶ τόσα ἄλλα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς γεγονότα, ἐκ βιβλίων τέως γινωσκόμενα μόνον, ἐπεγνώσθησαν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐφωτίσθησαν καὶ ἐκ λίθων, ἐκ τῶν λίθων τούτων, τοὺς ὁποίους, τινὲς λιθίνην ἔχοντες τὴν καρδίαν καὶ πεπωρωμένην τὴν διάνοιαν, οὐ μόνον ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ καταφρονοῦσι, δυσσεβοῦντες πρὸς τὴν πατρίδα. Οἱ δεῖλαιοι! καὶ δὲν ἐνθυμοῦνται κἄν ἐν τῇ πρὸς τὰ ξένα καὶ θνητὰ συνήθει αὐτῶν ἐκπλήξῃ νὰ εἶναι καὶ ἀκολουθητικοὶ ἑαυτοῖς, καὶ νὰ μιμῶνται τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ὡς πρὸς τὸν ἔρωτα τῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 25 Νοεμβρίου 1866.

Σ. Α. Κ.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῇ. (1)

ΕΠΟΧΗ ΠΡΩΤΗ.

Ἀπὸ Γερραδίου τοῦ Σχολαρίου μέχρι
Ἀδαμαρτίου Κοραῆ.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ.

Ἐν τῇ Πάτμῳ εἶναι βέβαιον, ὅτι περὶ τὸ ἔτος 1730 ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν Γεράσιμος ὁ ἱερομόναχος, Κρήτης, καὶ ὅτι ἀπὸ 1750, μέχρι τοῦ 1770, ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Μακάριος, καὶ

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 94.

μετὰ τοῦτον μέχρι τέλους τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος ὁ τοῦ Μακαρίου μαθητὴς Δανιὴλ Κερραμεύς. Εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο συνήγοντο, ἀφοῦ μάλιστα ἤρχισεν νὰ προστατεύῃ αὐτὸ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνία τῶν μηλωτοποιῶν (γουναράδων), πλῆθος μαθητῶν πανταχόθεν. Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Σχολείου τῆς Πάτμου παρέδιδον τὰ γραμματικὰ κατὰ τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸ συντακτικὸν ἔγραψαν ὑπομνήματα, μικρὰ μὲν ὁ Γεράσιμος, πλατύτερα δὲ, ὁ Δανιὴλ. Ὁ Μακάριος ἐνκοσολήθη πρὸς τούτους εἰς συγγραφὴν λόγων ἐκκλησιαστικῶν, τοὺς ὁποίους ἐκήρυττεν ἀπ' ἀμβωνος, καὶ τῶν ὁποῶν ὁ κυριώτερος σκοπὸς ὑπῆρχε τὸ ν' ἀποδείξῃ τὰ λάθη τῆς Λυτικῆς ἐκκλησίας, οἱ δὲ λόγοι οὗτοι ἐξεδόθησαν ἐν Λεψίδα τῆς Σαζωνίας.

Δὲν εἶναι γνωστὸν, ἐάν οἱ διδάσκαλοι τῆς Πάτμου ἐξήγουν τοὺς ἐκκλησιαστικούς καὶ ἐθνικούς Συγγραφεῖς κατὰ μόνον τὸ λεκτικὸν μέρος, ἢ ἐξηκρίβουν καὶ τὸ πραγματικὸν αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ πρῶτον εἶναι πιθανώτερον· διότι ἐστεροῦντο γεωγραφικῶν, χρονολογικῶν καὶ ἱστορικῶν γνώσεων καὶ βοηθημάτων, ὡς ἀγνοοῦντες οἱ πλείστοι τὴν Λατινικὴν, ἐν ἣ ἡ μόνη κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἠδύνατο νὰ εὗρωσι τοιαῦτα βοηθητικὰ βιβλία. Ἐλείπε δὲ μέχρι τινὸς καὶ τυπωμένη συλλογὴ Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων, καὶ οἱ μαθηταὶ καταγινόμενοι νὰ ἀντιγράψωσι τὰ μαθήματα ἀπὸ τῶν βιβλίων τῶν ἰδίων διδασκάλων, ἐξώδευον καιροὺς καὶ κόπους εἰς μάτην, ἕως οὗ ὁ Ἀθηναῖος Πατούσας, συλλέξας καὶ ἐκδοὺς ἐν Βενετίᾳ (περὶ τὰ 1750) τὴν ὀνομαζομένην *Ἐγκυκλοπαιδείαν* εἰς τέσσαρας τόμους, εὐκόλυνε τὴν μάθησιν εἰς τοὺς φοιτῶντας. Ἡ πρὸς τὸν Θεόδωρον Γαζῆν προσήλωσις τῶν μαθητῶν καὶ διδασκάλων τῆς Πάτμου ἦτον ἐνθουσιώδης, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζοντο *Γαζῆται* ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Σχολείου τῶν Ἰωαννίνων, τοὺς ὁποίους οὗτοι πάλιν ὀνόμαζον *Λασκαρίτας* ὡς ἀκολουθοῦντας τὴν Λασκάρως Γραμματικὴν.

Τῆς μεθόδου τοῦ Σχολείου τῆς Πάτμου ὑπῆρχαν θιασῶται ὁ μετὰ ταῦτα φημισθεὶς Νεόφυτος ὁ Κουσοκαλυβίτης, καὶ ὁ Μεσολογγίτης Παναγιώτης Παλαμάς. Ἄν δὲ καὶ πολλοὶ ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης, μεταβίβοντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐδίδασκον τὰ τέκνα τῶν Φαναριωτῶν, καὶ ἐγίνοντο γραμματεῖς τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἄρχιερέων, ἦταν ὅμως σχεδὸν πάντες ψιλοὶ γραμ-

ματικοὶ καὶ ὅλος γυμνοὶ ἐπιστημονικῶν γνώσεων.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ.

Ἡ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ κωμόπολις Κοζάνη, ἔχουσα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πλουσίους καὶ φιλοκάλους ἐμπόρους, διετήρει καὶ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Ὅτε δὲ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος κατεδιώχθη ἐν Ἰωαννίνοις ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βαλάνου, προσεκλήθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Κοζάνης, καὶ μεταβὰς ἐκεῖσε ἐν ἔτει 1750, ἐτακτοποίησε τὸ Σχολεῖον τοῦτο, διδάξας ἐν αὐτῷ τρία περίπου ἔτη, πρὸ τοῦ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Ἄθωνος, ὅπου, ὡς εἶπομεν, εἶχε προσκληθῆ ὑπὸ τῆς ἱεράς συνόδου ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ς'. Μετὰ δὲ τὸν Εὐγένιον προσεκλήθη εἰς Κοζάνην ὁ Νικόλαος Βάρκοσης, ὅστις πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας εἶχε διδαχθῆ ἐν Γερμανίᾳ καὶ τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν. Ὁ Βάρκοσης οὗτος μετέφρασεν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὴν λογικὴν τοῦ Βαυμαύστέρου, ἡ ὁποία ὕστερον ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ ἐν ἔτει 1795.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ.

Ἡ Τύρναβος, μικρὰ πόλις τῆς Θεσσαλίας, εἶχε συστήσει ἀξιόλογον Σχολεῖον κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν, καθ' ἣν εἶχε συστήθῃ καὶ ἐν Ἰωαννίνοις τὸ Γκιουμικὸν Σχολεῖον. Εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο συνέλεξαν καὶ μικρὰν βιβλιοθήκην. Εἶχε δὲ πάντοτε σοφοὺς διδασκάλους, ἐξ ὧν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Τυρναβίτης, ὁ ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου μετὰ τιμῆς ἀναφερόμενος, ὅστις ἐδίδασκεν ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1740, μέχρι τοῦ 1755, ὅτε προσεκλήθη εἰς Βουκορέστιον.

Τὸν Ἀλέξανδρον Τυρναβίτην διεδέχθη ὁ ἐξ Ἀγράφων Ἰωάννης· τοῦτον δὲ προσκληθέντα εἰς Ἰάσιον ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Λάμπρος Πάσχος ἐν ἔτει 1766, ὅστις νυμφευθεὶς ἐκεῖ τὴν θυγατέρα τινὸς Δημητρίου Μανσαρλῆ ἔγεινε πολίτης τῆς Τυρναβου καὶ ἐδίδασκεν ἐν τῷ Σχολείῳ τῆς πόλεως ταύτης μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐν ἔτει 1782.

Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι διδάσκαλοι τῆς Τυρναβου ἦσαν μαθηταὶ τοῦ Βαλάνου, διακρινόμενοι ἐπὶ Ἑλληνικῇ παιδείᾳ· οἱ δύο πρῶτοι μάλιστα ἐξεῖτον περισσότερον, ὡς εἰδήμονες καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης.

Τὸν Λάμπρον Πάσχος διεδέχθη ὁ ἐκ Τυρναβου Ἰωάννης Πέζαρος, διδασκὼν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῷ Σχολείῳ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀγράφων Ἰωάννου, μετὰ ταῦτα δὲ ἐν Ἰωαννίνοις ἐπὶ Κοσμᾷ Βαλάνου, καὶ ἐπὶ

τέλους, μεταβὰς εἰς τὸν Ἄθωνα, ἤκουσε τὰ μαθήματα τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας ὑπὸ τινος τῶν ἐκαὶ μινύτων μαθητῶν τοῦ Εὐγενίου, Κυπριανοῦ ὀνομαζομένου. Ἐκ δὲ τοῦ Ἄθωνος προσκληθεὶς διδάσκαλος τοῦ Σχολείου τῆς Τζαριτζάνης (πολίχνης τῆς Θεσσαλίας, κειμένης παρὰ τὴν Ἑλασσῶνα) ἐδίδασκεν ἐκεῖ πέντε ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν ἔτει 1775, μετέβη εἰς τὸ τῆς Πολίχνης Λιβαδίου νεώκτιστον Σχολεῖον, ὅπου ἕνεκα τῆς φήμης αὐτοῦ συνηροίσθησαν πάμπολλοι μαθηταί· ἐπὶ τέλους δὲ προσκληθεὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λάμπρου Πάσχου, ἐν ἔτει 1782, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Τύρναβον καὶ ἀναδεχθεὶς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐν αὐτῇ Σχολείου καὶ πλατύνας αὐτοῦ τὴν οἰκοδομήν, ἐδέχετο τοὺς ξένους μαθητάς, οἵτινες εἶχον ἐν αὐτῷ κατοικίαν, τροφήν, πλυστικά καὶ τὴν λοιπὴν περίθαλψιν δι' ἑτησίας πληρωμῆς ἐξήκοντα μόνον γροσίων.

Ὡς παράδειγμα τοῦ ἡμερουσίου βίου καὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τῶν πλείστων ἐκ τῶν διδασκάλων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐκθέτομεν ἐνταῦθα τὸ τοῦ Ἰωάννου Πεζάρου, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ σοφοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ Κούμα, «ὁ Ἰωάννης Πεζάρος ἦν ὡς μετὰ τῆς πολυμαθείας καὶ μεγάλης αὐτοῦ εὐφυΐας τὸν πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς παιδείας διακκῆστατον ζῆλον, ζῶν ἐν αὐτῷ βίον ἀληθῶς Σωκρατικόν. Ἐδίδασκε μετ' ἀπαρδειγματίστου ἐνεργείας ἀπὸ πρωΐας ἕως νυκτὸς ὅλας τὰς κλάσεις τοῦ Σχολείου, συμποσομέναις πολλὰκις εἰς ἑπτὰ ἑτεχνολόγει, ἐδιόρθωνεν ἐξηγήσεις, ἤκουσε τοὺς ἀποστηθίζοντας, ὠδήγει τοὺς πρωτοπείρους εἰς τὸ γράφειν, καὶ ἐδίδασκε τὴν ἀριθμητικὴν εἰς τοὺς, ὅσοι δὲν ἠδύνατο ν' ἀκούσωσιν ὑψηλότερα μαθήματα.»

«Ἐδιαίρει δὲ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ εἰς πολλὰς κλάσεις προβαίνουσας ἐκ τῶν μικροτέρων εἰς τὰ μεγαλύτερα μαθήματα· ἡ κλάσις τὴν ὁποίαν ἐγύμναζεν εἰς τὴν τεχνολογίαν τῶν ὀκτῶ μερῶν τοῦ λόγου, ἦτον ἡ κατωτάτη· δευτέρα, ἣτις ἤρχιζε νὰ ἀνακλύη τὴν σύνταξιν τοῦ λόγου· τρίτη ἣτις ἐσύντασσε θέματα· τετάρτη, ἣτις ἐγυμνάζετο εἰς τοὺς ἐπιστολικούς· χαρὰ κτῆρας κατὰ τὸν Κουρδαλέα· ἡ πέμπτη, κατεγίνετο εἰς τοὺς ποιητάς· ἡ ἕκτη, ἐγεωμέτρει καὶ ἐφιλοσόφει, ἣτις πολλὰκις διηρείτο εἰς δύο· Γραμματικὴν δὲν ἠθέλησε ποτὲ ἄλλην παρὰ τὴν τοῦ Ἀσκάρως· Ἑλληνικὰ μαθήματα παρέδιδε τὰς γνώμας τοῦ Χρυσολωρᾶ, τοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου, τὸν Λουκιανόν, ὅσα περιεῖχεν ἡ ἐγκυκλοπαιδεία τοῦ Πατούσκ,

πολλοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους, τὴν ἱστορίαν, τοῦ Ἡρωδίου, τὰς ἐπιστολάς τοῦ Σουρδαίου τὸν Ὀμηρον καὶ τοὺς σκηλικούς ποιητάς· θέματα ὑπηγόρευεν αὐτοσχεδίως δις τῆς εβδομάδος πρῶτον κατὰ τὰ εἶδη τῶν βημάτων, καὶ ἔπειτα καθ' ὅλα τὰ εἶδη, χωρὶς νὰ ἐμποδίξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῶν ἄλλων μαθημάτων ἢ διόρθωσις τῶν θεμάτων. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἤρχιζε συγχρόνως τὴν εἰσαγωγὴν τῆς λογικῆς τοῦ Σουγδουρῆ καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς Γεωμετρίας τοῦ Εὐκλείδου, μετέβηεν εἰς τὴν λογικὴν τοῦ Εὐγενίου, καὶ εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν, εἰς τὴν μεταφυσικὴν τοῦ Γενουησίου, καὶ εἰς τὸ κατὰ Γέσνερον μαθηματικὸν τοῦ Εὐγενίου, εἰς τὴν Φυσικὴν τοῦ Θεοδοκίου, καὶ τέλος ἐπέθετε τὸ θεολογικὸν τοῦ Εὐγενίου. Παρέδιδεν ἀδιακόπως ὅλον τὸν ἑνιαυτόν. Εἰς τὰ ὑψηλότερα μαθήματα ὠμολόγει εὐκρινῶς ὅσα δὲν ἤξευρε, καὶ ἐσύστασιν εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ νὰ ζητήσωσιν εἰ δυνατόν, τὴν τελειοποίησιν τῶν δι' ἄλλων διδασκάλων· οὕτως, ἔλεγεν, ὅτι ἡ Φυσικὴ εἶναι ἀτελής, ἐπειδὴ ἔλειπον τὰ πειράματα, καθὼς καὶ ἡ γνῶσις τῆς τελειότερας Ἀλγέβρας, ἡ τῶν κωνικῶν τομῶν καὶ ἡ τοῦ λογισμοῦ τῆς ὡς ἀπείρου θεωρουμένης ποσότητος.

«Ὁ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλος αὐτοῦ ὑπῆρξε πάντοτε ζωηρός. Ἐπιστρέφων τὸ πρῶτ' ἐπὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας καὶ θείας λειτουργίας ἤρχιζε τὴν παράδοσιν τῶν μαθημάτων, ὅτε δὲ ἐτελείωνεν πρὸς τὸ ἐσπέρας, ἀπῆρχοντο ἀμέσως εἰς τὸν ἐσπερινόν. Ἐκήρυττε πρὸς τοῦτοις τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου εἰς τὰς δεκάδας ἐκκλησίας τῆς πόλεως ἐκείνης τόσον συνεχῶς ὥστε αἱ κατ' ἔτος ὀκτώμισι αὐτοῦ συνηριθμοῦντο περὶ τὰς ἑκατόν. Ἄνθρωποι συζήσαντες μετ' αὐτοῦ καὶ χαίροντες νὰ ἀκούωσι πάντοτε τοὺς γλυκυτάτους λόγους αὐτοῦ, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παρητηρήσωσιν, ὅτι τὸν αὐτὸν λόγον ἐξεφώνησέ ποτε δις. Ποτὲ δὲν διέκοπτε τὰ ἔργα αὐτοῦ διὰ νὰ συνθέσῃ διδασχὴν. Ὁ ταχύτατος νοῦς αὐτοῦ ἐφεύρισκεν ἐκ τοῦ προχείρου ἐπιχειρήματα, ἡ δὲ ὑπερφύης αὐτοῦ μνήμη ἐβίσταζεν ὅλα τὰ γραφικὰ ρητὰ καὶ ὅλας τὰς παλαιὰς ἱστορίας. Πολλοὶ πεπαιδευμένοι διὰ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι ἰατροὶ ἐμαθόντες τὴν Ἑλληνικὴν ἤκουσαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν σειρῆνα τῶν λόγων τοῦ Πεζάρου.

«Ὁ Πεζάρος ἐπωνομάζετο καὶ κωφὸς ἕνεκα τῆς μικρᾶς βαρυκοίας αὐτοῦ. Ἐδίδεκε δὲ τὸσαῦτα ἀφιλοκέρδειαν, ὥστε καὶ τοὶ προσκλήθει· δι-

δάσκαλος ὑπὸ πολλῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ἐπὶ μεγάλαις μισθοῖς, ἐπρατίμωσεν ὁμοῦ νὰ μὴν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐπὶ ἑτησίῳ μισθῷ διακοσίων πενήκοντα γροσίων. Νομφεθεὶς δὲ περὶ τὸ ἔτος 1790 ἀνεδέχθη τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα καὶ προσχειρίσθη Οἰκονόμος, ὑπὸ τὸ ὅποιον ὄνομα ἐγνωρίζετο ἐφεξῆς.»

«Ἡ ἀκρίματος δραστηριότης τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὑπῆρξε τὸσαῦτη, ὥστε γενόμενος ἱερεὺς ὄχι μόνον κἀνὲν ἐκ τῶν τοῦ Σχολείου ἔργων αὐτοῦ θὲν ἠμέλησεν, ἀλλὰ προσέλαθε καὶ ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, ἱερουργῶν, βαπτίζων, ἀγιάζων, καὶ πράττων πάντα ὅσα καὶ ἕκαστος ἱερεὺς, χωρὶς νὰ λάβῃ χρῆζιν ποτὲ βοηθοῦ. Πρὸς τοῦτοις ἐδιπλασίασε καὶ τὸν πρὸς τὸ κηρύττειν ζῆλον αὐτοῦ καὶ προσέθετο καὶ ἄλλο βῆμα, τὴν μεγάλην ἐπιστολογραφίαν μεταξὺ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πολλῶν ἐνδόξων προσώπων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς αὐλῆς καὶ τοῦ κοινοῦ τῆς Τυρνάβου. Ἄλλ' ὁ μέγας νοῦς καὶ ἡ δραστηριότης τοῦ Πεζάρου ἀπεκαθίστανεν εἰς αὐτὸν εὐκολὰ τὰ εἰς ἄλλους ἀδύνατα, διότι ἔγραψε τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἀμέσως εἰς τὸ καθαρὸν ἀνευ σχεδίου καὶ χωρὶς νὰ σβέσῃ ἢ νὰ μεταβάλῃ τι, καὶ πολλάκις, ἐν ᾧ ταῦτοχρόνως ἐτεχνολόγει τοὺς μαθητάς αὐτοῦ καὶ ὁ μὲν κλάμος ἔτρεχεν, ἡ δὲ γλῶσσα αὐτοῦ ἐδιόρθωνε τὰ πταίσματα τῶν τεχνολογούντων μαθητῶν· αἱ δὲ ἐπιστολαὶ αὗται ἦσαν, ὡς φαίνεται, τοιαῦτα ἀριστουργήματα, ὥστε οἱ Μουρούζι καὶ λοιποὶ Φαναριῶται, οἱ μᾶλλον πεπαιδευμένοι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἔλεγαν, ὅτι δὲν δύναται τις νὰ γράψῃ καλῆτερον τοῦ Πεζάρου.»

Ὁ Ἰωάννης Πεζάρος, ἡ Οἰκονόμος, ἔγραψε διάφορα ποιήματα, ἀνέκδοτα μέχρι σήμερον. Μαθηταὶ δὲ αὐτοῦ ὑπῆρξαν διάφοροι λόγιοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Στέφανος Δούγκας καὶ ὁ Κούμας· ἀπέθανε δὲ ἐν Τυρνάβῳ ἐν ἔτει 1806.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΙΑΣΙΟΥ.

Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν Χριστιανῶν ἡγεμόνων ἀπελάμβανον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ Μολδαβία καὶ ἡ Βλαχία, συνεισέφερον πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡγεμονίας.

Ὁ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀναφερόμενος παλαιότερος διδάσκαλος τοῦ Σχολείου τοῦ Ἰασίου, ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Χίου Πάσιος Αἰγαρίδης περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰῶνος· οὗτος, ἂν καὶ ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ δόγμα-

τος, ὑπῆρξεν ὁμοῦ θερμὸς ὑπερασπιστῆς τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῆς ἐργονομίας τῆς θείας λειτουργίας, ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, καὶ ἱστορίαν τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἀσκητῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καταφέρεται κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου. Ἀπελθὼν ἔπειτα εἰς τὴν Ῥωσσίαν μετενόησε δι' ὅσα ἔγραψε καὶ ἔγεινεν ἐνθερμὸς ὑπερασπιστῆς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, γράψας Λατινιστὶ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, περὶ τοῦ Ἁγίου πνεύματος ὅτι μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ σύνταγμα κατὰ Λουθηρανῶν πρὸς τὸν ἐν Μόσχῃ πρέσβυν τῆς Σουηδίας Λιλιένβαλον.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1769 εἶχε προσκληθῆ εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Ἰασίου ὁ ἐξ Ἀργάφων Ἰωάννης, ὅστις καὶ ἐπεχείρησεν ἐκεῖ τὴν σύνταξιν μεγάλου Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ, τὸ ὅποιον ἔμεινεν ἀνέκδοτον. Τοῦτον διεδέχθη εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην ὁ ἐκ Μεσσήνου Νικόλαος Ζαρκζούλης, ὅστις συνήργησε πολὺ εἰς τὸ νὰ διαδοθῶσιν αἱ νεώτεραι θεωρίαι εἰς τοὺς Ἕλληνας· οὗτος διδάχθη εἰς Ἰωάννινα παρὰ τοῦ Βαλάνου καὶ διδάξας χρόνον τινα εἰς Τρίκην τῆς Θεσσαλίας, μετέβη εἰς Ἰταλίαν ἐν ἔτει 1754 ὅπου ἤκουσε τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν· ἐπανελθὼν δὲ ἐστάλη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως διδάσκαλος τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου παραιτηθείσης Ἀθωνιάδος Σχολῆς. Ἐκεῖθεν δὲ προσεκλήθη περὶ τὸ ἔτος 1768 Σχολάρχης τῆς ἐν Ἰασίῳ Ἀθηντικῆς Σχολῆς, ὅπου διδάξας τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν, ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1772.

Τὸν Νικόλαον Ζαρκζούλην διεδέχθη εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο ὁ Νικηφόρος Θεοτόκιος Κερκυραῖος.

Εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἰασίου ὑπῆρξεν Ἑλληνικὴ τυπογραφία ἀκόμη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1680, συστηθεῖσα ἐκεῖ διὰ τῆς προστασίας Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, τοῦ ὁποῦ ἡ μὲν παιδεία περιωρίζετο εἰς μόνον τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, ἀναφέρεται ὁμοῦ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ὡς ὁ θερμότερος προστάτης τῶν φώτων κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν· ὁ Δοσιθεὸς οὗτος ἐσύστησεν ἐπίσης καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Βλαχίας Ἑλληνικὴν τυπογραφίαν ἐπὶ Κωνσταντίνου Βασαράβα ἡγεμόνος Οὐγγυροβλαχίας, ὅπου δημοσιεύον διὰ τοῦ τύπου διάφορα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, διένεμεν αὐτὰ δωρεάν. Ἐγραψε δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἐγγχειρίδιον κατὰ Ἰωάννου Καρυοφύλλη, τυπωθὲν ἐν Ἰασίῳ ἐν ἔτει 1694, καὶ προλεγόμενα εἰς τόμους καταλλαγῆς, ἀγάπης, χαρᾶς· ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν πατριαρχευσάν-

των ἐν Ἱεροσολύμοις ἐτελεύτησε δὲ ἐν ἔτει 1707.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ.

Ἀλέξανδρος ὁ Τυρναβίτης προσεκλήθη εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Βουκουρεστίου ἐν ἔτει 1755· τοῦτον διεδέχθη ὁ Θεόδωρος. Τὸν δὲ Θεόδωρον Νεόφυτος ὁ Κausοκαλυβίτης, ὅστις ἐξέδωκεν ἐκεῖ τὸ ὄγκωδέστατον αὐτοῦ ὑπόμνημα εἰς τὸ Συντακτικὸν τοῦ Γαζή. Τοῦτον διεδέχθη δι' ὀλίγον καιρὸν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Γρηγόριος Κωνσταντᾶς Μηλιώτης, ἀνὴρ εὐφυὴς καὶ ἀκριβῆς Ἑλληνιστής· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐσχολάρησε τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Σχολείου ἄλλος μαθητὴς τοῦ Νεοφύτου, ὁ λαμπρὸς Λάμπρος Φωτιάδης· Ἰωαννίτης, ὅστις ἦν ὡσεὶ τὴν πραγματικὴν ἔρευναν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ λεκτικῶν τῶν συγγραφέων, ἐπιχειρήσας νὰ παραδίδῃ τῶν κλασικῶν λεγομένων συγγραφέων τὰ πονήματα, καὶ ἀφήσας κατὰ μέρος τοὺς ἐκκλησιαστικούς πατέρας. Ἐξηγῶν δὲ κατ' ἔννοιαν τὸ κείμενον εἰς διάστημα δεκαπέντε περίπου ἑνιαυτῶν, ἀνέδειξε μαθητὰς, οἵτινες μετὰ τῆς ἀκριβείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων γνώσεων, τὰς ὁποίας ἀπέκτων, μεταβαίνοντες εἰς τὴν πλησίον αὐστρίαν ἐτίμησαν καὶ ὠφέλησαν τὸ γένος· ὁ θάνατος αὐτοῦ συμβῆκεν κατὰ τὸ 1805, ἐζημίωσε πολὺ τοὺς ἐκεῖ μαθητεύοντας Ἕλληνας.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΧΙΟΥ.

Εἰς τὴν Χίον ὑπῆρχε πάντοτε δημόσιον Σχολεῖον· παλαιοὶ διδάσκαλοι αὐτῆς ἀναφέρονται πολλοί· ἐξ ὧν Γεώργιος ὁ Κορέσιος, συγγραφεὺς πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων, ἀπολεσθέντων κατὰ δυστυχίαν τῶν πλειστών ἀνεκδότων. Ὁ μαθητὴς καὶ διάδοχος αὐτοῦ Γρηγόριος Πρωτοσύγγελος, ἐκδοὺς ἐν Βενετίᾳ ἐν ἔτει 1635 σύνοψιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· Εὐστράτιος Ἀργέντης συγγραφεὺς τοῦ κατὰ ἀζύμων ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξωνίας ἐν ἔτει 1760 ἐκδοθέντος συγγραμματος· Κωνσταντῖνος Γορδάτος, Θεοδόσιος Σκυλίτζης, Κύριλλος, Ἀδαμάντιος ὁ Ρύσιος, σχολαρχήσας περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, καὶ ἐπὶ τέλους Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, σχολαρχήσας ἀπὸ τοῦ 1788 μέχρι τοῦ 1812. Ὁ Ἀθανάσιος ἐδίδασκε τὰ ὑνομαζόμενα Σχολαστικά μαθήματα, τὴν λογικὴν τοῦ Βλεμμύδου καὶ τοῦ Εὐγενίου, καὶ ἐσχάτως τὴν τοῦ Σοαῦτου, τὴν ῥητορικὴν τοῦ Ἐρμογένους, τὴν ὁποῖαν καὶ ἐξέδωκε μετὰ τῶν Σχολιαστῶν αὐτῆς, τὴν ἐκ τῆς Ἱταλικῆς παρ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσαν μεταφυσικὴν, καὶ τὴν Θεολογίαν τὴν ὁποῖαν εἶχεν αὐτὸς

συνερανεῖσαι· ἀν δὲ καὶ ὁ Ἀθανάσιος, κατὰ τὸ σύστημα πολλῶν ἐκ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ἀπεστρέφαστο τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν, ἀλλ' οὐχ ἤττον συνήργησε μεγάλως εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας διὰ τῆς ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρα ἐτη ἀδιακόπου παραδόσεως τῶν ῥηθέντων μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Χίου, εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ὁποίων συνέβησαν πανταχόθεν πλήθος μαθητῶν.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ.

Μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἡ Σμύρνη ἐστρεφεῖτο Ἑλληνικοῦ Σχολείου ὁπωςοῦν ἀξίου λόγου, μέχρι οὗ περὶ τὰ 1730 οἱ ἐκεῖ Ἰησουῖται ἐθεμελίωσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας δημόσιον Σχολεῖον, ὅπου ἐδιδάσκετο καὶ ἡ Ἑλληνικὴ, πολλοὶ δὲ τῶν Σμυρναίων ἐπεμπον τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο. Ἐνεκα τούτου εἰς τῶν ἐν Σμύρνη ἀποκαταστημένων μεγαλεμπόρων, Χίος, Σαρῆ Παντελῆς ὀνομαζόμενος, ὑποπτειόμενος ὅτι τὸ ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν συστηθὲν Σχολεῖον εἶχε σκοπὸν τὸν προσηλυτισμὸν, ἐσύστησε τὴν ἐν Σμύρνη λεγομένην Εὐαγγελικὴν Σχολὴν, τὴν ὁποῖαν καὶ διὰ νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὰς διὰ τῆς Τουρκικῆς ἀρχῆς βραδουργίας τῶν Ἰησουϊτῶν, ἔθεσεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐν Σμύρνη Ἀγγλικοῦ προξενείου. Ἄλλ' οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σχολείου τούτου μὴ δυνάμενοι νὰ βλάψωσι τὸ Σχολεῖον, ἐπεθουλεύθησαν τὸν θεμελιωτὴν αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον Γαλλικὸν ἐμπορικὸν πλοῖον ἀρπάσαν δι' ἀπάτης, μετέφερον εἰς Γαλλίαν, ὅπου ἐκράτηθη εἰς μυστικὴν φυλάκισιν δι' ἱκανὰ ἔτη· μέχρι οὗ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ πληροφορηθέντες, ὅτι εὐρίσκειται ἐν Γαλλίᾳ ἐνήργησαν διὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ.

Ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ διετηρήθη καὶ διατηρεῖται ἀκόμη μέχρι σήμερον ἐν Σμύρνη.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΚΥΔΩΝΙΩΝ.

Τὸ Σχολεῖον τῶν Κυδωνιῶν ἐσύστηθη περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὑπὸ Βενιαμίν τοῦ Λεσβίου, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν ἐμαθήτευσε παρὰ Ἀθανάσιω τῷ Παρίῳ ἐν Χίῳ, εἶτα δὲ μεταβάς εἰς Ἱταλίαν καὶ Γαλλίαν ἐδιδάχθη τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν. Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐθεωρεῖτο καὶ ἦτο πραγματικῶς μέχρι τοῦ 1810, τὸ μόνον ἐν τῇ Ἀνατολῇ Σχολεῖον, ὅπου ἡ φιλολογία, ἡ φιλοσοφία καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐδιδάσκοντο κατὰ τὴν νεωτέραν Εὐρωπαϊκὴν μέθοδον.

(Ἐπεται ἡ Συνέχεια)

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΜΕΧΡΙ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1821 (1)

ΥΠΟ ΠΑΥΛΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ.

Καταλυθείσης τῆς Βενετικῆς Ἀριστοκρατίας ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων, τῷ 1797, περιήλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν καὶ τῆς Ἑπτάνησος· μετὰ δὲ τὴν νομιμοποίησιν, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Καμπο-Φορμίου, τῆς κατοχῆς τῶν Ἰονίων νήσων καὶ ὅλων τῶν παραρτημάτων αὐτῶν ὑπὸ τὴν πλήρη κυριαρχίαν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, περιελήφθησαν καὶ αὗται ἐν τῇ Γαλλικῇ ἐπικρατείᾳ καὶ διηρέθησαν εἰς τρεῖς νομοίς. Δι' ἕκαστον τῶν νομῶν τούτων ὑπεσχέθησαν οἱ Γάλλοι νὰ φέρωσι μίαν τυπογραφίαν· ἀλλὰ δι' ἑλλείψιν χρημάτων μίαν μόνον ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν, περὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1798, καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἕκτη τῶν ἐν Ἑλλάδι ἰδρυθεισῶν τυπογραφῶν.

Τὸ πρῶτον φύλλον, ὅπερ ἐξήλθεν ἐκ τῶν πιεστηρίων τῆς Κερκύρας, ἦτο δικηκρυξίς τις γαλλιστὶ γεγραμμένη καὶ φέροισα ἡμερομηνίαν 30 Ἀνοφοριῶνος ἔτους ς'. (8 Μαΐου 1798). Ἐν ταύτῃ ἐλέγετο ὅτι τὸ πρῶτον ἰδρύετο ἐν Ἑλλάδι ἡ τυπογραφία· ὅτι ἀν οἱ ἀρχαῖοι δυνάσται ἀπέκρουον πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ διελύθη τὴν ἀχλὺν τῆς τὴν τυραννίδος βοηθούσης ἀμαθείας, οἱ νέοι ἐλευθερωταὶ τούναντιον, οὐχὶ μόνον ἀνεκέρητον τοὺς κατόικους· ἴσους αὐτοῖς καὶ ἀδελφοὺς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχορήγουν διὰ τῶν πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας προσπαθειῶν τὰ μέσα τοῦ ὑποστηρίζει τὰ δικηκώματα, ὧν τὴν ἀξίαν εἶχον πρὸς αὐτοὺς διδάξει. Ἀριθμοῦσα δὲ διὰ βραχέων ἡ προκήρυξις τὰς ἐκ τοῦ τύπου προελθούσας ὠφελείας, ἔλεγεν ὅτι εἰς τὴν Οὐμασίαν ταύτην ἀνακάλυψιν ἐχρεωστοῦντο οἱ ἐπικολουθήσαντες αὐτὴν πέντε αἰῶνες φώτων καὶ σοφίας· ὅτι ἕνεκα τοῦ τύπου ἔτρεμον ἐπὶ τῶν κλονουμένων θρόνων οἱ βασιλεῖς, καὶ τέλος πάντων, ὅτι μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἠλαφρύνθη ὁπωςοῦν ὁ τοῦ λαοῦ βράννων σιδηροῦς ζυγός. Ἐλπεε δὲ διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιωματικῶν λόγων. Εἶθε, ὦ Ἕλληνας ἀδελφοί καὶ φίλοι, ἢ ἄλλοτε εὐδαίμων χώρα, τῆς ὁποίας τὴν ἀρχαίαν δόξαν τοσοῦτον προθύμως ἡ Γαλλία ἀγωνίζεται ν' ἀνα-

ζωπορήσῃ, δυνηθῇ κατὰ τὰς ἐπερχομένας νέας ἐποχὰς νὰ ὑπερβῇ τὰς λαμπρὰς πράξεις, δι' ὧν ἐδοξάσθησαν οἱ ἐτι καὶ νῦν ὑπὸ τοῦ κόσμου κλειζόμενοι ὑμῶν πρόγονοι (α).

Ἡ ἄγνοια τῶν Γάλλων περὶ ὑπάρξεως προγενεστέρων τυπογραφῶν συγγνωστέα· εἶναι ὅμως ἁμαρτήματα εἰς τὸν ἡμέτερον ἱστορικὸν Κ. Λούντζην νὰ παραδέχεται μετ' αὐτῶν ὡς ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτον ἄγνωστα ὁ ἴδιος ἐν ἐτέρῳ προγενεστέρῳ συγγραμμάτι διηγεῖται, ἐκ τοῦ Σμιθίου παραλαβῶν, τὰ περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυπογραφίας τοῦ Μεταξῆ (β).

Ἐν τῷ Μηνύτορι τοῦ 1798 ἀπαντῶμεν ὅτι τὸ Διβάνιον λίαν ἐταράχθη διὰ τὴν ἀνωτέρω φιλελευθέραν προκήρυξιν τοῦ διοικητοῦ Κερκύρας (γ).

Πρῶτον βιβλίον ἀπολυθὲν ἐκ τῆς κερκυραϊκῆς ταύτης τυπογραφίας εἶναι τὸ ἐπόμενον.

1. Discorsi pronunciati nella Società Patriottica di Corcira. Numero primo. Anno VI. Εἰς 8^{ον} σελ. 52. Τὸ ἕκτον ἔτος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀνιστοίχει πρὸς τὸ 1798.

Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἐτυπώθη τὸ ἐξῆς.

2. Epigrammi tradotti dal latino e dal francese, da Antonio T. Pieri. Corfù, 1799. Εἰς 8^{ον} σελ. 49.

Ἐν τούτοις εἶχε συναφθῆ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1798 συμμαχία μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας, προστεθείσης εἶτα καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ αἱ δυνάμεις αὗται ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Γάλλων. Στόλος δὲ Ῥωσσο-τουρκικὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μεσόγειον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὑποναύρχου Οὐσακῶφ καὶ τοῦ Χατίρ-μπεη· ἐνεργοῦντες δ' οὗτοι ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶν ἀθέων Γάλλων καὶ ἐφωδιασμένοι διὰ τῆς ἐγκυκλίου, ἦν ὡς προεμνημονεύσαμεν καταναγκαστικῶς ἐξέδωκεν ὁ ἐθνομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος, ἀνεστάτωσαν τοὺς κατοίκους τῶν νήσων, τυχόντες παρ' αὐτοῖς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Κυριεύσαντες δὲ πρῶτον τὰ Κύθηρα καὶ εἶτα

(α) Storia delle Isole Jonie sotto il Reggimento dei Repubblicani francesi, del Conte Ermanno Lunzi, σελ. 145.

(β) Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν, σελ. 429—31.

(γ) Βλ. Moniteur Universel. 1798—N. 287.

τὴν Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν καὶ Λευκάδα ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τῆς Κερκύρας τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ ἤρξαντο τῆς πολιουρίας. Βοηθούμενοι καὶ ἐνταῦθα τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ ἐπιτυχόντες νὰ κυριεύσῃ τὸ ἐν τῷ λιμένι νησίδιον τοῦ Βίδου, ἠναγκάσθησαν οἱ Γάλλοι νὰ περπατήσωσι διὰ συνθήκης τὴν ἔχυρὰν Κέρκυραν. Τῆ 5ῃ λοιπὸν Μαρτίου τοῦ ἔτους 1799 ἐγένετο ἡ κατοχὴ καὶ ὑψώθησαν ἐν τοῖς φρουρίοις ἠνωμένοι αἱ σημαίαι τῆς Ρωσσίας καὶ Τουρκίας, καταλυθεῖσιν οὕτω τῆς εἰκοσαμῆνου κυριαρχίας τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήσοις.

Καθ' ὅν δὲ χρόνον κατεῖχον τὰς Νήσους οἱ ῥωσο-τουρκοὶ ἐξετυπώθησαν ἐν τῇ κερκυραϊκῇ τυπογραφίᾳ τὰ ἀκόλουθα βιβλία.

3. Relazione dell' Assedio di Corfù e sua capitolazione. Nella stamperia di Corfù, l' anno 1799. Εἰς 8^{ον} σελ. 35. Ἐν τῷ κρασπέδῳ τῆς τελευταίας σελίδος εὑρηται ἡ περὶ τυπώσεως ἄδεια, ἥτις φέρει τὴν ἡμερομηνίαν τῆς 8^{ης} Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

4. Documenti del servizio prestato alle armi delle Potenze coalizzate nella conquista della città e fortezza di Corfù, dal nobile conte Nicolò Bulgari, Soprintendente dell' Isola e Commandante delle truppe Greche etc etc. 1799. Dalla stamperia di Corfù. Εἰς 8^{ον} ἐκ σελ. 150, ἀνευ σημειώσεως ἀριθμῶν.

Ἡ προμετωπίς ἀμφοτέρων τῶν ἀνωτέρω βιβλίων κοσμεῖται ὑπὸ ὠραίας χαλκογραφίας, ἐν ἣ εἰκονίζονται τὰ αὐτοκρατορικὰ τῆς Ρωσσίας ἐμβλήματα, ἥτοι ὁ δικέφαλος ἀετὸς, ἔχων ἐν τῷ κέντρῳ ἐριππον τὸν ἄγιον Γεώργιον, περίξ δὲ τὰ ἄλλα παράσημα. Εἰς τὸ τελευταῖον βιβλίον εἰ καὶ φέρον τίτλον Ἰταλιτὶ, τὸ πλεῖστον τῶν ἐμπεριχομένων εἶναι ἑλληνιστὶ γεγραμμένον· τὰ δ' ἐν αὐτῷ ἐγγράφα ἔχουσι σπουδαιότητα καὶ ὡς ὕλη ἱστορικὴ καὶ ὡς περιστατόντα τὴν τότε κατάστασιν τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐν Ἐπτανήσῳ. Χάριν περιεργείας ἀντιγράφοντες καταχωροῦμεν ἐκ τῶν ἐν τῇ Συλλογῇ ἐπιστολῶν τοῦ Ὀθωμανοῦ ναυάρχου Χατὶρ μπεη, δύο τὰς συντομωτέρας, καὶ διὰ τὸ ἀπλοῦς τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἰδεῶν.

« Ὁ λόγος τοῦτος ἀφέντης

» Κατὴρ-Μπεη.

» Ἐτούτο σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ εὖρης ἕνα χιρὸ μὴλο διὰ τῆ μοῦ κάνει χρέια, καὶ μετὸν ἄνθρωπον ὅπου μοῦ τὸν ἐστείλης τοῦ δίνω τὴν ἀ-

» γοράν του τοῦτο σὲ παρακαλῶ Βούλγαρι ταῦτα 1799, Φεβρουαρίου 3. »

« Κύρ Νικόλας Βούλγαρι

« Αὔριον ποῦναι Κυριακὴ νὰ στείλεις νὰ μᾶζωχτῆ ἀπὸ τὰ χωριά τοῦς ἀνθρώπους, νὰ πᾶσιν τὴν δευτέραν νὰ μᾶς κατευάσουν τὰ κᾶνόνια ἀπὸ τὸν Παντελεήμονα δίχως ἄλλον νὰ κάμης κασρέτην νὰ μπητίσει ἡ δουλιὰ σὲ τὸ γράφω.

Ἐγὼ Ο ΠΑΤΡΟΝ ΜΠΕΠΣ

Καὶ νὰ τὰ κατευάσουν στὸν γιολόν. »

Ἄφοῦ ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Τουρκία κατέλαβον διὰ τῶν ἠνωμένων αὐτῶν ὄπλων τὰς Ἰονίους Νήσους, ἐκάστη τῶν δυνάμεων τούτων ἐποφθαλμιώσα τὴν πρὸς ἴδιον ὄφελος κατάκτησιν αὐτῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ παραχωρήσῃ τῇ ἑτέρῃ τὰ ἑαυτῆς δικαιώματα. Ἐκ τῆς ἀντιζηλίας λοιπὸν αὐτῶν καὶ τῆς συνεργείας τῆς Ἀγγλίας, ὑπὸ τῆς αὐτῆς κατεχομένης ἀντιζηλίας, προῆλθε συνεννόησις πρὸς σχηματισμὸν αὐτονομοῦ κράτους. Διὰ συνθήκης λοιπὸν συνομολογηθείσης μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας τὴν 21 Μαρτίου 1800 ἰδρύθη ἡ Ἐπτανήσος Πολιτεία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης. Ὅθεν αἱ μικραὶ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους μετὰ τόσων αἰώνων δουλείαν συνηνωμένοι δι' ἑμοσπονδικῶν δεσμῶν ἐπαρουσίασαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν κράτος, καταλαβοῦσαι θέσιν ἐν τῇ μεγάλῃ οἰκογενεῖᾳ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἡ Ἐπτανήσος Πολιτεία ἀναγνωρισθεῖσα παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, χαιρετηθεῖσα ὑπ' ὄλων τῶν Ἑλλήνων καὶ εὐλογηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ποιμενάρχου τῆς ὀρθοδοξίας, προοιωνίζετο τὴν μετ' ὀλίγα ἔτη σύστασιν εὐρυτέρου καὶ ἀνεξαρτήτου, ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ μεγάλου τῆς Κερκύρας πολίτου, ἑλληνικοῦ κράτους, μεθ' οὗ συνηνώθησαν ἐσχάτως καὶ αἱ ἀποτελέσασαι τὴν δημοκρατίαν ἐκεῖνην νῆσοι.

Ἐν Κερκύρᾳ ἐπομένως, ἔνθα ὑπῆρξεν ἡ ἑδρα τῆς κυβερνήσεως, ἐκόπησαν τὰ πρῶτα νεώτερα ἑλληνικοῦ κράτους νομίματα, ἡ δὲ τυπογραφία ὀνομασθεῖσα *Τυπογραφία τοῦ Γένους*, ἐξέδιδεν ἐκ τῶν πιστοποιῶν αὐτῆς πάσας τὰς δημοσίους πράξεις καὶ οὐκ ὀλίγα βιβλία. Διευθυντὴς αὐτῆς ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους 1801 ὁ Διονύσιος Σαρανθόπουλος, διατελέσας ὡς τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1809· ἐτίτλοφρεῖτο δὲ καὶ *χρῆτης δημοσίος*, διότι τὸ τυπογραφεῖον εἶχε καὶ χυτήριον ἐποπτευόμενον ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Κερκύρας τυπωθέντων βιβλίων, ἐφ' ὅσων διήρκεσεν ἡ Ἐπτανήσος Πολιτεία, ἠδυνήθη νὰ ἐξεύρω τὰ ἐπόμενα.

5. La difesa della Chiesa Greca ultimamente assalita da Comenido Reaixtei, scritta da Biagio Colonna Sincretico. Corfù MDCCC. Εἰς 8^{ον} σελ. 183 (α).

6. Elogio funebre del Conte Eufemio Loverdo, recitato li 11 Ottobre 1800 da Biagio Colonna Sincretico. In Corfù anno MDCCC.

7. Orazione in lode di Santo Spiridione, dedicata a S. E. il sig. Co. Spirid. Teotochi, gran commendatore dell' insigne Ordine Gerosolimitano, e preside dell' eccellentissimo Senato delle Sette Isole Unite. Nella pubblica stamperia di Corfù, l' anno MDCCC.

Ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει ἑαυτὸν Abatte di S. Giacomo.

8. Ἐκθεσις συστατικὴ γιναμμένη ἀπὸ τὴν Δεπουταζιὸν τῆς χώρας, μπόργων καὶ ξεχώρων τῆς νήσου Κορυφῶν, τὰς 21 Ὀκτωβρίου 1804. Εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ Δημόσιον τυπογραφίαν. Εἰς 8^{ον} σελ. 16.

9. Joannis Francisci Zulati in Nosocomis Militari Corcyrensi Inspectoris et Protomedici, de Omenti hydrope, epistola anatomico medica ad Octavium Valerium Nosocomi Militaris Cephaleniae medicum et chirurgum expertissimum. Ex typographia Corcyrensi. MDCCC. Εἰς 8^{ον} σελ. 74.

10. Discorso recitato in Sinagoga li 19 Gennajo 1804 s. v. dal medico fisico Lazaro de Mordo, in occasione che l' Università degl' Ebrei celebrò con inni e preghiere a Dio l' innalzamento del vessilo della serenissima Repubblica delle sette Isole Unite. Nella stamperia Nazionale, con permissione. Εἰς 8^{ον} σελ. 13.

11. Prospetto dell' Universo di Biagio Colonna. Anno MDCCC. Nella pubblica stam-

(α) Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Χ. Φιλητᾶ, ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν. « Ἡ ὑπεράσπισις τῆς Γραικικῆς Ἐκκλησίας ἐσχάτως προσβληθείσης ὑπὸ Δομινίκου Τεζέιρα. Σύγγραμμα Στυλιανοῦ Βλασσοπούλου Κερκυραίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Χριστ. Φιλητᾶ. I. Δ. Ἐν Ἀθήναις τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφείως. 1848. »

peria di Corfù, con licenza de' Superiori. Εἰς 8^{ον} σελ. 175.

12. Gazzetta Urbana. Corfù. Nella stamperia di Corfù, con permissione.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρξατο ἐβδομαδιαίως ἐκδομένη ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἡ πρώτη ἐφημερίς, τῆς ὁποίας ἀγνωστὸς τότε ἀκριβῶς ἐξεδόθη ὁ πρῶτος ἀριθμὸς. Ἄν ὅμως κρίνωμεν ἐκ δύο φύλλων, ἅπερ εἶδον, ἥτοι τῶν ἀριθμῶν VI καὶ XI φερόντων ἡμερομηνίαν τοῦ μὲν 19 Ἀπριλίου, τοῦ δὲ 24 Μαΐου, ὁ πρῶτος ἀριθμὸς πρέπει νὰ ἐδημοσιεύθῃ τὴν 13 Μαρτίου. Ἡ ἐφημερίς αὕτη ἐξηκολούθησεν ἐκδομένη καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1803.

13. Breve trattato politico de' Precipi di Sovranità e di Governo e considerazioni da premettersi per direzione alla formazione d' una costituzione aristocratica federativa di S. E. Niccolò Gradenigo Sicuro, Conte di Silla, cavalier onorario dell' Ordine Gerosolimitano e commissario della Sublime Porta presso la Repubblica delle sette Isole Unite. Corfù. MDCCCIII. Εἰς 8^{ον} σελ. 46.

14. Pensieri sulla vita campestre. Corfù, 1803. Con permissione. Εἰς 8^{ον} σελ. 18. Προστίθεται δὲ καὶ ἕτερον δοκίμιον Πενσieri sopra l' utilità dello studio, ἐξ ἑτέρων ἑνδεκα σελίδων φερουσῶν ἰδικιτέραν ἀριθμῆσιν.

Ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὸν τότε πρόεδρον τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας Θεοτόκην προσφωνήσεως ἐξάγεται ὅτι συγγραφεὺς εἶναι Ἐμμανουὴλ ὁ Θεοτόκης.

15. Prospetto di ristaurazione agraria per l' isola di Corfù. Εἰς 8^{ον} σελ. 68. Δὲν σημειοῦται τὸ ἔτος τῆς τυπώσεως· εἶναι ὅμως γνωστὸν ὅτι ἐτυπώθη τῷ 1803.

Ὁ συγγραφεὺς ὡς ἐξάγεται ἐκ χειρογράφου ἐν τῷ προμετωπίῳ σημειώσεως εἶναι ὁ Λαυρέντιος Βεδότης (Lorenzo Bedotti).

16. Discorso detto in Sinagoga dal M F. Lazaro de Mordo, li 17 Novembre 1803, all' occasione che si prestarono i dovuti atti di ossequio alla veneranda memoria di S. Serenità il Principe della Serenissima Repubbl. Sentinsulare, Co. e Kr. Commendatore Spiridion Giorgio Teotochi. In Corfù, con permissione. Εἰς 8^{ον} σελ. 15.

17. Costituzione della Repubblica Settinsulare. Corfù, 24 Novembre 1803, per Dio-

nio Sarandopulo, direttore della stamperia Nazionale. Eίς 4^{ον} σελ. 71.

48. Orazione secolare recitata in pien Senato della Serenissima Repubblica delle sette Isole, sotto gli auspici del serenissimo sig. Co. Kav. Comendatore dell' Ordine Sovrano di S. Giov. Ji Gerusalemme Spiridione Georgio Teotochi, Principe e Preside emeritissimo, li 13 Dicembre 1800 s. v. dal med. fis. Lazzaro de Mordo. In Corfù, 1803. Nella pubblica stamperia, con permissione. Eίς 8^{ον} σελ. 30.

49. Monitore Settinsulare.

Η εφημερίς αὕτη ἀρχαμένη τῷ 1803, ἐξηκολούθησε δημοσιευμένη καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα δύο ἔτη 1804 καὶ 1805· καθ' ἕκαστον δ' ἔτος ὑπάρχει ἴδιος αὐξων ἀριθμὸς τῶν ἐκδιδομένων φύλλων. Τὸ ἀρχαιότερον φύλλον, ὅπερ ἐξ αὐτοψίας γνωρίζω, εἶναι ὁ ἀριθμὸς 3 τοῦ ἔτους 1803 ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12/24 Ἰουνίου. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐτῶν περιήλθον εἰς χεῖράς μου οἱ ἐξῆς ἀριθμοί.

N. XXVI, ... 18/30 Dicembre 1803
 » XXXVI, ... 11/23 Marzo . . . 1804
 » XXXVIII, . . 19/31 Marzo . . . »
 » XXXXVII, . . 6/18 Maggio . . . »
 » 45, ... 22 Giugno 1805
 » 46, ... 4 Luglio . . . . . »

Ἐκαστον φύλλον τῆς εφημερίδος ταύτης ἔχει ἐν κεφαλίδι τὸν Ἑρμῆν, κρατοῦντα τῆ δεξιᾷ τὴν σημαίαν τῆς Ἑπτανήσου, τῆ δὲ ἀριστερᾷ σάλπιγγα.

20. Διδασκαλῖαι στρατιωτικαί, συνθεθεῖσαι παρὰ τοῦ γενναίου κυρίου Χιλιάρχου Ἐμμανουὴλ Παπαδοπούλου, ὁργανιστοῦ τῶν τακτικῶν στρατευμάτων τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ἐπικυρωθεῖσαι παρὰ τῆς Γερουσίας, καὶ διὰ προσταγῆς αὐτῆς δημοσιευθεῖσαι διὰ τοῦ τύπου. Ἐν Κερκύρῃ, εἰς τὴν τοῦ Γένους τυπογραφίαν, διὰ Διονυσίου Σαρκανδοπούλου διευθυντοῦ. Eίς 8^{ον} σελ. 71. Ἑλληνοῖταλιστί.

Ἡ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ἐπικύρωσις τῆς Γερουσίας φέρει τὴν ἡμερομηνίαν 12 Αὐγούστου 1804.

21. Codice di Organizzazione Giudiziaria e di Procedura Civile della Repubblica Settinsulare. Edizione II. In Corfù. MDCCCIV. Per Dionisio Sarandopulo, direttore della stamperia Nazionale. Eίς 4^{ον} σελ. XV—77.

22. Regolamento ecclesiastico riguardando il Clero Ortodosso della Serenissima Repubblica Settinsulare. In Corfù MDCCCIV. Nella stamperia Nazionale, per Dionisio Sarandopulo direttore. Eίς 8^{ον} σελ. 24.

23. Progetto di Legge, sancito dal Corpo legislativo intorno alla contabilità nazionale. In Corfù, nella stamperia Nazionale, per Dionisio Sarandopulo direttore. Eίς 8^{ον} σελ. 25.

Ἡ ἐν τέλει ἐπικύρωσις τῆς Γερουσίας φέρει τὴν ἡμερομηνίαν 2/14 Μαρτίου 1804.

24. Legge Organica delle Amministrazioni particolari delle Sette Isole. Per Dionisio Sarandopulo, direttore della stamperia Nazionale. 1804. Eίς 8^{ον} σελ. VI—93.

25. Lettera Medica intorno all' uso ed abuso de' liquori spiritosi e degl' aromi, diretta al nob. ed egregio signore il sig. dot. Gio. Francesco Zulatti, Assessor di Collegio di S. M. l'Imperatore di tutte le Russie, medico in capo della Serenissima Repubblica Settinsulare, segretario del Collegio Medico di Corfù ec. In Corfù, 4 Febbraio 1805. Per Dionisio Sarandopulo, con permissione. Eίς 8^{ον} σελ. 8.

Συγγραφεὺς τοῦ φυλλάδιου τούτου εἶναι ὁ Λάζαρος Μόρδος.

26. Regolamento organico della Truppa Civica, ossia delle Cernide della Repubblica Settinsulare. Eίς 8^{ον} σελ. 16.

Συντάχθη ὁ ὁργανισμὸς οὗτος τῇ 20 Ἀπριλίου 1805.

27. Ordinanza del servizio della Truppa Civica. Eίς 8^{ον} σελ. 15.

Ἐν τῷ τέλει φέρει τὴν ἡμερομηνίαν 6 Μαΐου 1805.

28. Oda pel compimento della sistemazione politica della Repubblica Settinsulare affidata con plenipotenza di S. I. M. Alessandro I. Imperatore di tutte le Russie a S. E. Giorgio Conte Mocenigo cavalier dell' Ordine di Sant' Anna di prima classe, e suo consigliere di stato. In Corfù. MDCCCIV. Adi 14 Aprile, con permissione. Eίς 8^{ον} σελ. X.

29. Avvertimenti alla gente di campagna intorno ai veleni, estesi dal medico fisico collegiato Lazzaro de Mordo, umiliati e dedicati all' illustrissimo Magistrato alla Sa-

nità. Corfù, nella stamperia Nazionale, presso Dionisio Sarandopulo direttore. 1805.

30. Mercurio Letterario, opera periodica di Filergo Feace. Nella tipografia Nazionale di Corfù, con licenza de' superiori. Eίς 4^{ον}

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα, περιέχον φιλολογικὴν πρὸ πάντων ὕλην, ἤρξατο ἀπὸ 1 Νοεμβρίου 1805 καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκδιδόμενον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1807. Ἐξεδίδετο δις τοῦ μηνὸς εἰς φυλλάδια ἐκ σελίδων 16, σπανίως δὲ ἐξ 24. Ὁ δὲ ὑπὸ τὸ πλαστόνυμον Filergo Feace φερόμενος συντάκτης αὐτοῦ εἶναι ὁ διάσημος Κερκυραῖος Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης. Τὸ σύνολον διακρίνεται εἰς τέσσαρας τόμους ὡς ἐξῆς.

Vol 1^ο Novembre 1805 Aprile 1806

Vol 2^ο Maggio 1806 Ottobre 1806

Vol 3^ο Novembre 1806 Giugno 1807

Vol 4^ο Luglio 1807 Ottobre 1807

Ἐκαστος τόμος φέρει ἐν τῷ προμετωπίῳ τὴν ἐπομένην εἰδοποίησιν. Si stampa per conto di una Società di amici della Patria. Escono due numeri al mese, corredati ogni semestre da frontespizio, indice e correzioni, per formarsi tanti volumi separati.

Ὁ σοφὸς τῶν Σουτσιαίων συγγραφεὺς (α) ἀναφέρει ὅτι ἐν Ἑπτανήσῳ ἐφάνη ἡ πρώτη ἑλληνικὴ πολιτικὴ εφημερίς, Ἑρμῆς καλουμένη, ἔχουσα ὡς σύνθημα καὶ πρόγραμμα τοὺς ἐξῆς στίχους τοῦ Ἀκαρνᾶνος Νικολάου Μαυροματάου,

Δὲν εἶμαι παρὰ τοῦ Διὸς, ὡς ἄλλοτε, σταλμένος,

Ἔργα δ' ἀνθρώπων νὰ εἰπῶ εἶμαι διωρισμένος.

Ἡμεῖς οὐδεμίαν γνωρίζομεν πρὸ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας ἑλληνικὴν εφημερίδα, εἰς δὲ τὸν περὶ αὐτοῦ λόγος Φιλολογικὸν Ἑρμῆν δὲν ὑπάρχει τὸ ἀναφερόμενον δίστιχον. Πιθκὸν ὁ ἐν Κερκύρῃ τότε διατρίβων Μαυροματάτης, ἐπιφορτισμένος τὴν λογοκρισίαν ἐπὶ τῶν τυπουμένων, ἐποίησε μὲν τὸ δίστιχον τοῦτο, ὡσεὶ χαιρετῶν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἑρμοῦ, οὐδέποτε ὁμοῦ καὶ ἐτυπώθη ὡς ἐπιγραμματικὸν σύνθημα τῆς εφημερίδος. Ὡς τοιαῦτα τοῦναντίον φέρονται διάφορα λατινικά καὶ ἰταλικά ἀποφθέγματα παραλλάσσοντα καὶ μόνον τέσσαρα ἐξ ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων εὐρηκται ἐν τῷ Β', Γ', καὶ Δ' τόμῳ.

Ὁ Mercurio Letterario οὐδὲν ἄλλο περιέχει,

(α) Τὰ Σούτσια, ἤτοι ὁ Κύριος Παναγιώτης Σούτσος. Ἐν Ἀθήναις, 1853, σελ. 8.

εἶτε πεζὸν εἴτ' ἔμμετρον εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ἐκτὸς μεταφράσεως λατινικοῦ τινος ἐπιτυμβίου ἐπιγράμματος εἰς μὲν τὴν ἀρχαίαν ὑπὸ Ν. Μαυροματάου καὶ Π. Βουλγαρέως, εἰς δὲ τὴν καθομιλουμένην ὑπὸ Ι. Δονᾶ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ περιοδικὸν τοῦτο εἶναι τανῦν σπανιώτατον, ἐκδίδομεν μεταγράφοντες αὐτά.

Μετὰφρασις Μαυροματάου. (Τόμος Α'. ἀριθ. 6, σελ. 15).

Τῷ δ' ὑπὸ τύμβῳ κείται (εἶθ' αὐτὸς γε κείμην!)

Φαιακὴ Κούρη, ἄθε γε Κύπρις ἔεν

Οὐκ ἀγλήης, ἥρ' ἀμφιβάλλειτ' ἡμερτὴν ὄπα,

Χάριτες, οὐδ' ἀρετὰ, μειλίχρον τ' ἦθος,

Οὐκ ἔπος ἀριον, σιγῆν σχῆσεν ἀλάκμεν ἄδην

Ἵμοι φθιμένας σικιά! δε τε κατ' οὐδας ἀνάσσει:

Δαίμων! χαιρέτε. Ἴνδ' οὐρεὸς πῆρ κορυφᾶς

Νίσσεσι πῶτος φρόντι, κοῦρα βᾶσα ἴμεν ἢ γὰρ

Ἡρέμα κυρεῖ. Βῶσα! ἀρτιφῶα ζέφυρε

Ἵγροτέρη ἴα πνοιῆ. Τὰ ζωὸς φιλέεσκε.

Τοῦ Ι. Δονᾶ (αὐτόθι σελ. 16.)

« Μετὰφρασις ἀπὸ τοῦ λατινικοῦ εἰς στίχους ἐνδεκασυλλάβους τῆς ἐδικῆς μας δικλέκτου, ἀλλὰ ἀπολύτως καὶ ὅχι μὲ ὁμοιοκαταληξίαν. »

Στὸ μνημα τοῦτο κείτεται στρωμένη,

Τύχη, ν' ἄμουν μ' αὐτὴν καὶ γὰρ σωματῆς!

Ἡ Ἀφροδίτῃ ἡ Κερκυραῖα ὄπ' ὅχι

Ἡ λάμψις τοῦ προσώπου τῆς κ' ἡ χάρις,

Ἔστι ἡ ἀρετὴ, καὶ οἱ νόστιμοὶ τῆς τρόπι,

Οὐδ' ἡ τῶν λόγων τόση καθαρότης

Δυσέυρετος πολὺ, δυνατὰ ἦσαν

Τ' ἀνήλεον τοῦ χάριτος νὰ τρέψουν,

Ψυχὴ καὶ ἀγγελικὸν τοῦ τόπου ζῆτε!

Ἵς τὰς βᾶχας τοῦ βουνοῦ βῶσακ' ἀν ζυγῶνης

Λειβάθειε τριγύρω καὶ ἀπλώσου

Μὰ πάντα προσοχὴ! αὐτὴ ἠτυχάζει!

Μὲ χλιεραῖς πνοαῖς καὶ σεῖς ἀνέμοι

Θρέψατ' ἀπὸ τὰ λούλουδα ὅποιον σκάζει,

Τὶ ζωντανὴ ὅταν ἦτον τὰ δειρὰ φιλεῖ.

Καὶ τελευταῖα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μετὰφρασις εἶναι ἡ ἐξῆς (Τόμος Β. σελ. 39).

Τῷ δ' ἐν σώματι κείται Κερκυραῖα Κυθήρη,

Τῇ καὶ τὸς κοίμην' οὐ χάρις ἀργυρέης

Ἵπὸς ἔης, ἀρετὰ, ἀδυστροπή τ', ἐπέων τε

Ἵσχυσαν, Εὐκρινίη, ἀέρον ἀλεξέμεναι

Οὐλεθρον ἴνδαλμά τ', ἐνθάπτε χαιρέτε Δαίμων.

Αἴκεν ἀκρωρεῖη, βῶσα! ἐπιβῆς, πολέων

ἽΑζ' ἀτρεμεῖ ζέφυροι πνοιῆς θρέψατε λιαραῖς

Ἵα τ' ἀρτίτοκα, ζωσα θ' ἀκρῖ' ἐφίλει:

Πολύκαρπος ἱερομόναχος ὁ ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ.

Τὰ τελευταῖα φυλλάδια ἐξεδόθησαν μετὰ τὴν κατοχὴν τῆς Κερκύρας ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν Γάλλων, ἧτις πάντῃ ἀπροσδόκητος ἐπελθοῦσα

εσύγχυσε μεταξύ των άλλων και τον συντάκτην του Έρμου τέως εκθειάζοντα τὰς κατὰ τοῦ Ναπολέοντος νίκας τῶν Ρώσων· ἐξηκολούθησεν ὅθεν ἐπ' ὀλίγον ἐκδιδόμενος γαλλιστὴ, καὶ ὕστερον πάλιν ἰταλιστὴ μέχρι τῆς παύσεώς του.

31. Memoria letta nel Collegio Medico, dal M. F. Lazzaro de Mordo, li 15 Marzo 1803, coll' approvazione dell' egregio Collegio. Corcira, 1806. Presso Dionisio Sarandopulo.

32. In occasione delle solenni ossequie, celebrate in memoria del D. Giovanni Lascari, nobile Corcirese, presidente del Collegio Medico di Corfù, ed Archiatro della Repubblica Settinsulare. Orazione del D. Antonio Marulli, vice presidente del Collegio suddetto, recitata nella Chiesa della B. V. Spiliotissa il di 26 Giugno 1806 S. V. Nella stamperia Nazionale, con licenza de' superiori. Εἰς 4ον σελ. 21.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι εὑρηται λατινικὸν ἐπιγράμμα ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λασκάρου ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Ἀντωνίου Ροδοστάμην.

33. Breve istruzione sulla vaccina dal D. Stamo Gangadi, diretta ai padri ed alle madri di famiglia. Corcira, 1806. Presso Dionisio Sarandopulo.

34. Ὕμνος πατριωτικὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλης τῆς Γραικίας, πρὸς ζαναπόκτησιν τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας. Εἰς 8ον σελ. 12.

Ἐν τῇ εὐρηται κενὴ σελὶς ἄνευ σημειώσεως ἀριθμῶν, φέρουσα ἐν μέσῳ δύο παρενθέσεων. « Ἀπὸ τὴν τοῦ Γένους τυπογραφίαν, ἐν Κερκύρα. » Δυστυχῶς λείπει ἡ προμετωπίς ἐν ᾗ πιθανῶς ἐσημειούτο ὁ χρόνος τῆς τυπώσεως· ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐτυπώθη μετὰ τὸ 1809, διότι ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἡ πρότερον ὀνομαζομένη τοῦ Γένους τυπογραφία μετωνομάσθη ὑπὸ τῶν Γάλλων Αὐτοκρατορικὴ. Ὁ δὲ ὕμνος οὗτος εἶναι ὁ τοῦ ἀειμνήστου Ρήγα τοῦ Φεραίου, οὗτινος ὁ Πετράϊδης διέσωσεν ἐκ μνήμης στίχους τινάς (α). Ἄγνωσθ' ὃ ἐν ἄλλοθί που ἐτυπώθη.

(Ἐπεταί ἡ συνέχεια.)

(α) Βλ. Σύντομον Βιογραφίαν τοῦ αἰοδίου Ρήγα Φεραίου τοῦ Θεσσαλοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1860, σελ. 21—22.

Η ΓΙΝΕΒΡΑ. (1)

Ὁ Μάριος ἔκαμεν ὑπόκλησιν σεβασμοῦ ἀναγνωρίσας αὐτὴν, καὶ προσεπάθησε νὰ ἐξιχνιάσῃ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἡ δυστυχία ἤθελε παραδώσει τὴν εὐγενῆ ἐκείνην οἰκογένειαν εἰς τὸ ἔλεός του. Ἡ Γινέβρα ἐνόησε πάραυτα τὰς σκέψεις, αἵτινες κατέλαβον τὸν Ἰουδαίου, καὶ θέλουσα νὰ ματαιώσῃ αὐτὰς εἶπε·

— Κύριε Μάριε, σὰς ἔστειλα τὴν εἰκόνα μου, οὐχὶ διὰ νὰ καθαρίσῃτε αὐτὴν ἀλλ' ὡς ἐνέχυρον διὰ νὰ μοῦ δανείσῃτε ὀλίγα χρήματα.

— Ἀλλὰ, Κυρία, δὲν εἶμαι τοικιστὴς, ὑπέλαβεν ὁ Ἰουδαῖος.

— Τὸ γνωρίζω, ἀπήντησεν ἐκείνη, ἀλλ' ὡς ὅλοι οἱ τραπεζίται, θὰ δανείζετε μὲ νόμιμόν τινα τόκον. Ἐπιθυμῶ νὰ λάβω τὸ ταχύτερον πεντακάσια φλωρία· δύνασθε νὰ μοὶ δώσητε ταῦτα;

Ὁ Ἰουδαῖος ὅλως ἐξεπλάγη διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς αἰτήσεως. Ὡς ὅλοι οἱ τοκογλύφοι, εἶχε συνειθῆσαι νὰ βλέπῃ ἀνθρώπους ἀπεγνωσμένους, προσφεύγοντας μετὰ δακρύων πρὸς αὐτὸν, ριπτομένους εἰς τὰ γόνατά του καὶ ζητοῦντας δάνεια ὡς ἔλεος· μόλις δὲ μετὰ ἰκεσίας πολλὰς ἐκάμπτετο . . . ἀπὸ φιλανθρωπίας, ὡς ἔλεγεν.

Ἡ Νίνα διὰ νέυματος εἰδοποίησε τὴν φίλην τῆς νὰ ἦναι ὀλίγον ἐπιφυλακτικὴ. Τέλος ὁ Μάριος εἶπε,

— Κυρία δὲν δύναμαι νὰ ἐκπληρώσω τὴν αἰτησίαν σας, διότι δὲν εἶμαι βέβαιος ἐν πρώτοις ἂν ἡ εἰκὼν αὐτὴ εἶναι ἐδική σας. Μὴ δυσχεραστῆθητε διὰ τὴν παρατήρησίν μου ταύτην, διότι κοινῶς τοῦλάχιστον λέγεται ὅτι ἡ εἰκὼν ἀνήκει εἰς τὸν Κ. μαρκήσιον Γραβίαν τὸν πατέρα σας.

Ἡ νεανὶς ἐνόησεν ὅτι ἡ ἐνοστασις αὕτη ἐπρόταθη ἕνα ἐλαττωθῆ τὸ ποσὸν τοῦ ζητουμένου δανείου καὶ αὐξήθη τὸ τοῦ τόκου.

— Ἀφοῦ λοιπὸν ἀμφιβάλλετε, τῷ εἶπεν ἐγειρομένη, ἐπιθυμῶ νὰ σὰς ἀπαλλάξω. Εὐαρεστηθῆτε ὅθεν νὰ μοὶ στείλετε τὴν εἰκόνα εἰς τὸ μέγαρόν μου.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία. Σὰς ἠρώτησα ἀπλῶς πρὸς ἐκπλήρωσιν τύπου τινος . . . καὶ ἔπειτα εἶσθε τόσο βιαστικὴ . . . Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐνεργεῖτε καλῶς . . . ἀμέσως σὰς δίδω τὸ ζητηθὲν ποσόν.

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλοδ. 94.

Ἡ Γινέβρα προσεπάθησε ἐκείνου ὀμιλοῦντος νὰ λάβῃ ὕψος ἀδιάφορον καὶ ἐκάθησεν αὐθις, ἐνῶ ἡ Νίνα, ἀναλαβούσα θάρρος, ὠμίλει περὶ τετριμμένων πραγμάτων ὅπως ἀπασχολῆ τὸν νοῦν τοῦ τοκογλύφου.

— Οὕτω πῶς φέρονται, κύριε Μάριε, τῷ ἐλεγε μετ' οἰκειότητος, πρὸς τοὺς εὐγενεῖς. Ἄνοιξον τὸ ταμιεῖόν σου καὶ ἄφες νὰ ἴδωμεν τοὺς θησαυροὺς σου. Ὡ, πόσον ὠραῖον καὶ ἡγήρην θὰ ἦναι τὸ χρυσίον σου! Ἀλλὰ τέλος πάντων ποῦ ἔχεις ὅλα τὰ χρήματά σου; Ἐχεις εἰς τὴν ἐξουσίαν σου τὰ μεταλλεῖα τοῦ Πετρου, ἢ μήπως ὅταν ἡγόρασες τὴν οἰκίαν ταύτην εὗρες ὄλους αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς εἰς πύθον, ὡς λέγουν;

— Εἶσθε βλέπω πρόσχαρις, ὑπέλαβεν ὁ Μάριος μετ' ἐπάρεσως. Ἐκαστὸν νόμισμα τὸ ὅποιον βλέπετε, ἀπεκτήθη μὲ μορίου κόπους καὶ ἀυπνίας. Ἀλλὰ δὲν ὠμιλήσαμεν ἀκόμη περὶ τόκου καὶ χρόνου.

— Δι' ἐν ἔτος ἀρχόμενον ἀπὸ σήμερον, ὑπέλαβεν ἡ Γινέβρα· τότε ἀντὶ τῶν πεντακοσίων φλωριῶν τὰ ὅποια μοὶ ἐδώκατε θὰ σὰς πληρώσω ἐξακόσια.

— Πολὺ καλὰ, εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος, χαίρων διότι ἡ λαμπρὰ εἰκὼν ἤθελε τῷ μείνει ἀντὶ τοσοῦτον εὐτελοῦς ποσοῦ, διότι ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ οἰκογένεια Γραβίνα ποτὲ δὲν ἤθελε εὐκολυνθῆ νὰ τοῦ πληρώσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο. Ὑπέθετε δὲ ὅτι ἡ Γινέβρα ἐλάμβανε τὸ δάνειον, διότι ὁ πατὴρ τῆς, ὡς ἀρχαῖος εὐγενῆς, δὲν κατεδίχετο νὰ τὸ ζητήσῃ προσωπικῶς.

Ἀμέσως ἐγένετο τὸ ἀποδεικτικὸν καὶ ὑπεγράφη ὑπὸ τῆς Γινέβρας. Ἀφοῦ δὲ ὁ Ἰουδαῖος συνώδευσε τὰς κυρίας μέχρι τῆς θύρας μετ' ἐπανειλημμένων ὑποκλίσεων, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του διὰ νὰ θαυμάσῃ τὸ ἀριστούργημα, ὅπερ ἐθεώρει πλέον ὡς ἐδικόν του.

Ἡ Γινέβρα μετὰ τῆς φίλης τῆς ἐπέστρεψαν εἰς τὸ μέγαρον καὶ ἐφρόντιζαν νὰ κρύψουν τὰ χρήματα. Ἡ πρώτη ἐφάνετο σοφὰ καὶ ἀφηρημένη, ἀλλ' ἡ Νίνα ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τῆς εὐτυχίας ἥτις τὴν περιέμενε ἐπήδη ἐκ χαρᾶς καὶ ὠνειροπόλοι μύρια πράγματα ἐν τῷ νῷ αὐτῆς.

III.

Ὡς εὐκόλως δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ὁ πρίγκηψ ἐξηκολούθησεν τὰς ἐπισκέψεις του, καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ προσελκύσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ. Καθ' ἣν μάλιστα ἡμέραν

ἡ Γινέβρα ἐπεσεψέχτο τὸν Ἰουδαίου Μάριον, ἀπηγορεύθη εἰς αὐτὴν ἐκ κοινῆς συμφωνίας τῶν γονέων τῆς νὰ μὴ προσφερθῇ ἐνώπιον αὐτῶν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀνιόλου. Ἀλλὰ μόλις ἐδόθη ἡ διαταγὴ αὕτη, καὶ ὁ μαρκήσιος δυσχεραῖνον ἐπὶ τούτῳ, ἡ θέλων ν' ἀποφύγῃ φιλονεικίαν τινα ἐξῆλθε τῆς οἰκίας ἐπὶ προφάσει ἐπισκέψεως τῶν κτημάτων του, ὡς ἔλεγε, τοῦ μικροῦ δηλονότι ἀγροῦ του, τὸν ὅποιον εἶχεν εἰσεῖσι. Ἐπειδὴ ὅμως ἐστερεῖτο ἀμάξης ὅπως μεταβῆ ἐκεῖ, ἀπεφάσισε νὰ παίξῃ τὸ σφαιριστήριον μετὰ τινος τῶν φίλων του, οἰκοῦντος ἐν τῷ παρκειμένῳ μεγάρῳ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ συζύγου τῆς, ἡ μαρκησία ἐξηκολούθησεν τὴν μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς ὀμιλίαν, καὶ αὕτη μὲν ὑπῆρξεν αὐστηρὰ μέχρι σκληρότητος, ἐκείνη δὲ ἐπίμονος, ὅθεν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Μάριον, ὡς ἐδιηγήθημεν. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν σκηρὴν ταύτην ἡ Γινέβρα δὲν ἐφάνη τὸ πρῶτ' ὡς συνήθως, οἱ δὲ γονεῖς τῆς ἀναβάντες εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς εὗρον μετὰ βάλαντιου περιέχοντος ἑκατὸν φλωρία ἐπιστολὴν γραφεῖσιν μετὰ μακρὰν ἐγρυπνίαν. Ἡ Γινέβρα ἐδιηγεῖτο λεπτομερῶς τὰς πράξεις τῆς, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μαρρίου, ἐδικαιολογεῖτο εὐγλώττως, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπεκαλεῖτο τὴν συγγνώμην καὶ τὴν εὐχὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς τῆς· περὶ τοῦ μέσου ὅμως δι' οὗ ἤθελεν ἀποκτήσῃ χρήματα οὐδὲν ἔλεγεν· ὁ δυστυχῆς μαρκήσιος κατ' ἀρχὰς ὠργίσθη ἕνεκα τῆς ἀναξίας συμπεριφορᾶς τῆς θυγατρὸς του, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τινα χρόνον σιωπηλὸς καὶ καταβεβλημένος, ἀλλ' ἀναλαβὼν κατὰ μικρὸν θάρρος ἤρξατο νὰ τὴν καταράται καὶ νὰ τὴν ὑβρίζει ὡς τυχοδιώκτριαν.

— Πρέπει νὰ τὴν καταρασθῶμεν! προσέθετο ὁ Ἀνδρέας μετ' ἀγανακτικῆς. Ἀλλὰ μόλις ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ κυρίου του κατέπεσεν ἐπανειλημμένως ἐπὶ τοὺς ὤμους του.

— Πῶς τολμᾶς νὰ ὀμιλῆς οὕτω κατὰ μέλου τῆς οἰκογενείας μου! ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος εἰς τὸ ἐπικρον τοῦ θυμοῦ του. Φύγε ἀμέσως ἀπ' ἐμπροσθέν μου! Ἀκούεις ἐκεῖ νὰ καταράται τὴν κόρην μου εἰς ἄθλιος, εἰς χαμένος ὡσὰν αὐτόν! . . . τὸν ὅποιον . . .

Ὁ Ἀνδρέας εἶχεν ἀναχωρήσει ἐσπευσμένως, ὡστε δὲν ἐπρόφρασεν ὁ μαρκήσιος νὰ τελειώσῃ. Συνελθὼν μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς ὀργῆς του ὁ μαρκήσιος ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς συζύγου του, ἥτις δε-

κάκις ἤδη εἶχεν ἐπαναλάβει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς τῆς θυγατρὸς τῆς μὲ ὀφθαλμοῦς δακρυβροῦντας. Ὁ δὲ μαρκήσιος πεσὼν ἐπὶ τῆς ἑδρας, ὅπου ἐκάθητο ἡ Γινέβρα, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του μετὰ τὰς χεῖράς του καὶ ἔμενε συλλογισμένος.

— Ἐλεγον εἰς ὅλους, ἐκράυαγεν ἡ μαρκησία, ὅτι ἡ εὐδαιμονία τῆς θυγατρὸς μου ἦτο ἡ μόνη μου ἀπασχόλησις, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐπεθύμουν καὶ τὰ πλούτη. Ἔσκε πτόμεθα νὰ δώσωμεν τὴν θυγατέρα μας εἰς αὐτὸν τὸν ξένον, ὅστις ἤθελε χάριν ἐλέους μᾶς ἐπιδαψιλεύσει χάριτας τινὰς, ἀνθ' ὧν ἤθελε τὴν φέρει εἰς τόπον μακρυνόν, ὅπου μίαν ἡμέραν θὰ ἐμάνθανε τὸν θάνατόν μας ἐν τῷ μέσῳ συμποσίου ἢ εορτῆς. Ὅτ' ἀποτάσσεται μὲν πένθος ἐξ ἑβδομάδων διὰ τοὺς ὑπκόρους του, ἀλλ' ἡ Γινέβρα ἤθελε μέμψασθαι ἡμῶν, ὅτι χάριν εὐζωίας δύο ἢ τριῶν ἐτῶν παρεδώσαμεν τὴν νεότητά καὶ τὴν καρδίαν τῆς εἰς ἄνθρωπον, ὅστις τῇ ἦτο μισητός.

— Γυναϊκά μου, ἐφώνησεν ὁ μαρκησίος ἐγειρόμενος βιαίως, δὲν δικαιοῦσαι νὰ με βασανίζης οὕτως. Ποῖος ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν τὸν Γερμανόν; Ποῖος τὸν ἐσχέτισε μετ' ἡμῶν; Ποῖος ἐδίωξε τὴν ἀτυχή Γινέβραν; Ποῖος με ἠνάγκασε νὰ παραβῶ τὰς πρὸς τὸν Ἀνιόλον ὑποσχέσεις μου. Ποῖος...

— Φίλε μου, διέκοψεν ἡ μαρκησία, δὲν σὲ κατακρίνω, διότι ἐγὼ μόνη ἔσφαλα. Δύνασαι νὰ ζήσης μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῆς δυστυχούς κόρης μας, ἀλλ' ἐγὼ δὲν θὰ τὴν ἐπανιδῶ πλέον· θὰ ἀποθάνω πρὶν ἐπανέλθῃ· σοὶ ἀναθέτω λοιπὸν νὰ τῆς ζητήσης συγγνώμην δι' ἐμέ.

Ὁ μαρκησίος ζωηρῶς συγκινηθεὶς ἐκ τῆς θλίψεως τῆς συζύγου του, τὴν ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς. Μετὰ ταῦτα συνδισκέφθησαν πῶς νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἔχνη τῆς Γινέβρας καὶ τὴν ἐπαναφέρωσιν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον· ὅτε μὲν ὑπέθετον ὅτι ἀνεχώρησε πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Ἀνιόλου, ἄλλοτε ὅτι μετέβη εἰς Ῥώμην παρὰ τῇ μάμμῃ τῆς, οὐδέποτε ὅμως τοῖς ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν ἡ ἰδέα ὅτι ἀπεφάσισε νὰ κερδίσῃ χρήματα ἐξασκοῦσα τὰ φυσικὰ αὐτῆς πλεονεκτήματα.

Ἡ ματαιότης τοῦ πρίγγιπος Φριδερίκου προσεβλήθη καιρίως ὅταν ἔμαθε τὴν ἀναχώρησιν τῆς κόρης, καὶ μολοντί ὑποκρινόμενος εἰσέτι φιλίαν ὑπεσχέθη νὰ ἐνασχοληθῇ πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς φυγάδος, ἐν τούτοις δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τόπου, ὅστις ἐγένετο μάρτυς τῆς ἀποτυχίας του. Μ' ὅλας δὲ τὰς προσπάθειάς των ὁ μαρκησίος καὶ ἡ σύζυγός του οὐδεμίαν ἠδυνήθη-

σαν νὰ ἐπιτύχωσι πληροφορίαν περὶ τῆς θυγατρὸς των· μετὰ ἓνα μῆνα μόλις ἔλαβον ἐπιστολὴν τῆς, ἐν ἧ τὸς ἐπληροφόρει περὶ τῆς ὑγείας τῆς, ἀλλ' οὐδὲν τοῖς ἔλεγε περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ τῶν μέσων τῆς ὑπάρξεώς τῆς.

Ἡ εἰκὼν ἡ δοθεῖσα τῷ Μαρίῳ ἐκοινολογήθη ὅτι ἐδόθη πρὸς καθαρισμόν, ὁ δὲ Ἀνδρέας ἐπανακτῆσας τὴν εὐνοίαν τοῦ κυρίου του, ὠκονόμησε τὰ ἑκατὸν φλωρία οὕτως ὥστε οἱ κύριοί του ἠδυνήθησαν νὰ τυνηρηθῶσιν ἐπὶ ἔτος ὁπωσοῦν καλῶς.

VI.

Ἔτος ὀλόκληρον εἶχε παρέλθει καὶ ἡ οἰκογένεια Γραβίνα ἐξηκολούθει περιμένουσα, διότι ἡ Γινέβρα, καίτοι μὴ ἀποκαλύπτουσα εἰς τοὺς γονεῖς τῆς τὸν χρόνον τῆς ἐπιστροφῆς τῆς ἢ τὸν τόπον τῆς διαμονῆς τῆς, τοῖς ἔγραφεν ἐπίστε.

Τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀκριβῶς κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους, ὁ Ἰουδαῖος Μάριος περιεπάτει εἰς τὴν εἰκονοθήκην του μετὰ τινος ἑραστοῦ τῆς ζωγραφικῆς, τοῦ λόρδου** καὶ παρετήρουν λαμπρὰν εἰκόνα τοῦ Κορρηγίου, ἣν ὁ λόρδος ἐθαύμαζεν, ὅτε αἴφνης ἀνήγγειλαν εἰς τὸν Ἰουδαῖον τὴν ἔλευσιν τοῦ μαρκησίου Γραβίνα. Ὁ Μάριος ἐταράχθη, ἀλλὰ πάραυτα συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, ἀναλογισθεὶς ὅτι ὁ κατεστραμμένος εὐγενὴς ἴσως ἦλθε νὰ ζητήσῃ ἀναβολὴν πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους του. Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταύτῃ ἐπεθύμει νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς παρουσίας τοῦ Ἄγγλου, ἀλλὰ πρὶν ἢ λάθῃ καιρὸν νὰ εἴπῃ τι, εἰσῆλθεν ὁ μαρκησίος συνωδευμένος ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου, φέροντος σάκκον εἰς τὰς χεῖρας.

— Κύριε Μάριε, εἶπεν ὁ μαρκησίος, ἦλθον νὰ λάβω τὴν εἰκόνα μου.

— Μὲ συγχωρεῖτε νὰ σᾶς διακόψω, κύριε μαρκησίε, ἀνέκραξεν ὁ Ἄγγλος, ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι ἐδική σας;

— Παρέλειψα νὰ σᾶς εἴπω τοῦτο, ὑπέλαβε σχεδὸν τρέμων ὁ Ἰουδαῖος, ἰδὼν μετὰ λύπης τὴν τροπὴν ἣν ἡ ὑπόθεσις ἔλαβεν.

— Ὁ Κ. Μάριος ἐλησμόνησε νὰ σᾶς τὸ εἴπῃ; προσέθηκε μηχανικῶς ὁ μαρκησίος, ἀνταπαθιδῶν τὸν χαιρετισμὸν εἰς τὸν λόρδον, ὅστις τότε ἐζήτησε τὴν ἄδειαν ὅπως καὶ κατ' οἶκον ἐξετάσῃ τὴν εἰκόνα. Μετὰ ταῦτα ὁ Γραβίνας στραφείς πρὸς τὸν ὑπηρέτην του,

— Θέες τὸν σάκκον, Ἀνδρέα, ἐπὶ τῆς τραπέζης, τῷ εἶπε, καὶ ἀποσύρθητι. Τὴν διαταγὴν ἐτέλεσεν ἐκεῖνος, βίψας ὅμως βλέμμα μακρὸν ἀπο-

χαιρετισμοῦ ἐπὶ τῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα κατ' αὐτὸν τόσον ἦσαν χρήσιμα εἰς τὸν οἶκον.

— Δὲν ἔχω τίποτε νὰ σᾶς εἴπω, Κ. Μάριε, διότι ἐπράξατε συμφώνως μετὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἐπάγγελμά σας· ὀφείλω μάλιστα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διότι ἐνεπιστεύθητε εἰς τὴν τιμιότητα τῆς θυγατρὸς μου, καθόσον ἄλλως ἠδυνάμην δικαστικῶς νὰ σᾶς ἀρκεύσω τὴν εἰκόνα καὶ χάσῃτε κατὰ συνέπειαν τὰ χρήματά σας.

— Ἐγνώριζον καλῶς τὴν οἰκογένειάν σας, ἀπεκρίθη ὁ Μάριος κλίνων, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν ἐφοδοῦμην ἄλλως τε ἀμφιβάλλω, προσέθετο μεθ' ὕφους ἀγερώχου, ἂν ἀπεφασίζετε νὰ ἐκθέσῃτε ὡς κλέπτριαν τὴν θυγατέρα σας ἐνώπιον τοῦ κοινῆ τῆς Γενούης.

— Σιώπα, ἄθλιε! ἀνέκραξεν ὁ μαρκησίος ἐγειρόμενος μετὰ θυμοῦ. Καὶ ὁ μὲν Μάριος ἐσιώπησε παραχρῆμα, ἡ δὲ εἰκὼν ληφθεῖσα μετεφέρθη εἰς τὸ μέγκρον, ὅπου ἐτοποθετήθη εἰς τὴν ἐπίτιμον θέσιν, ἣν πρὸ ἔτους εἶχε κενώσει.

Τὴν ἐπαύριον ὁ λόρδος ἐπισκέψατο τὸν οἶκον τοῦ μαρκησίου, ὅστις ὑποδεχθεὶς αὐτὸν μετὰ μεγίστης τιμῆς, ἠθέλησε νὰ τῷ δεῖξῃ ὅλας τὰς εἰκόνας του· ὅτε δὲ διήρχοντο διὰ τοῦ δωματίου, ὅπου ἄλλοτε κατόκει ἡ Γινέβρα, παρατηρήσας τὴν εἰκόνα αὐτῆς, ἣν ἄλλοτε εἰς εὐτυχεῖς καιροὺς εἶχε ζωγραφίσει ὁ Ἀνιόλος, ἐφώνησεν ἑνθους,

— Ἰψίστε Θεέ! ὁποῖα τις εἶναι ἡ γυνὴ αὕτη; Οἱ δύο γέροντες δὲν ἀπεκρίθησαν, διότι δάκρυα θερμὰ ἔβρεχον τοὺς ὀφθαλμούς των.

— Ἡ εἰκὼν αὕτη, ἐξηκολούθησεν ὁ λόρδος, ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην μου τὴν πρωταεὶδὸν τοῦ θεάτρου τῆς Νεαπόλεως, καὶ θὰ ἦναι βεβαίως αὕτη, διότι ἀδύνατον εἶναι ν' ἀπαντήσῃ τις ἄλλην Ἰταλίδα, φέρουσαν ὡς ἐκεῖνην τοὺς χρυσοὺς βοσρούχους τῆς κόμης τῆς. Ἄλλως τε ἀπὸ τὴν προφωρὰν τῆς ἔλεγον ὅτι εἶχε γεννηθῆ εἰς Γένουαν.

Οἱ λόγοι οὗτοι διεκόπησαν ἀπὸ τὴν πτώσιν τοῦ μαρκησίου, ὅστις ἔπεσε λειποθυμημένος. Ὁ δυστυχὴς γέρον ἠοθάνθη, ὅλην τὴν ἑκτασίαν τῆς δυστυχίας του καὶ ἐξογκῶν αὐτὴν ὡς ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν του προλήψεων δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιθέξῃ. Ὅταν τὸν ἀνήγειραν παρετήρησαν ὅτι εἶχε τὸν νοῦν τεταραγμένον. Ἐμειδίασεν ὡς παράφρων καὶ ἐφώνησε δυνατὰ,

— Ἄφετε νὰ ψάλλῃ ἡ πρωταεὶδός!

Ἡ μαρκησία ἤτις ἐξετίμα περισσώτερον τὴν παρουσίαν ἀπὸ τὴν γέννησιν, καὶ ἤτις κατὰ βάθος ἠγάπα τὴν κόρην τῆς παντὸς ἄλλου ἐν τῷ κόσμῳ,

εὐχαριστήθη μαθοῦσα τι θετικὸν περὶ τῆς τύχης αὐτῆς, καὶ ἂν δὲν ἐταράσσετο ἐκ τοῦ παθήματος τοῦ συζύγου τῆς, εὐκόλως ἤθελε παραδεχθῆ τὸ γεγονός. Ἐλυπεῖτο μόνον διότι δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς, καθόσον ὁ λόρδος συγκινηθεὶς ἐκ τῆς δυστυχίας, ἧς ἀκουσίως ἐγένετο παρτίτιος, ἀπεσύρθη καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ Γενούης, χωρὶς εἰς οὐδένα νὰ εἴπῃ ὑπὸ ποῖον ὄνομα ἡ Γινέβρα εἶχεν εἰσέλθει ὡς πρωταεὶδός· εἰς τὸ θεάτρον. Περὶ δὲ τοῦ λόρδου ἐκ τῶν ἐφημερίδων ἐπληροφορήθη ὅτι ἀνεχώρησε διευθυνόμενος εἰς Βιέννην.

V.

Ἐπὶ ἓν ἔτος περίπου ὁ μαρκησίος ἔμενε εἰς τὴν αὐτὴν δικινητικὴν κατάστασιν, ζῶν μὲν τακτικῶς, ἀλλὰ συνεχέστατα ὑποκύπτων εἰς τὴν παράνοίαν αὐτοῦ, διαρκούσης τῆς ὁποίας ἐπανελάμβανε πάντοτε,

— Ἄφετε νὰ ψάλλῃ ἡ πρωταεὶδός!

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀμφεβάλλον ἂν ἀνεγνώριζε τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ παρετήρησεν ὅτι ἐτήρησε τὴν ἑξὶν νὰ κυτᾶ διὰ τῆς βράβδου τὸν πιστὸν ὑπηρέτην του, ἐπέισθησεν ὅτι δὲν ἀπώλεσε τὸ μνημονικὸν του.

Ἡμέραν τινα ἐνθ' ἐκάθητο, ὡς συνήθως, οἱ δύο γέροντες περίλυποι εἰς τὸ δωματίον ἐκεῖνο, ἔνθα ἄλλοτε τοὺς ἴδομεν μετὰ τῆς Γινέβρας, καὶ ἡ μὲν μαρκησία ἔβραπτεν, ὁ δὲ σύζυγός τῆς ἐπανελάμβανε, «Ἄφετε νὰ ψάλλῃ ἡ πρωταεὶδός!» ἐμφανισθεὶς ὁ Ἀνδρέας τοῖς ἀνήγγειλεν ὅτι ξένος τις, ὅστις ἐφαίνετο πάσχων ὑπὸ μεγίστης ἐνδείας, ἐζήτηε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν μαρκησίον.

— Ἄλλοτε, εἶπεν, ἤθελον τὸν διώξαι ὡς ἐπαίτην, ἀλλ' ἡ πείρα μὲ κατέστησεν ἐλεήμονα, καὶ δι' αὐτὸ ἦλθον νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ τὸν δευθῆτε, διότι ἀπορῶ πῶς αὐτὸς σᾶς γνωρίζει καὶ ἐμὲ καλεῖ μετὰ τὸ ὄνομά μου.

— Ἰσως μᾶς τὸν στέλλει ἐκεῖνη, ἀνέκραξεν ἡ μαρκησία.

Τὴν στιγμὴν ταύτην νέος τις κάκιστα ἐνδεδυμένος προχώρησε πρὸς τὴν αἴθουσαν, καὶ ἀφοῦ ἐξέβαλε τὸν πῖλον καὶ τὸν μανδύαν του, ἐκάθησε σιωπηλῶς πρὸ τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς συζύγου του. Ὁ Ἀνδρέας δυσπαρέστως παρετήρει αὐτὸν τοσοῦτον οἰκείως προσφερόμενον, ὅταν οἱ δύο κύριοί του ἐγεθέντες αἴφνης ἀνέκραξαν

— Εἶν αὐτός! εἶναι ὁ Ἀνιόλος! καὶ πάραυτα τὸν ἐναγκαλίσθησαν ἀμφότεροι κλαίοντες, διότι

Η ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ ΔΕ ΜΑΛΕΠΕΡ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Α΄.

Ὅτε πρὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἤμην εἰσέτι μαθητής, συνειθίζον νὰ διατρέβω κατ' ἔτος μέγα μέρος τῶν διακοπῶν πρὸς τινὲς πρὸς μητρὸς θεῶν μου, κατοικοῦντι τερπινοτάτην ἐξοχὴν κατὰ τὴν ἄνω Προβηγκίαν καὶ λεύγας τινὰς ἀπέχουσιν τῶν συνόρων τοῦ Πεδεμοντίου. Ὁ θεὸς μου ἦτο ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκείνων (πεπαιδευμένων βενεδικτινῶν) τῶν ἐντροφωμένων εἰς τὰ βιβλία, λέγεται μάλιστα ὅτι ἤθελε κατασταθῆ τὸ καύχημα τῆς σοφῆς ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Μαύρου (Saint-Maur), ἀλλ' ἡ ἐπανάστασις τὸν ἀπεδίωξε τοῦ μοναστηρίου ἐνθ' μόλις ἐτελείωνε τὴν δοκιμασίαν του καὶ πρὶν ἢ ἱερωθῆ.

Ὁ Δὸν Γερουσκ, ὡς τὸν ἀπεκάλουν καὶ οἱ συγγενεῖς του, ἦτον εἰκασιπενταετής ὅτε ἐδημοσιεύθη δημοκρατικὸν ψήφισμα, συνεπέχε τοῦ ὁποῦ ἀπηλλάσσεται τῶν ἱερατικῶν ὑποχρεώσεων του, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ὠφελθῆ ἀπὸ τὸ εὐεργέτημα τοῦ νόμου τούτου καὶ νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὰ κοσμικά, ἀλλ' οὔτε ἐδοκίμασε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν μοναστικὸν βίον καὶ νὰ μιμηθῆ τοὺς συναδέλφους του, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων μεταβάλλονται καὶ προσελθόντες εἰς διάφορα μοναστήρια τῆς Ἰσπανίας καὶ Ἰταλίας ἀνέλαβον τὸ βῆμα τοῦ ἁγίου Βενεδίκτη. Ὅτε δὲ κατηνάσθη ὁ πῶσος ἡ ἐπαναστατικὴ κινήσις, συναθροίσας τὰ λείψανα τῆς πατρικῆς του κληρονομίας κατέφυγεν εἰς μικρὸν ὑποστατικόν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ἄγιον Πέτρον Κορβιαν, εἰς μνήμην τοῦ εὐκλεοῦς οἴκου, ἐνθα διήλθε τὰ πρῶτα τῆς φιλοπόνου νεότητός του ἐτη. Τὸ μικρὸν τοῦτο κτήνη ἐκρύπτετο, οὕτως εἶπεν, ὑπὸ τινος πτυχῆς τῶν Ἄλπεων πρὸς Νότον, ἐκεῖ ὅπου ἡ σειρὰ αὐτῆ τῶν ὀρέων χαμηλῶνουςα βαθμηδὸν προχωρεῖ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βάρου. Ἡ τοποθεσία εἶχε τι ἄγιον καὶ φαιδρὸν ἢ οἰκίαν, ἐπὶ μικροῦ λόφου κτισμένη, περικυκλωτοῦ ὑπὸ ἀπέριων βράχων

κιωνοειδῶν, ἐνθεν δὲ καὶ ἐνθεν ἐθαλλον πυκνόφυλλοι δρυὲς καὶ πλῆθος χαμοδένδρων· ἔφερε δὲ πρὸς τὰ μέρη ταῦτα ὁδὸς ἐλικοειδὴς περιοριζομένη ἐξ ἰτεῶν καὶ αἰγείρων, αἵτινες ἐσχημάτιζον εἶδος διαφανοῦς περιπετάσματος, διὰ τοῦ ὁποῦ διεκρίνοντο λειμῶνες, ἐλαίαι καὶ σειραὶ ἀμπέλων, δμοιάζουσαι μακρὰς πρασινοχρόους ταινίας.

Συνήθως ἡ ταχυδρομικὴ ἀμαξία μ' ἄφινε μίαν λεύγαν μακρὰν εἰς τὸ ἄκρον τῆς λεωφόρου· ἐγὼ δὲ ἐξηκολούθουν τὴν ὁδὸν μου εὐθυμῶς καὶ φαιδρὸς διὰ τινος ἀτραποῦ, ὅπου ἀμαξιλῆται δὲν ἀπετόλμα ποτὲ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ἀμαξίαν του. Ἐχαιρον πορευόμενος οὕτω μόνος τὰ ἐνδύματά μου ἔχων δεδεμένα εἰς μανδύλιον, καὶ ῥαδῶν δομοπύρου κρατῶν ὡς ἐμελλον νὰ περιηγηθῶ τὴν Γαλλίαν ἤπασαν.

Ὅσῳ ἐπλησίαζον τόσον ἐσπευδον καὶ ὅτε τέλος εἰσεχώρουν εἰς τὴν δεινδροστιχὴν ἐρεσκίμην ὀλίγον παρατηρῶν ἐξ ὧν τῶν μερῶν καὶ μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς ἀναγνωρίζων καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ πέτρινα ἐδώλια, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ βράχια τὰ ἔρποντα ὑπὸ τὴν γλῶκην. Πάντοτε ἡ αὐτὴ θεὰ μαγευτικὴ καὶ γαλήνιος· ἀνοθεν μὲν ἡ οἰκία μετ' τὴν λευκὴν πρόσοψιν καὶ τὴν κοκκίνην στέγην τῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας περιστρέφετο μακρὰ στήλη καπνοῦ· κατωτέρω δὲ ὁ κήπος καταπράσινος εἰσέτι καὶ ἀνοισμένος ὡς ἐν καιρῷ ἔκρος· περίχαι κατὰ κόκκιναι μῆλαι καὶ αἱ ἰώδεις δαμασκηνῆαι λυγίζουσαι ὑπὸ τὸ βῆμα ὠρίμων καρπῶν, καὶ παρκεῖ τὰ ἐκ δρυῶν ἐστεφανωμένα ὄρη, ὅπου ἤκούστο τὸ βλήχημα τῶν ποιμνίων.

Ὁ ἀγαθὸς θεὸς μου ἤρξατο εἰς προὔπαντησίν μου μετ' ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ, ἀφοῦ πρὸ παντός ἄλλου ἐπληροφωρεῖτο, ἐάν ἐφθάνον ἐστεφανωμένος μετ' ἀνεπιστημιακᾶς δάφνας, ἐσπευδε μανθάνων τὰς ἐπιτυχίας μου νὰ μετ' ἐγκωμιάσῃ λατινιστί-

ἔπειτα παρατηρῶν ὅτι ἤμην καθύδρως μετ' ἔφερον εἰς μικρὰν πρόσγειον αἰθουσαν καὶ κελῶν τὴν γραϊάν του ὑπηρέτριαν Μάρω τὴν παρήγγελλε νὰ μοὶ δώσῃ ποτήριον οἴνου καὶ παραλάβῃ τὸ μανδύλιον μετ' τὰ ἐνδύματά μου.

Ἡ θεὰ τῆς Μάρως συνεκέρνα δυσαρῆστως τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν ἠσθανόμην εἰσερχόμενος εἰς τὴν γοητευτικὴν τοῦ θεοῦ μου ἐξοχὴν, διότι ἦτο τὸ δυσειδέστερον πλάσμα τοῦ κόσμου καὶ ἡ ὄψις τῆς τόσῳ σκυθρωπὴ καὶ ἀποτρόπαιος ἦτον, ὥστε ἠσθανόμην ἀκατανόητον κατ' αὐτῆς ἀπστροφὴν. Ὅταν ἤμην μικρὸς δὲν ἠδυνάμην κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὴν ἴδω κατὰ πρόσωπον καὶ θραδύτερον ἰσάκις τὴν ἐβλεπον ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην μου τὰ φαντάσματα, καὶ ἄλλος βρυκόλακας μ' ἐφαίνετο, ὑψηλὴ καὶ ἰσχνὴ ὡς ἦτο, μετ' ὀστεώδεις χεῖρας, μετ' ὀκκίνας ὄμματα καὶ μετ' ἀναριθμήτους ῥυτίδας· ἀλλὰ ἐξ ἄλλου μέρους ἦτο σπανία ὑπέρμετις, ἐργατικὴ, ἀκριβὴς καὶ εἰς ἄκρον σιωπηλή.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας τοῦ θεοῦ μου ἦτον ὑπὲρπερισμένον κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀρχαίων μοναχικῶν οἴκων· ἐκτὸς τῆς Μάρως πάντα τὰ λοιπὰ ἦσαν φαιδρὰ καὶ εὐάρεστα· πάντα σκοπὸν εἶχον νὰ διευκολύνωσι τὴν μελέτην καὶ τὸν φιλήσυγον βίον. Τὰ ἐπιπλα τῆς μικρᾶς αἰθούσης, ὅπου συνήθως ἐκάθητο, ἦσαν ἀπλά μὲν ἀλλὰ κομψότατα· τὰ θρονία εὐρύχωρα καὶ ἀπαλά ἐκυλίνοντο ἡρέμα ἐπὶ μικρῶν τροχιδίων καὶ ἐτοποθετοῦντο σχεδὸν ἀπ' ἐαυτῶν περὶ τὴν ἐστίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἕκαστος περὶ τὸ ἑσπέρας λαμπρὸν πῦρ. Τῆς Ἰαπωνίας δὲ ἀγγεῖα πάντοτε πλήρη ἀνοθεν ἐστόλιζον τὰς γωνίας τοῦ τοίχου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ τέσσαρες μεγάλαι εἰκόνες παρίστανον τοποθεσίας ἱστορικές· ἐξ ἄλλης δὲ τινος θύρας, πάντοτε ἀνοικτῆς, ἐφαίνετο δεύτερον δωμάτιον περιέχον τὸν βιβλιακὸν θησαυρὸν τοῦ θεοῦ μου, συγκεκλιμένον ἀπὸ τὸ ἀσεβὲς τάγμα τῶν Λατίνων συγγραφέων, τὸ σοφὸν σύνταγμα τῶν Βενεδικτινῶν καὶ ἀπὸ ἀπέριους ἄλλους συγγραφῆς· ὅχι τόσον ἐπισήμους, ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐγραψαν τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν χρονικά. Ὀλίγοι μόνον ποιηταὶ, ἀποπλανηθέντες φαίνονται, εὐρίσκοντο μεταξὺ τῶν ὀγκωδὲστάτων ἐκείνων βιβλίων διακρινόμενοι διὰ τοῦ στιλπνοῦ αὐτῶν περικαλύμματος εἰς τὴν κατασκευασμένην βιβλιοθήκην. Τὸ πρὸ τῆς αἰθούσης ἐστιατόριον ἦτο ἐσολισμένον μετ' ἀπέριους εἰκόνας, τὰς ὁποίας ὁ θεὸς μου εἶχεν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν. Ἀλλὰ ἐξ ὧν τούτων, τὸ ὁμολογῶ, ἐντύπω-

σιν μ' ἔκαμε μετριωτάτη τις εἰκὼν κρεμαμένη ἀνοθεν τῆς ἐστίας. Παρίστα δὲ αὐτῆ, ἂν καὶ ἄχρους ἕνεκα τῆς πολυκαίριας, γυναῖκα ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, ἐξαισίας καλλονῆς καὶ ἐνδεδυμένη ὡς αἱ ποιμενίδες τοῦ Βατώ· μακρὸν στηθόδεσμον ἐστολισμένον μετ' ῥοδοχρόους ταινίας· περιέσφιγγε τὸ λεπτὸν καὶ χαρὶεν σῶμα τῆς· τὸν ὠραῖον βραχίονά τῆς, τὸν γυγνὸν μέχρις ἀγκῶνος, ἐκόσμηε μετ' ἀλυσίδας πλατεῖα ταινία ἐκ βελούδου ἐν εἶδει βραχιολίου· τὴν δὲ κόμην εἶχεν ἀφελῶς δεδεμένη μετ' ὀκκίνας οὐρανοχρόους. Ἡ φυσιογνωμία αὐτῆ ἐξέφραζεν ἡγεμονικὸν τι καὶ δελεαστικὸν ἐνταυτῷ· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κυανοὶ καὶ ἐλαφρῶς προέχοντες ἦσαν φλογεροὶ συνάμα καὶ ῥεμβώδεις, διὰ δὲ τῶν ὑπομειδιῶντων χειλέων τῆς διεφαινότο λευκότητα ὀδόντες, ὡς ἴασμοι ἐντὸς κάλυκος ἀνθους ῥοιᾶς.

Πάντοτε ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ γούματος καθήμενος ἀπέναντι τῆς ἐστίας ἐθεώρουν τὴν ὠραίαν ἐκείνην εἰκόνα καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι καὶ ἐκείνη μετ' ἑαυτῆς καὶ μοὶ προσεμεῖδιε μετ' ὁ γλυκὺ καὶ περιπαθὲς ἐκεῖνο μεῖδιμα· ἀλλ' ἅμα οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐχαμηλοῦντο ἀπὸ τῶν σχεδῶν πάντοτε τὸ κατηφές τῆς Μάρως πρόσωπον, ἧτις ἰσταμένη ὀπισθεν τῆς καθέδρας τοῦ θεοῦ μου, μετ' ὑπέρταται χωρὶς ποτὲ νὰ προσέφῃ λέγειν. Ὡς ἐκ τῆς ἀντιπαράθεσος δὲ ταύτης ἐπηύξανε ὡσημέραι ἢ πρὸς τὴν γραϊάν ἀντιπάθειά μου, καὶ ἴτως ἤθελον συνειθίσαι τὴν δυσμορφίαν τῆς ἐάν δὲν εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἰδανικὸν ἐκείνον τύπον, τὴν ἀκτινοβόλον ἐκείνην καλλονὴν. Ὁ θεὸς μου ὅμως ὡς φιλόσοφος πολὺ ὀλίγον ἐφρόντιζε τοῦ εἶδους πρόσωπον εἶχεν ἡ Μάρω, καὶ ὅταν ἡμέραν τινα τὸν ἠρώτησα ἂν ἐνθυμῆτο αὐτὴν νεωτέρην καὶ εὐτραφετέραν, ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον μοὶ ἀπεκρίθη ἀφελῶς. — Πατὲρ δὲν ἠρώτησα τὴν ἡλικίαν τῆς, ἀλλὰ θὰ ἦναι περίπου ἐξηκοντούτις ὡς καὶ ἐγώ. Καὶ ἐπειδὴ ἀνέκραξα ἀπορῶν ἐπρόσθεσε· Πιθανὸν νὰ ἦναι καὶ νεωτέρα, πολλοὶ γηράσκουσι προώρως. Πρὸ δέκα ἐτῶν μετ' ὑπηρετεῖ καὶ ὅμως εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε, ἐργατικὴ καὶ ῥωμαλέα, ὡς νέα κόρη.

Ὁ Πάτερ Γερουσκ ἐξ ὧν ὅλως διόλου μακρὰν τοῦ κόσμου, ὀλίγους μόνον ἐδέχετο λόγιους καὶ τινὰς συγγενεῖς, οἵτινες ἀπὸ καιρῶν εἰς καιρὸν ἤρχοντο νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσιν. Ὁ δὲ μάλλον συγχάζων ἦτο γέρον τις ἱερεὺς, ἀββᾶς Λαμβέρτ καλούμενος, ὁ πτωχότερος ἐρημίτης τῆς Γαλλίας, ἐρημηρευὼν εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Μαλιεπὲρ εἰς τῆς

ἡ λύπη των εἶχε ἀναγεννηθῆ ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ.

Ὅταν ὁ νεανίας ἐδυνήθη νὰ λαλήσῃ, ἠρώτησε.

— Ποῦ εἶναι ἡ Γινέβρα; εἶναι καλὰ;

— Καλὰ ἀπεκρίθησαν οἱ γέροντες.

— Ἡ ἀπόκρισις αὐτῆ ἐφάνη ἀκρίβειά εἰς αὐτὸν, ὅθεν ὑπέλαθεν,

— Ἐνομφεύθη;

— Ὄχι, ἀπήντησαν ἐκεῖνοι.

— Φεῦ! ἀνέκραξε τότε ὁ Ἄνιόλος μετ' ἀπελπισίας.

— Διατί, Ἄνιόλε, εἶπεν ἡ μαρκησία, ἐνῶ ὁ ἀτυχὴς γέρον ἀνανήψας πρὸς στιγμὴν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη του κατάστασιν, ἀναφωνῶν «Ἄφρατε νὰ ψάλλῃ ἡ πρωταεὶδος».

— Φεῦ, ἐπανελάθεν ὁ Ἄνιόλος, ἐπανερχομαι ὡς ἀνεχώρησα καὶ ἐτι δυστυχέστερος, διότι ἀπώλεσα τὴν ἐλπίδα. Διέτρεξ τὸν κόσμον ἐπιδιώκων τύχην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ. Διέφυγον τὸν θάνατον εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὰς ἐρήμους, εἰς τὰς μάχας ὑπέστην τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τὸ ψῆχος, τοὺς κόπους. Ἐθεωρήθη ὑποπιτος, ὑβρισθῆν, ἐφυλακίσθη, ἐβασανίσθη παντοιοτρόπως ψυχῆ τε καὶ σώματι, καὶ ὅμως μετὰ τόσους κινδύνους καὶ κόπους οὐδὲν ἀπῆλασα, καὶ δὲν ἔχω ἄλλο τι νὰ προσφέρω, ὡς καὶ πρὸ τριῶν ἐτῶν, εἰς τὴν Γινέβραν ἦ ἔρωτα.

— Ἄνιόλε, τῷ εἶπεν ἡ μαρκησία, ὑπάρχει ἕτερον ἐμπόδιον πρὸς πραγματοποίησιν τῶν πόθων σου πολὺ τοῦτου σπουδαιότερον. Καὶ λαβοῦσα αὐτὸν κατ' ἰδίαν τῷ ἐδιγύθη ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Γινέβρας, ἀποκρύψασα ὅμως τὸ μέρος τὸ ὅποιον ἔλαθεν αὐτῆ ὑπὲρ τοῦ πρίγγιπος. Καὶ ὁ Ἄνιόλος ὅμως οὐδεμίαν περὶ τούτου ἐζήτησεν ἐξήγησιν, διότι καλῶς ἐγνώριζε τὴν θεῖαν του καὶ ἐσυμπέρανε τὰ διατρέξαντα.

Ἀφοῦ μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Ἄνιόλος ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον σὺννοος, ἔπειτα ἀφῆσας βαθὺν στεναγμὸν, ἐφάνη ὡσεὶ λαμβάνων ἀπόφασίν τινα. Ἀποχαιρετήσας τοὺς ἀτυχεῖς γέροντας, καὶ προφασισθεὶς σπουδαίας ἀσχολίας ἐξῆλθεν ὁμοίως φαντάσματι ἢ ἀνθρώπῳ.

VI.

Ἀνάγκη ἦδη νὰ διγυθῶμεν τὰ συμβῆντα τῆς Ἐκνήθης ἀπὸ τῆς ἐκ Γενούης ἀναχωρήσεώς τῆς ἢ ἀκριβῆς ἐξιστόρησις τῶν συγκινήσεων, τῶν ἠθικῶν ὁδῶν καὶ αὐτῶν ἐτι τῶν σωματικῶν πα-

θημάτων τῆς ἠδύνατο ὀγκώδη νὰ γαμίωσι τόμον, ἢ δὲ τῆς εὐδαιμονίας καὶ χάρις τῆς ὀλίγας μόνον σελίδας. Ἀναχωρήσασα ἐκ τοῦ πατρικοῦ τοῦ οἴκου διευθύνθη εἰς τὸ οἶκον τῆς Νίνας, ἐνθα ἦτο ἑτοιμὸν ὄχημα ἐπ' αὐτοῦ ἐπιβᾶσαι ἀνεχώρησαν μετ' αὐτὴν καὶ ἀφίχθησαν εὐτυχῶς εἰς Μίντουαν, ὅπου κατέλυσαν πρὸς τὴν Κορνέττη ἀρχαίᾳ τῆς Νίνας φίλῃ, ὅπου καὶ ἔμειναν.

Ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ Γινέβρα σπουδάζῃ ἐτι ἐπὶ τινὰς μῆνας πρὶν ἢ ζητήσῃ θέσιν, καὶ ὅτε αἱ δύο φίλαι τῆς τὴν ἐβεβαίωσαν ὅτι ἦτο καλῶς κατηρητισμένη μετέβησαν εἰς Ἐνετίαν.

Ἡ Νίνα ἐγνώριζεν ἐκεῖ ἐμπορὸν τινὰ κλειδοκυμβάλων ὀνόματι Πέτρον Μάρσην, πρὸς τῷ ὁποίῳ κατηυθύνθησαν ἵνα ἐγκατασταθῶσιν. Ὁ Μάρσης κατ' ἀρχῆς ἐδειξεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς προθέσεώς των, ἀλλ' ὅτε ἤκουσε τὴν Γινέβραν τραγωδοῦσαν ἐκρότησε τὰς χεῖρας ὡς παράφορος καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν περὶ τοῦ ἀναποφείκτου θριάμβου τῆς. Τὰ πάντα ἔθεν ἐνέπνεον θάρρος εἰς τὴν νεάνιδά, διότι εἰς τὴν φωνὴν τῆς ὅλα τὰ παρακείμενα παράθυρα ἠνοιχθησαν καὶ οἱ γείτονες ἐσπευδον νὰ τὴν ἀκούσωσιν. Ἐνόμισε λοιπὸν ὅτι ἔβλεπε στέφανον κατερχόμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, τὴν δὲ ἐλπίδα ἀναγεννωμένην ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας χάρις εἰς τὸν Μάρσην ἐπέτυχεν ἀκόρασιν πρὸς τῷ διευθυντῇ τοῦ μελοδράματος, ὅστις ἀφοῦ τὴν ἠκροάσθη μετὰ ψυχρότητος, τῇ εἶπεν ἐτι ψυχρότερον ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐξκολουθήσῃ ἐπὶ τινὰ εἰσέτι ἔτη τὰς σπουδὰς.

— Δὲν δύναμαι νὰ περιμείνω περισσότερον, εἶπεν αὐτῇ, πρέπει νὰ ἀρχίσω.

— Ἡ ἀπόφασίς σας δὲν εἶναι καλὴ, τῇ εἶπεν ὁ διευθυντῆς μετὰ τινὰς ἐνδιαφέροντος ἂν θέλητε νὰ λάβητε ὀλίγην ὑπομονήν, τὸ προτέρημά σας τελειοποιούμενον καὶ ἐνούμενον μετὰ τὰς προσωπικὰς χάριτάς σας, θέλει σὰς ἐξασφαλίσαι ἐπιτυχίαν πλήρη, ἐνῶ ἂν διακινδυνεύσητε ἀπὸ σήμερον θὰ φανῆτε ὡς ἐν μετέωρον βίπτων λάμπειν τινὰ πρόσκαιρον, ἀλλὰ σθενούμενον ταχέως.

— Ἀδιάφορον πόσον θὰ διακρίσῃ ἡ ἐπιτυχία μου, ἀρκεῖ μόνον ὅσον τάχιστα ἢ τύχη νὰ μοὶ προσμεδιάσῃ.

Ὁ διευθυντῆς βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἐνόμισεν ὅτι ἠρεῖδετο ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλαι μάλλον ἐπὶ τῆς καλλονῆς ἢ ἐπὶ τῆς ἰκανότητός τῆς, καὶ χωρὶς νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ πλέον εἰς τὴν ἰδέαν του τὴν ἐδέχθη ὡς δευτέραν αἰδῶν.

Μετὰ μῆνα περίπου ἡ Ἐκνήθῃ ἦδεν ἐνώπιον ψυχροῦ ἀκροατηρίου, τοῦ ὁποίου ἡ παγετώδης σιωπὴ καὶ ὑποδοχὴ ὅπως ἔμελλε νὰ τὴν ἀπελπίσῃ ἂν εἰς τὸ τέλος πολυάριθμοι ἐπευφημίαι δὲ τὴν ἐνεθάρρυνον. Ἐκτοτε ἐθεωρήθη ὡς μία τῶν πρώτων αἰδῶν τῆς Ἰαλίας.

Δὲν θέλομεν τὴν ἀκολουθήσει εἰς τοὺς ἐπανειλημμένους ἀλλ' ὀλίγον ἐπικερδεῖς θριάμβους τῆς, διότι μόλις μετὰ ἕν ἔτος ἠδυνήθη νὰ στείλῃ πρὸς τὴν οἰκογένειάν τῆς τὰ πρὸς τὸν Μάριον ὀφειλόμενα ἐξακόσια φλωρία.

(Ἔπειτα ἡ συνέχεια.)

Η ΜΑΔΟΥΡΗ.

Πρὸ τῆς Λευκάδος ἐφαπλοῦται σύμπλεγμα νησιδρίων, δίκην ἀτμηλήτως ἐσαρμένων ἐπὶ τῆς θαλάσσης βράχων. Τὸ μικρὸν τοῦτο ἀρχιπέλαγος ἐχρημάτισεν ἐν τῷ μεσαιῶνι καταγώγιον πειρατείας διότι καὶ μεγάλα πλοῖα ἀδυνατοῦσι νὰ εἰσέλθωσιν ἀκινδύνως ἐν τοῖς στενωποῖς τούτοις, καὶ κατὰλληλοι ὀρμίσκοι ἀποκρύπτουσι καὶ ὑπερασπίζουσι τοὺς καταφεύγοντας. Ἐκεῖ ὅθεν Καταλάνοι καὶ Τοῦρκοι ἐλευθέρως βιοῦντες ἐλήϊζον καὶ ἐξηνδραπόδιζον τοὺς διερχομένους, μετὰ τῶν ὁποίων μνημονεύεται καὶ ὁ ἀτυχὴς πρωτοβεστιάριος, καὶ τελευταῖος τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων, Φραντζῆς ὁ πολὺτλας. Ἐκ τῆς προσεγγίσεως τοιούτων ὀχληρῶν γειτόνων, καὶ ἡ Ἰθάκη ἐρημοθεῖσα, ἀπώλεσε μετὰ τῶν κατοίκων καὶ τὸ ὄνομα καὶ μόλις κατὰ τὸν 1571 αἰῶνα ἡ Ἐνετικὴ δημοκρατεία συνώκησεν αὐτὴν τὴν νῆσον, val del Compare, τῶς ὀνομαζομένην, διὰ Κεφαλλήνων μετοίκων. Ἦδη δὲ, ὡς ἀσθενῆς ἀνάμνησις τῶν πειρατικῶν ἐκεῖνων χρόνων, ἐγείρεται ὁ ἠρειπώμενος τοῦ Σκορπιοῦ πύργος, κτισθεὶς ἐν τῷ ὁμώνυμῳ νησιδρίῳ ὑπὸ τινος τῶν ἀρχιληστῶν τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου.

Μαγευτικὸν πανόραμα παριστῶσιν εἰς τὸν ἐξ Ἑλλάδος ἀνερχόμενον τὰ νησιδρια ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄγονα καὶ αὐχμηρά. Κατ' ἐξοχὴν δὲ νῦν ἐν ἐξ αὐτῶν ἐγείρεται ὡς εὐφρόσυνος ὄσασις, τὴν μονότονον θεῶν διακόπτον καὶ ποικίλλον. Ἐρμυνὸς καὶ ἀκατέρρατος βράχος ἦτο πρότερον ἡ Μαδουρῆ, καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἐφαντάζετο, ὅτι ἐκεῖ ὅπου μόλις θαλάσσις καὶ νυκτοβία πτηνὰ διενυκτέρευον καὶ διητῶντο, νῦν ἤθελον κατοικεῖ ἄνθρωποι περιστοιχοῦμενοι ὑπ' ὕλων τῶν ἐπικτή-

των τῆς φύσεως καλλονῶν. Οἱ ποιηταὶ εἰσὶν ἐν γένει πνεύματα ἀνήμερα, καὶ ἐπομένως ἤκιστα ὑπομονητικὰ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν ὅμως τοῦ ἐρημητηρίου αὐτῶν ἀναδείκνυνται τοῦναντίον οἱ ἐπιμονώτεροι τῶν ἀνθρώπων, ὁμοιάζοντες τὰς ἐπὶ τῶν κυμάτων κτιζούσας τὰς φωλέας τῶν ἀλκυόνας, αἵτινες ἀενάως κλαίουσι προφυλάττουσαι καὶ ἐπιδιωροῦσαι τὰ ὑπὸ τοῦ σάλου παρασυρόμενα ἢ διαλυόμενα κατοικητήριά των. Διὰ τῆς πυρρίτιδος λοιπὸν καὶ τῆς ἀκλονότητος ἐπιμονῆς ἐνὸς ἐρημοβίου ποιητοῦ ἡ Μαδουρῆ μετεμορφώθη εἰς κομψὴν ἔπαυλιν, μὲ μέγαρον, ἀμπελῶνας, καὶ λοιπὰ τῶν ποιητῶν ἀπαραίτητα κάλλη.

Τοιαύτην τὴν Μαδουρὴν ἐπεσκεψθῆν κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον, χάριν τοῦ ἐν αὐτῇ βιοῦντος Κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. Μ' ἐξέπληξε κατὰ πρῶτον ἡ ἐκεῖ ἐπικρατοῦσα ζωὴ, ὅπου ἄλλοτε ἡ σιγὴ τοῦ θανάτου, ἡ ἐρήμωσις, καὶ ἀπαίσιαι τῶν πειρατῶν μορφαὶ ἐβασίλευον, καὶ κατὰ δεύτερον δὲ λόγον αἱ ἐκ τῶν πέριξ μερῶν ἀναμνήσεις καὶ ἐντυπώσεις. Ἀπέναντι τῆς νήσου ἐφαπλοῦται ἡ πεδιάς τοῦ Κλημενοῦ, ἡ τοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ Ἑλλομένου, ἐνθα, κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οἱ Ἀθηναῖοι λοχίσαντες διέφθειραν τοὺς φρουρούς, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐτάφησαν ἐπὶ τῆς Μαδουρῆς διότι ὁ Κ. Βαλαωρίτης ἀνασκάπτων εὔρε τάφρους πλήρεις ἀνθρωπίνων ὀστέων ἀτάκτως ἐβρίμμένων εἰς τὰ μέρη ταῦτα, διωκόμενοι ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τῆς Ἠλείου οἱ λεοντόκαρδοι ἀρματωλοὶ εὔρισκον ἀδελφικὴν προστασίαν καὶ ἱερὸν ἄστυον, καὶ ἡ Λευκὰς πᾶσα ὁ κατ' ἐξοχὴν πυρὴν τοῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐνόπλου Ἑλληνισμοῦ ἐχρημάτισε.

Εὐμενέστατα δεξιωθείς ὑπὸ τοῦ Κ. Βαλαωρίτου ἐν τῷ ποιητικῷ ἐρημητηρίῳ του, ἠσθάνθη τῶν ποιητικῶν καὶ ἐγὼ προσήλωσιν εἰς τὸν βράχον τοῦτον καὶ εἰμὴ συμβεβηκότα ἀπρόοπτα ἠνάγκαζόν με ν' ἀπέλθω, ὀλίγου δεῖν, ἀποχαιρετῶν τὴν ζωοφόρον κόριν τῶν σκωληκκοβρώτων χειρογράφων, νὰ κάμω τὸ πρῶτον πρὸς τὴν ποίησιν βῆμα, γενόμενος ἐρημοβίος μὴ λαβῶν ἄλλως τε καὶ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ποιηταὶ εἶνε οἱ ζηλοτυπότεροι πάντων, εἰς οὐδένα δαναίζοντες, οἱ αἰδήποτε δικαιώματα ἔχοντα ἐπ' αὐτῶν, σπινθήρας τινὰς τοῦ θερμαίνοντος πυρός ἐπομένως ὁ χειμῶν ἤθελε μ' εὔρει ἄνευ πυρός, καὶ τότε, ἀναμφιβόλως θ' ἀπέβησκον ἐκ τοῦ πεζικοῦ πάγου.

Ὁ Κ. Βαλαωρίτης προικισμένος μετὰ ποιητικῶν

οίστρον, τὸν ὅποιον διαθερμαίνει καὶ ἐξαισία τῆς τύχης εὐνοία, καὶ λαμπρὰν εὐρυμάθειαν πρὸ πολλοῦ ἔλαθε τὸν τίτλον τοῦ ἐθνικοῦ ποιητικοῦ. Καλλιερῶν τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν λέξεων αὐτῆς ἀρούμενος καὶ ἐκφρασιν καὶ ὕψος ἰδεῶν, ἀνέστυρεν ἐκ τῆς λήθης, καὶ τὴν λαμπηδόνα τοῦ ὄντως ἐξόχου καὶ ὕψηλου ἐνέδυσσε τὰ τῶς τεθριμμένα τοῦ ἑλληνισμοῦ κατορθώματα. Οἱ ἥρωικοί χρόνοι τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος εὗρον τὸν αἰδὸν των, καὶ ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα ἓνα διάσημον λάτρην καὶ πρόμαχον.

Οἱ ἡμέτεροι στιχοῦργοι πρὸς τὰ ὄθνεϊα τῶν ξένων ἀποβλέποντες, καὶ ἀπ' αὐτῶν πλουσίαν τὴν λέξαν λαμβάνοντες, ἐπλούτησαν τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν μὲ ὠδάρια ἐφήμερα, οὐδεμίαν ἀξίαν δυνάμενά ποτε νὰ ἔχωσιν εἴτε ὑπὸ γλωσσικῆν, εἴτε καλλιλογικῆν ἐποψίν. Ὁ Ἐρωτόκριτος τοῦ Κορνάρου, τὸ στιχοῦργικὸν τοῦτο ἀριστούργημα, ἡ Ὀμηρος τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἐσβέσθη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς λαμπηδόνης τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων. Ὁ Περιπλανώμενος τοῦ Σούτσου ἀπασχολήσας ἐπ' ὀλίγον τὴν Ἑλλάδα, ὡς πολιτικὸν μᾶλλον στιχοῦργημα, ἐλησμονήθη πρὸ πολλοῦ. Ὁ Σολομὸς, ἐάν μετὰ τῆς φαντασίας ἤξιούτο καὶ τελειότερας ἑλληνικῆς παιδεύσεως, ἠδύνατο νὰ προσθλέψῃ εἰς τὴν ἀθανάσιαν, ἀπορεύγων τὸ βαρβαρόφωνον καὶ κακόζηλον τῆς Ἑπτανησιακῆς στιχοῦργίας.

Σκοπὸν δὲν ἔχομεν ἐνταῦθα νὰ πλεξώμεν τὸν στέφανον τοῦ Κ. Βιλαωρίτου, ἀφοῦ λαμπρότερον ἐπλεξαν τὰ ποιήματά του, κατὰ πρωτοβουλίαν εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας μεταφρασθέντα.

Ὁ Διάκος, ὃν μετ' οὐ πολὺ ἐκιδίδει, θεωρούμενος ὡς τὸ ἀριστούργημα του, θέλει καταδείξει τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμελημένης ἐθνικῆς γλώσσης καθότι ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ ποιήματι ἐκλεκτῶν λέξεων, ἀπεθησαύρισεν ὁ Κ. Βαλαωρίτης ἐν αὐτῷ πολυτίμους γλωσσικὰς παρατηρήσεις, ἀποτέλεσμα συντόνου καὶ πειπειραμένης ἐρεῦνης παρὰ τοῖς Λευκαδίαις, καὶ ἠπειρώταις, οἵτινες ἀμειγέστεραν διέτρησαν, μετὰ τοῦ φρονήματος, τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ παράδοσιν.

Κατὰ τὴν ἐκεῖ διαμονὴν μου, ἔλαθον παρακαλέσας ἀντίγραφον διαφόρων ἀνεκδότων ποιημάτων αὐτοῦ, ἐξ ὧν δημοσιεύω νῦν τὸ κατωτέρω, γραφὴν μὲν πρὸ τριετίας, κατὰλληλον δὲ καὶ πρὸς τὰς σημερινὰς περιστάσεις, αἰτούμενος συγγνώμην ἐὰν πράττω τοῦτο, ἀνευ προηγηθείσης ἀδείας του.

Τῆ αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων Γεωργίῳ Α'.

Ἦθελα νάμαι πέλαιο, τὰ κύματά του νάχω,
Καὶ νάλω στὰ ποδάρια σου, στοῦ Ἐθνίου σου τὸ βράχο.
Τὸ ὄροσερό τους τὸν ἀφρό, τὴν ἄγρια τὴ βοή τους,
Ἦ ἀνδρειωμένα σπλάχνα τους, τὴ φοβερὴ ψυχὴ τους,
Τὴ γαλανὴ τους τὴ θεωρίαν, τὴ παντοδυναμίαν,
Νὰ σοῦ τὰ δώσω σήμερα νὰ γένης τρικυμίαν.
Τῶν λα, ναί, γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, ἐδίωθε ἢ ἀρμενίστης,
Κι' ἀνεμοστρόβυλος, στοιχειῖο, νὰ τρέξῃς νὰ ζυπνήσῃς
Αὐτὸν τὸν ἔρμον τὸν γιᾶλδ, ὅπου κοιμᾷτ' ἐμπρός σου,
Σὺν νὰ μὴν ἔδλεπε ὁ τυρλὸς τὸ φῶς στοῦ μέτωπό σου.
Ἦθελα, ναί, τὴ νηότη σου νὰ τῆνε κάμω ἀντάρα
Μὲ τῆς ἀδύσσου τὰ νερά νὰ πνίξῃ τὴν κατάρρα
Ποῦ ἐνέκρωσε τὴν ἠπειρο κ' ἀπὸ καταποτήρα
Τὴν ἔκαμε νεροσυρμὴ, βουβὴ, σκιασμένη, στεῖρα!

Ῥίξε τὸ μάτι σου νὰ ἰδῇς! Τοῦ Πίνδου τὰ γεράκια
Φοροῦνε μαῦρα τὰ φτερά, σὺν νάτανε κοράκια.
Ὁ πρῖνος ὁ περήφανος δὲ γέρνει τὰ κλονάρια
Γιὰ νὰ δεχθῇ στὸν ἴσκιον τοῦ Σουλῳίτικου λιοντάρια.
Στοῦ Κατρίανῶν τὴ σπηλιὰ τὴ νύχτα σκαλαγᾶνε
Τὰ προβάτὰ τους πιστικοί, καὶ λύκοι ποῦ πεινᾶνε
Ῥυαῖζονται καὶ μονιάζουνε στοῦ Ζήθρου τὸ λημέρι.
Τοῦ Μπουκουβάλα τὰ παιδιὰ, στρωμένα μὲς τὴ φτέρη
Γνέθουνε τ' ἀρνοπόκια τους καὶ γάσκοντας κυττάζουνε
Χορτάζου τὰ κοπάδια τους βουβὰ ἢ ἀναχαράζου!

ὦ! νὰμποροῦσα ἐκαὶ ψηλὰ νὰ σ' ἔδλεπα μιὰ μέρα,
Τὸ φλάμπουρο μὰς νὰ κρατῆς ὀλόρθο 'στὸν ἀθέρα.
Νάχης στεφάνι σύγνερα, τὸ Ἐθνίου σου στοῦ χιόνι
Κ' ἔνανε κάτασπρον ἀητὸ ποῦ νὰ σὲ καμαρώνῃ!
ὦ! νάξουνα νὰ σ' ἔδλεπα ἐκεῖθε νὰ γυρίσῃς
Τὸ φλογερὸ τὸ μάτι σου μ' ἐμὰς νὰ χαϊρετῆσῃς
Τὴ μάνα, τὸν πατέρα σου, τὴ γῆ τὴ μητρικὴ σου,
Ποῦ ἀποζητᾷ τὴ νηότη σου, τὸ χέρι, τὸ ἀπαθὶ σου!

Τοῦ γέρου μὰς τοῦ Ὀλυμποῦ τ' ἀλλόνητο κεφάλι
Θὰ στήσωμε ἅγια Τράπεζα, θεόρατη, μεγάλη.
Καὶ μὲ τὸ δάκρυ τῆς χαρᾶς κ' Ἐσὺ κ' ἐμεῖς βρεγμένοι
Ἐκαὶ θὰ μνημονέψουμε, γονατιστοί, γηρμένοι,
Χίλιων χρονῶνε κόκκαλα, χίλιων χρονῶνε τάφους...
Κ' ἐκείνους ὅπου ἐθάφτισαν στὰ αἵματα τοὺς τράφους
Τοῦ Δούπελ, καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ γένουν Μισολόγγι!

Τότε χαρούμενο κ' ἐγὼ τὰ στόμα, πῶλο βόγγει,
Θ' ἀνοίξω καὶ τὴ δόξα σου γλυκὰ θὰ τραγουδήσω,
Τότε μ' ἓνα δαφνόκλαρο κ' ἐγὼ θὰ νὰ στολίσω
Τὸ μαῦρο μου τὸ μέτωπο, καὶ θάλω στὰ ποδάρια
Τοῦ Ἐθνίου σου μ' ἀγράμπελας, μὲ κρίνους, μὲ βλατάρια.
Σήμερα, δέξου, τὰ φτωχὰ τὰ νεκρολοῦλούδ' μου.
Δέξου τὸ δεινρολίβανο π' ἀνάβριψε ἡ καρδιά μου.

Κ. ΣΑΘΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

*Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ὑπὸ Κωνσταντίνου
Κοντογόνου, διδάκτορος τῆς Θεολογίας καὶ καθηγητοῦ αὐτῆς ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Τόμ. 1. ἐν Ἀθήναις 1866.*

Γραμματικὴ τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης ὑπὸ Θεοκλήτου Βίμπου, καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας. Ἐν Ἀθήναις 1866.

Ὅσον πενιχρὰ εἶναι ἡ ἡμετέρα θεολογικὴ βιβλιογραφία, μετὰ τοσοῦτον μεγαλειτέρως χαρᾶς εἶδομεν τὴν ἐκδοσὴν τῶν ἄνω σημειωμένων θεολογικῶν ἔργων.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ πρώτου ἔργου κ. Κωνσταντίνου Κοντογόνου εἶναι ὁ ἡδὴ εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον γνωστός συγγραφεὺς πολλῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν πονημάτων, εἶναι ὁ πεπαιδευμένος συγγραφεὺς τῆς διτόμου Πατρολογίας, τῆς Ἑβραϊκῆς ἀρχαιολογίας, τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὰς ἀγίας Γραφάς, καὶ ἄλλων συγγραμμάτων.

Ἡ ἐκδοσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἀνεπλήρωσε μέγα κενὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησιαστικῇ βιβλιογραφίᾳ. Δυστυχῶς μέχρι τοῦδε δὲν εἶχομεν ἐκκλησιαστικὴν τινα ἱστορίαν. Τὸ πρῶτότυπον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου Μελετίου δυστυχῶς δὲν ἐξήλθεν εἰσέτι εἰς φῶς, καὶ ἀμφιβάλλεται, ἀν σώζεται, ἡ δὲ παράφρασις αὐτῆς, ἡ ὑπὸ Βενδότηου ἐκδοθεμένη ἐν Βενετίᾳ, εἶναι τοσοῦτον παρεφθαρμένη, ὥστε εἰς πολλὰ μέρη καθίσταται ἀκατανόητος. Ἄλλη ἀξία λόγου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τοῦ κ. Κοντογόνου, ἧς ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας τὸν Α'. Τόμον ἔκτεινόμενον μέχρι τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος, εἶναι ἔργον σπουδαῖον, προῖον πολυετοῦς μελέτης. Κατὰ μέγα μέρος, ἰδίως εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν, στηρίζεται ἐπὶ ἰδίων ἐρευνῶν τῶν πηγῶν. Ἐπωφελήθη δὲ ὁ συγγραφεὺς καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἀρίστων ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν τῆς πεφωτισμένης δύσεως. Ἐσπουδάσε λοιπὸν νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔργον του τὴν δυνατὴν τελειότητα. Καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι, ὅπως πάντα τὰ συγγράμματα τοῦ καθηγητοῦ κ. Κοντογόνου, συντεταγμένον μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας. Πανταχοῦ παρατηρεῖ τις τὴν ἀκριβείαν. Ἡ

δὲ σαφήνεια εἶναι ἐν ἄλλο προτέρημα τῶν συγγραμμάτων τοῦ πεπαιδευμένου τούτου ἀνδρός.

Εἰς τὸν κύριον Κοντογόνου δεύεται μεγίστη εὐγνωμοσύνη, ἰδίως παρὰ τῶν περὶ τὰς θεολογικὰς σπουδὰς σχολαζόντων, διὰ τὰ θεολογικὰ ἔργα, δι' ὧν ἐπλούτισε τὴν καθ' ἡμᾶς θεολογικὴν βιβλιογραφίαν.

Εὐχόμεθα δὲ καὶ παρακαλοῦμεν τὴν κ. Κοντογόνου νὰ τελειώσῃ ταχέως τὴν ἐκδοσὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Τὸ δεύτερον ἔργον, οὐτινος τὴν ἐκδοσὴν ἀναγγέλλομεν, εἶναι ἡ Γραμματικὴ τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας κ. Θ. Βίμπου. Δὲν ἔχομεν λόγους, μὲ τοὺς ὁποίους νὰ ἐπαινέσωμεν τὸν κ. Βίμπου διὰ τὴν ἐκδοσὴν τῆς Γραμματικῆς ταύτης. Ὅστις ἠσχολήθη περὶ τὴν μελέτην τῶν ἁγίων Γραφῶν, θὰ ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ πόσον εἶναι ἀνγκαζία ἡ γνώσις τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης εἰς τὸν θεολόγον. Ἐν ταῖς θεολογικαῖς τῆς δύσεως σχολαῖς θεωρεῖται ἡ σπουδὴ τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης ὡς ἡ βῆσις τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης. Οὐ μόνον δὲ παρὰ τοῖς προεστάνταις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς καθολικοῖς, παρ' οἷς ἡ Vulgata, τ. ἔ. ἡ λατινικὴ μετάφρασις τοῦ ἱερωνύμου, ἔχει ἐκκλησιαστικὸν κύρος, σπουδάζεται ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα ὑπὸ τῶν θεολόγων μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας. Πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν περὶ τὴν θεολογίαν ἀσχολουμένων νομίζουσιν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ μετάφρασις τῶν Ὁ' ὑπῆρχεν ἀπ' ἀρχῆς ἐν χερσὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ, δὲν χρῆζουσι παντάπασι τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου. Ἄλλ' ἀπατῶνται τὴν μεγίστην ἀπάτην. Ἡ μετάφρασις τῶν Ὁ', εἶναι ἀναμφισβητήτως πλήρης ἐβραϊσμῶν καὶ τοιούτων ἐκφράσεων, αἵτινες εἶναι ἀκτάληπτοι εἰς τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ἀντιπαραβάλλῃ τὴν μετάφρασιν ταύτην πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν πρῶτότυπον. Οἱ παρ' ἡμῖν θεολογοῦντες πρέπει νὰ ἐννοήσωσι τοῦτο καλῶς. Ἐρμηνεῖα ἐπιστημονικὴ τῶν ἁγίων γραφῶν, ἰδίως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι ἀδύνατος ἀνευ τῆς γνώσεως τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης.

Ὁ κ. Βίμπος ἐδείξεν ἀπ' ἀρχῆς μεγίστην ζῆλον πρὸς διάδοσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης γλώσσης. Ἡ ἐκδοσις τῆς Γραμματικῆς τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης εἶναι μέγα κατόρθωμα, διότι θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁ θεμέλιος τῆς ἐν τῷ μέλλοντι παρ' ἡμῖν ἐπιδόσεως τοῦ ἐρμηνευτικοῦ κλάδου τῆς Θεολογίας. Ὁ κ. Βίμπος ὑπένεγκε πολλοὺς κόπους, ὅπως κατορθώσῃ τὴν ἐκδοσὴν τῆς Γραμματικῆς. Ἐφρόντισε νὰ κοσμηθῶσιν ἐνθάδε ὑπὸ τοῦ φιλομούσου

κ. Χ. Ν. Φιλαδελφείας ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης στοιχεῖα τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης, παρίστατο δὲ συνεχῶς κατὰ τὴν τύπωσιν αὐτῆς, ὀδηγῶν τοὺς στοιχειοθέτας καὶ αὐτὸς πολλὰκις ἀναγκαζόμενος νὰ στοιχειοθετῇ.

Ἄς ᾗται βέβαιος ὁ κ. Βίμπος, ὅτι ὅσοι ἐννοοῦσι νὰ ἐκτιμῶσι τοὺς κόπους του, τὸν εὐγνωμονοῦσι θερμότατα. Ἡ ἐκδοσις τῆς Ἑβραϊκῆς Γραμματικῆς του ἀποτελεῖ ἐποχὴν ἐν τῇ παρ' ἡμῶν ἐρμηνείᾳ τῶν Γραφῶν, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ συγγραφέως τῆς ὡς πρῶτου παρ' ἡμῶν εἰσκαχθέντος τὴν σπουδὴν τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου κειμένου ἐν ἀντιπαροβολῇ πρὸς τὸ κείμενον τῶν Ο', καὶ τὴν πρῶτην ἐκδόντος Ἑβραϊκὴν γραμματικὴν θὰ ἀναφέρηται μετ' ἐπαίνων ἐν τῇ μελλούσῃ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 8 Νοεμβρίου 1866.

Α. Δ. Κ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΥΠΟ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΚΑΡΡ.

Πέλεμος μεταξύ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν

Πρὶν ἀρχήσω τὴν ὑπόθεσίν μου, πρέπον εἶναι νὰ ἀπολογηθῶ κατὰ μίαν τινος κατηγορίας, τὴν ὁποίαν βλέπω ἤδη ἐκσπενδονιζομένην κατ' ἐμοῦ. Τινὲς ἐκ τῶν ἀναγνωστριῶν μου θὰ εἰπωσιν « Ἰδοὺ ἄνθρωπος ἀποστρεφόμενος τὰς γυναῖκας! » Ἀλλὰ τὰς παρακαλῶ νὰ μὴ με κατακρίνωσιν ἐπιπολαίως, καὶ νὰ μὴ με καταδικάσωσι πρὶν ἀκούσωσι τὴν ἀπολογίαν μου. Δὲν ἀποστρέφομαι ὅλας τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ μόνον ἐκείνας, ὅσαι ὑπῆκουσαι εἰς γελοῖον τινα συρμόν ἢ ἐσφαλμένην δοξασίαν, προσπαθοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, ν' ἀποσκιρτήσωσι τοῦ γυναικείου φύλου, ἐκείνας ὅσαι οἰκειοθελῶς ἀπογομνόμεναι τῶν θεληγῆτων των, στεροῦνται ὡς ἐκ τούτου τοῦ πολυτίμου αὐτῶν κράτους καὶ τῆς εἰς τοὺς τυραννομένους περιλημμένης τυραννίας των. Εἶναι τάχα λογικὸν συμπέρασμα ὅτι δὲν ἀγαπᾷ τις τὸν οἶνον, διότι προσπαθεῖ παντὶ σθένει νὰ τὸν διατηρήσῃ ἀρωματικὸν καὶ γενναῖον; ἢ μήπως καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία δὲν μᾶς διδάσκει ὅτι ἄπικτες οἱ μεγάλοι διώκται τῶν γυναικῶν ἦσαν κομπορρήμονες καὶ οὐδὲν ἄλλο πληρώσαντες μετ' οἰκεικῆν δουλείαν τὴν ἐλευθεριότητα τῶν δημοσιευθέντων λόγων των;

Ὁ Σολομών, ὅστις ἐν ταῖς *Παροιμίαις* του ἐπιτίθεται κατὰ τῶν γυναικῶν σκληρότατα καὶ τὰς ἀποκλείει » καὶ τοῦ θανάτου σκληροτέραι, » ἐθυσίασεν εἰς αὐτὰς καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν τῶν Ἑβραίων. Ὁ Εὐριπίδης εἰς τὰς τραγωδίαις του δὲν κλομεταχειρίζεται ἀναντιρρότως τὰς γυναῖκας, καὶ ὅμως ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίβω τόσον ἦτο εἰς αὐτὰς ἀφωσιωμένος, ὥστε, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Ἀθηναίου, ὄχι μόνον ἐνυμφεύθη δύο γυναῖκας, ἐπιτρέποντος τοῦτο τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ἔξω πολλάκις ἔτρεχε διὰ νὰ θέσῃ τὴν κεφαλὴν του ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐκείνων, καθ' οὗ τόσον ἀγερώχως ἐλάλει.

Εἶναι τρώντι περίεργοι; ἢ ἀντιπαροβολῇ τῶν κακολογιῶν ὅσαι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐλέχθησαν κατὰ τῶν γυναικῶν, πρὸς τὴν ἐπιρροὴν ἣν αὐταὶ ἀείποτε ἐξήτησαν ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν. Ἀκούσατε τὸν Σολομώντα. « Ἡ χάρις τῆς γυναικὸς εἶναι ἀπικτητὴ, καὶ ἡ ἀγαθότης αὐτῆς, δολία » καὶ « ὁ ἐρωμανὴς ἀνὴρ παρακλοῦσθαι τὴν γυναῖκα, ὡς βοῦς τὸν σφάγια του, » λέγει ἐν ταῖς *Παροιμίαις* αὐτοῦ.

« Ὅσοι ἀστέρες ἐν τῷ στερεώματι, ἔλεγεν ὁ Κόδρος, ὅσοι ἰχθύες ἐν τῇ θαλάσῃ, τόσοι πονηρὶαι κρύπτονται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γυναικὸς ».

Ὁ Σοβαρὸς Ἰπποκράτης ἀποδίδει εἰς τὰς γυναῖκας ἔμφροντον κακεντρέχειν.

Ὁ Σωκράτης ἔλεγε, « προτιμότερον νὰ ζῆ τις μετὰ δράκοντος, παρὰ μετὰ γυναικὸς, καὶ ὅτι πρέπει νὰ φοβώμεθα πολὺ πλεον τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς, παρὰ τὸ μῖσος τοῦ ἀνδρός ».

Ὁ ἅγιος Παῦλος ἀναμιμνήσκει εἰς τὰς γυναῖκας ὅτι πρέπει νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ νὰ σέβωνται αὐτοὺς, ὡς οἱ ἄνδρες σέβονται τὸν Θεόν. Ἀπαγορεύεται δὲ αὐταῖς ὄχι μόνον νὰ ὀμιλῶσιν ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ νὰ συνενώσιν τὴν φωνὴν των εἰς αἶνον τοῦ Ἰψίστου.

Ἡ δὲ μυθολογία ὁμοφώνως θεωρεῖ τὰς γυναῖκας πηγὴν ὄλων τῶν κακῶν, ὅσα ἐμάστισαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ὡς παραδείγματα χάριν, ἡ Εὐα, ἡ Δαλιδὰ, ἡ Πανδώρα, ἡ Δηϊάνειρα, ἡ Ἑλένη, αἱ θυγατέρες τοῦ Δαναοῦ κ. τ. λ.

Οἱ χριστιανοὶ ἐξαιροῦσι τὰς γυναῖκας τοῦ ἱερατικοῦ ἐπαγγέλματος, οἱ δὲ νομικοὶ τοῦ βήματος τῆς θέμιδος. Ὁ Μωάμεθ ἀποκολεῖ αὐτὰς τοῦ παραδείσου του, ἐνῶ ἀπ' ἑτέρου παραδέχεται τὸ πρόβατον τὸ ἀντικαταστήσαν τὸν μέλλοντα νὰ θυσιασθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ, τὸ κῆτος ὑπερκατέπει τὸν Ἰωνᾶν, τὸν μύρμηκα τὸν προτεινόμενον ὑπὸ τοῦ Σολομώντος ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὸν ἀν-

θρῶπον, καὶ τὸν ψιττακὸν τῆς βασιλείστῃ τοῦ Σαβᾶ.

« Ἐν γένει, λέγει ὁ Τίτος-Λίβιος, αἱ γυναῖκες εἶναι γλυκύτεραι πρὸς τοὺς ξένους, παρὰ πρὸς τοὺς οἰκειαχοὺς ».

« Δὲν ὑπάρχει μετὰ τῶν γυναικῶν ἐκλογὴ, λέγει ὁ Πλάτων, διότι οὐδαμῶν αὐτῶν ἔχει ἀξίαν ».

Ὁ ἅγιος Χρυστόστος λέγει τι χειρότερον. Ὁ δὲ Σενέκας, ὁ φιλόσοφος, ἰσχυρίζεται ὅτι μόνη ἡ ἀσχημὴ κερχεῖ μικρὰν τινα ἐγγύησιν περὶ τῆς γυναικείας ἀρετῆς.

« Ἡ ἀφελαιτέρα γυνὴ, λέγει ὁ Βραντέμ, πωλεῖ καὶ ἀγοράζει τὸν πνευματικώτερον ἄνδρα, χωρὶς οὗτος κἂν νὰ τὸ ὑποπτευσθῇ. »

« Πονηρὰ ἡ ἀλώπηξ, λέγει ἰσπανικὴ παροιμία, ἀλλὰ πονηρότερα τῆς ἀλώπεκος ἡ γυνὴ. »

Θεῖλες νὰ ὑπερισχύσῃ ἡ γνώμη σου; ἔλεγεν ἡ ΚΑ Νέκκερ, θὰ τὸ κατορθώσῃς διὰ τῶν γυναικῶν. Αἱ γυναῖκες θὰ τὴν παραδεχθῶσιν ἀμέσως, διότι εἶναι ἀμαθεῖς, θὰ τὴν διχιδώσωσιν ἀστραπηδόν, διότι εἶναι φλύαροι καὶ θὰ τὴν ὑποστρεφῶσιν ὅλαις δυνάμει, διότι εἶναι κατ' ὑπερβολὴν πείσμονες. »

« Ἡξέστετε, κυρίαι μου, ἔλεγεν ἱερικὴρὸς ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, διὰ τὸ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς ἐνεφανίσθη κατὰ πρῶτον εἰς γυναῖκας; διότι, γνωστῆς οὖσης τῆς πρὸς τὸ φλυαρεῖν τάσεως των δὲν ἐδύνατο νὰ εὖρη καταλληλοτέρους κήρυκας τοῦ μυστηρίου, τὸ ὅποιον ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ πασίγνωστον. »

Καὶ ὅμως μετ' ὅλον τὸν λυσώδη καὶ ἄσπονδον πόλεμον τῶν ἀνδρῶν κατὰ τῶν γυναικῶν, ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἄσθενος καὶ συνεσταλμένου τούτου φύλου οὐδέποτε ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐχαλαρώθη ἢ ἐσμικρύνθη.

Θ. **
(Ἐπεταί ἡ συνέχεια.)

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΑΛΛΙΔΟΣ.

Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν δύο ἄνθρωποι ζῶντες μετ' ἄλλοις σήμερον, χάριτι Θεοῦ, συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ κάμωσι καὶ αὐτοὶ κάτι τι, νὰ κυλίσωσι δηλαδὴ τὸν πῖθον των ἵνα μὴ φανῶσιν οὗτοι μόνον ἀπρακτοῦντες ἐν μέσῳ τόσων δραστηρίως ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς εὐμερίας τοῦ βελαντίου καὶ τῆς πατρίδος. Μετὰ πολλὰς δὲ σκέψεις καὶ συζητήσεις ἀπεφάσισαν νὴ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἐκδοσιν περιοδικοῦ συγγράμματος; ἐπαγωγῶ, τερπνοῦ

καὶ ὠφελίμου, κολακευθέντες ὅτι ἡ ἐπιχειρήσις των αὐτῇ θὰ ἀναπληρώσῃ κενὸν τι καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν τῆς μερίδος κἂν ἐκείνης τῶν ἀνθρώπων, τῶν μὴ ἀναγινωσκόντων βιβλία ἢ μὴ εὐποροῦντων πρὸς σχηματισμὸν ποιικίλης βιβλιοθήκης, καὶ ταῦτοχρόνως πεποιθότες ὅτι οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες; θὰ σπεύσωσιν εἰς συνδρομὴν αὐτῶν καταβάλλοντες τὸν ὀβολὸν των. Ἰδίως δὲ ἠλπίζον ὅτι οἱ ὁμογενεῖς, οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κατοικοῦντες, θὰ ὑποστηρίξωσι μετὰ ζήλου τὴν ἐκδοσιν τοιοῦτου περιοδικοῦ συγγράμματος, οὕτινος ἡ τερπνὴ ἀνάγνωσις ἐδύνατο εἰς αὐτοῦ; μὲν νὰ διατηρῇ, εἰς δὲ τὰ τέκνα των νὰ παρέχῃ εὐκόλον τὴν γνώσιν τῆς πατρῴου Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς τοσοῦτον δυστυχῶς παραμελουμένης ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐμπορευομένων!

Μὲ τοιαύτας λοιπὸν χρηστάς ἐλπίδας εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἡ καλὴ Χρυσάλλις, καὶ μετὰ ταῦτα χρυσαῖ ὄνειρα ἀναδέχθησαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κλυμθήθρας οἱ εὐπιστοὶ συντάκται τῆς. Ἐντούτοις μίαν φωνὴν γεροντικὴν, ἡ φωνὴ τῆς πείρας, ἐβόμβιζεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν, « *Μὴ ἐπιχειρήτε τοιαῦτα ἔργα φιλολογικὰ, μὴ τρέφεσθε μετὰ χιμαίρας; θὰ ναυαγήσητε... ὁ ῥωμιὸς δὲν πληρῶνει συνδρομῆν καὶ ἐν γένει δὲν πληρῶνει χρῆν ἐὰν δὲν βιασθῇ ὑπὸ δικαστικοῦ κλητήρος... » ἔλεγεν ἡ φωνὴ; ἀλλ' ἐλάλει εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων, διότι οἱ ἀγαθοὶ συντάκται τῆς *Χρυσάλλιδος* βεβακχευμένοι ὑπὸ φιλολογικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, εἶχον προλάβει ὅλα τὰ προφυλακτικὰ κατὰ τῆς φρονήσεως μέσα, καὶ ἐκλείσαν ἐρμητικῶς ἀμφοτέρω αὐτῶν τὰ ἀκουστικὰ ὄργανα.*

Καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον τὰ πάντα ἔβαινον κατ' εὐχὴν, ὁ ὀνομαστικὸς κατάλογος τῶν φιλομοδῶν συνδρομητῶν ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐξωγακούτο, καὶ οἱ συντάκται τῆς *Χρυσάλλιδος* τρίβοντες εὐφροσύνας τὰς χεῖρας καὶ ἀπαιρημοῦντες μετ' ὀφθαλμοῦς ὑπὸ χαρᾶς ἀκτινοβολοῦντας τοὺς πολλοὺς συνδρομητὰς των, πρῆσεδόκων ὄχι μόνον συμψήφισιν τῆς ἐτησίως δαπάνης; ἀλλὰ καὶ ἄφθονα κέρδη. Ἐπαθον ὅμως, ὅτι συνεχῶς παθαίνουσιν οἱ σταφιδικτηματίαι, οἵτινες ἐνῶ καταμετροῦσι τὸ πλῆθος τοῦ τρυγηθέντος καρποῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ προοιωνίζονται πολλὰ καὶ καλὰ κέρδη, αἰφνης ὑετοῦ καὶ ὄμβρου ἐπερχομένου, ἡ σταφὶς ἀπώλωλε καὶ μετ' αὐτῆς αἱ κερδολαεῖαι ἐλπίδες ὄχοντο ἀπιοῦσαι χρεὴ μόνον ἀφίνουσαι καὶ λύπην. Τοιοῦτό τι ἐπαθον καὶ οἱ ἐκδοταί τῆς *Χρυσάλλιδος*, διότι ὅτε ἐζητήσαν παρὰ τῶν ἀξιοτίμων συνδρομητῶν τὴν

ἀπότισιν τῆς εὐτελοῦς συνδρομῆς των, ἤκουσαν παρά τινων μὲν τὸ « οὐκ ἂν λάβῃς παρά τοῦ μὴ δίδοτος » παρ' ἄλλων ἄλλας προτάσεις καὶ παρά τῶν πλείστων παράτασιν τῆς περὶ πληρωμῆς προθεσμίας. Ἐνόμισαν κατ' ἀρχάς ὅτι δὲν ἤκουσαν καλῶς, ὅτι παρενόησαν τὰ γραφόμενα ὅθεν ἐστειλαν ἐκ νέου τὸν διανομέα, ἔγραψαν ἄλλο πρὸς τοὺς ἐπιστάτας, προτρέποντες ἐκ δευτέρου αὐτοὺς νὰ μὴ παραμελήσωσι τὴν εἰσπραξίν καὶ ἀποστολὴν τῶν συνδρομῶν, ἀλλ' ὁ μὲν διανομὴν πολλὰκις ἐπέστρεψε μὲ χεῖρας κενὰς, τῶν δὲ Κυρίων ἐπιστάτων αἱ ἀποκρίσεις ἐτελεύτων πάντοτε διὰ τῶν στερεοτύπων φράσεων « δυστυχῶς καὶ παρ' ἐλπίδα πολλοὶ τῶν ἐνταῦθα συνδρομητῶν δυστροποῦσιν εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς συνδρομῆς των μυρία ὅσα προφασίζόμενοι, γιὰ δὲ καὶ ἀναισχύντως ὀλοτελῶς αὐτὴν ἀρροῦνται ».

Ταῦτοχρόνως σχεδὸν τὸ γραφεῖον τῆς Χρυσαλλίδος ἐκλήρυνθη εἰς κατὰστασιν πολιορκίας. Τυπογραφικοὶ ἐργάται, χαρτοπῶλαι, ξυλογράφοι, διανομῆς, ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι, ὁμοθυμαδὸν ὅλοι περιεκύκλωσαν αὐτὸ, καὶ ἀπειλητικῆ φωνῇ ἀπήτουν τὴν πληρωμὴν των... Ψυχρὸς ἰδρῶς περιεχύθη τότε εἰς τὰ διαφροστεφῆ μέτωπα τῶν συντακτῶν τῆς Χρυσαλλίδος:—Τὰ χρειάσθησαν—ἀνεδίφισαν τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς Χρυσαλλίδος—ἔχει χρήματα τὸ κεντρικὸν ταμεῖον; ἄλλα τόσα εἶχεν ἐκεῖνο.—Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπεδέχτο ἐντοῦτοις ἀναβολὴν, καὶ οἱ καλοὶ σὰς ἐκδότης ἐπλήρωσαν... Πῶς ἐπλήρωσαν, αὐτοὶ τὸ ἠξεύρουσι καὶ οἱ πιστωταὶ των.

Πῶς λοιπὸν ἡ Χρυσαλλίς ἔζησε μέχρι τοῦδε, διατὶ τὸσαῦτα παθόντες δὲν διέκοψαν τὴν ἐκδοσὶν αὐτῆς εὐθὺς μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πρώτου ἔτους; ἴσως τις ἐρωτήσῃ, εἶναι πιστευτὴ τὸσαῦτα αὐταπάρνησις, ἢ μάλλον μωρία, νὰ δαπανῶσι χωρὶς νὰ εἰσπράττωσι, νὰ κοποιάζωσι καὶ ἀντὶ ἄλλης ἀμοιβῆς νὰ χρεῶνται ἀδιαλείπτως;...

Καὶ ὅμως εἶναι ἀληθέστατον τὸ ἄλλως ἀπίστευτον τοῦτο, διότι οἱ ἐκδότης τῆς Χρυσαλλίδος ἦσαν ἐπίμονοι ὡς οἱ χάνοντες, διότι ἠλπίζον πάντοτε εἰς τὸ μέλλον, καὶ διότι προσεπάθον νὰ διαψεύσωσι τὸ ρητὸν « περιοδικὸν σύγγραμμα οὐ ζήσεται ἐν Ἑλλάδι »...

Τέσσαρα λοιπὸν ὅλα ἔτη ἠγωνίσθησαν ἐκπληροῦντες μέχρι κεραιίας τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὑποχρεώσεις των, τέσσαρα ὅλα ἔτη ὑπέμειναν, τέσσαρα ὅλα ἔτη ἠνέχθησαν τὴν ἀναισχυντίαν τῶν δολίων ἐκείνων συνδρομητῶν, τῶν ἀπὸ μηνὸς εἰς

μῆνα καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἀναβαλλόντων τὴν ἀπότισιν τοῦ χρέους των, ἕως οὗ τέλος ἐξηνητήθη ἡ ὑπομονὴ αὐτῶν καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ θανέσται των ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης... Τότε ἀπεφάσισαν τῶν μὲν πονηρῶν τούτων συνδρομητῶν τὰ ὀνόματα νὰ δημοσιεύσωσι, καὶ θὰ δημοσιεύσωσιν ἀνυπερθέτως διὰ τοῦ προσεχοῦς φυλλαδίου τῆς Χρυσαλλίδος, αὐτῆς δὲ τῆς Χρυσαλλίδος τὴν ἐκδοσὶν νὰ διακόψωσι, καὶ νὰ ἀσφαλθῶσιν εἰς τὸ κινήγιον τῶν δυστροποῦντων συνδρομητῶν, μετεχειριζόμενοι ὡς θηρευτικούς, κύνες τοὺς δικαστικούς κλητῆρας!

Ἴδου ποῖα εὐάρεστος διασκεδάσις ἀπέμεινεν εἰς τοὺς ἐκδότης μετὰ τετραετείς πολυμόχθους ἀγῶνας!

Οὐχ ἦττον ἐπειδὴ τὴν περὶ διακοπῆς τῆς ἐκδόσεως τῆς Χρυσαλλίδος εἰδήσιν ἤκουσαν πολλοὶ τῶν ἀληθῶς φιλομούσων μετὰ λύπης, καὶ προσεπάθησαν νὰ ἀποτρέψωσι τοὺς ἐκδότης αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀποφάσεώς των ταύτης, οὗτοι χαρίζομενοι εἰς τοὺς κυρίους τούτους συνήνεσαν εἰς τὸ νὰ ἀπευθύνωσιν, ἐσχάτην φοράν, τὴν ἀκόλουθον πρότασιν καὶ πρὸς τοὺς συνδρομητῆς τῆς Χρυσαλλίδος καὶ πρὸς ὅλους ἐν γένει τοὺς φιλαναγνώστας.

« Ὅσοι μὲν τῶν συνδρομητῶν τῆς Χρυσαλλίδος καθυστεροῦσι τὰς συνδρομὰς των νὰ τὰς ἐμβάσωσιν εὐθὺς, εἴτε ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν διεύθυνσιν, εἴτε διὰ τῶν σχετικῶν ἐπιστάτων, ὅσοι δ' ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν συνδρομὴν των νὰ ὑπογράψωσι τὸ ἐνταῦθα ἐπισυνημμένον ὑποσχετικὸν ἔγγραφο, ὅτι, ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ ἀ. φυλλαδίου τοῦ πέμπτου ἔτους θὰ προκαταβάλλωσι τὴν συνδρομὴν των. »

Θὰ γίνῃ μετὰ προθυμίας παραδεκτὴ ἡ πρότασις τῶν συντακτῶν τῆς Χρυσαλλίδος;... Τοῦτο θὰ τὸ ἀποδείξωσιν ὅσοι ἐντὸς τοῦ λήγοντος Δεκεμβρίου ἀποτίσωσι μὲν τὰς καθυστερουμένας συνδρομὰς, ἀποστείλωσι δὲ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν ὑπὸ ταινίαν ὑπογεγραμμένον τὸ ὑποσχετικὸν ἔγγραφο, καὶ μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ πρώτου φυλλαδίου τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἐμβάσωσι τὴν συνδρομὴν των εἴτε εἰς χρήματα, εἴτε εἰς γραμματόσημα ἑλληνικά.

Οἱ συντάκται μάλιστα τῆς Χρυσαλλίδος ἵνα μὴ ὑπάρξῃ οὐδεμίαν πρόφασιν ἐν τῷ μέλλοντι, ὑποβάλλονται καὶ εἰς ἄλλην θυσίαν ἐλαττοῦσι τὴν συνδρομὴν διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς ἀπὸ 16 εἰς 12 μόνον δραχμὰς καὶ ταύτας καθ' ἑξαμηνίαν προκαταβληθησομένας ἥτοι 6 δραχμὰς εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ἑξαμηνίας! Τί ἄλλο δύνανται νὰ πράξωσι διὰ τὰ ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν προσμένουσι κέρδη ἐκ τῆς Χρυσαλλίδος, ἀλλὰ μόνον συμψήφισιν τῶν ἐτησίων δαπανῶν των;

Τὸ προνόμιον τῆς καθ' ἑξαμηνίαν προπληρωμῆς χορηγεῖται καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομητὰς.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Χρυσαλλίδος.

ΤΟ ΔΙΑΒΟΛΟΧΩΡΙΟΝ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ἸΠΟ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΣΥΗ (1)

Τοῦ δειπνοῦ τελειωθέντος οἱ τρεῖς συνδαιτυμόνες μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐκεῖ ἡ Λάμια εἶπε πρὸς τὸν ἱππότην με φωνὴν ἐπίσημον,

— Αὐριον θὰ σὰς εἶπω ἐπὶ ποίοις ὄροις θὰ σὰς προσφέρω τὴν χεῖρά μου, καὶ ἂν δὲν τοὺς παραδεχθῆτε, θὰ ἀναχωρήσῃτε ἐκ τοῦ Διαβολοχωρίου διὰ νὰ σὰς δώσω δὲ δειγμὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐμπιστοσύνης μου, συγκαταναεῖω νὰ διέλθῃτε τὴν νύκτα ἐνδον τῆς οἰκίας ταύτης, μ' ὄλον ὅτι εἰς κἀνένα ἀκόμη δὲν ἔδωσα τὴν χάριν ταύτην. Ὁ Ψυχαρπάχης θὰ σὰς ὀδηγήσῃ εἰς τὸ προωρισμένον διὰ σὰς δωμάτιον.

Ταῦτα εἰπούσα ἡ χήρα ἀπῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά της.

Ὁ Κρουστιλλάκ ἔμεινεν μόνος καὶ ἀφηρημένος.

— Λοιπὸν, ἀδελφὲ, τῷ εἶπεν ὁ κυνηγὸς, πῶς τὴν εὐρίσκετε τέλος πάντων;

— Πρὸς τί με ἐρωτᾷς οὕτω, κύριε; θέλεις νὰ μ' ἐμπαίζῃς; ἠρώτησεν ὁ ἱππότης.

— Σὲ ἐρωτῶ διὰ νὰ μάθω πῶς ἦρες τὴν ξενόδοχον μας.

— Τί νὰ σοῦ εἶπω... χωρὶς νὰ θέλω νὰ τὴν κατηγορήσω... δηλαδή καὶ σὺ θὰ ὁμολογήσῃς ὅτι εἶνε μία γυνὴ, τὴν ὁποίαν πολὺ δύσκολον εἰμπορεῖ νὰ ἐνοήσῃ κἀνεὶς, ἀπεκρίθη ὁ Κρουστιλλάκ μετὰ τινος πικρίας... ὥστε δὲν θὰ θαυμάσῃς ὅτι πρὶν νὰ εἶπω τὴν γνώμην μου θὰ σκεφθῶ ὀλίγον... Αὐριον σοῦ ἀποκρίνομαι... ἂν ἐπιτύχω νὰ ἀποκριθῶ εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον.

— Ἐὰν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου δὲν θὰ ἐσκεπτόμην, ἀλλὰ θὰ παρεδεδόμην τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς, ὅτι μοῦ ἐπρότεινε καὶ θὰ τὴν ἐνυμφεύμην, διότι μὰ τὴν πίστιν μου, κἀνεὶς δὲν ἠξεύρει ποῖος ζῆ, ποῖος ἀποθνήσκει... Αἱ ὀρέξεις ἀλλάζουσι μετὰ τὴν ἡλικίαν καὶ αἱ ἡμέραι διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζουσι.

— Δὲν μοῦ λέγεις, παρακαλῶ, με τὰς παροιμίας καὶ τὰς παραβολὰς ποῦ θέλεις νὰ φθάσῃς; ἀνέκραξεν ὁ Γασκόνας ὀργίλως. Διατὶ δὲν τὴν νυμφεύσῃς τότε ἡ εὐγενεῖα σου, ποῦ ὁμιλεῖς;...

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 94.

— Ἐγώ;

— Ναί, σὺ.

— Διότι δὲν ἔχω ὀρεξίν ν' ἀποθάνω ἀπὸ τὰ γέλοια ἢ νὰ μεταβληθῶ εἰς φεγγοδόλον λυχνίαν.

— Καὶ νομίζεις ὅτι ἐγὼ ἔχω;

— Σὺ;

— Ναί... διατὶ τάχα νὰ ἐπιθυμῶ περισσότερον ἀπὸ σὲ νὰ ἴδω τὸν Κόκκινον ἄνθρωπον, ὡς λέγει αὐτὴ ἡ γυνὴ... ὑπογράφοντα τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου;

— Τότε μὴ τὴν νυμφεύσῃς, εἶσαι κύριος... Δικὴ σου δουλεῖα εἶνε αὐτὸ.

— Καὶ βέβαια, δικὴ μου δουλεῖα εἶνε... καὶ θὰ τὴν νυμφευθῶ ἂν θέλω, διάβολε! ἀνέκραξεν ὁ ἱππότης, ὅστις ἤρξατο φοβούμενος μὴ χάσῃ τὸ λογικὸν ἐν μέσῳ τοῦ χάους τούτου τῶν παραδόξων λογισμῶν.

— Ἡσύχασε, ἀδελφὲ, εἶπεν ὁ κυνηγὸς, μὴ θυμῶνῃς, καὶ ἔχεις ἄδικον. Μήπως δὲν ἐφύλαξα τὸν λόγον μου; Δὲν σὲ ἔφερα εἰς τὸ Διαβολοχώριον; Ἴδου ἡ ὠραιοτέρα γυνὴ τοῦ κόσμου σοὶ προσφέρει τὴν χεῖρα, τὴν καρδίαν της καὶ τοὺς θησαυροὺς της: τί θέλεις ἀκόμη;

— Θέλω νὰ ἐνοήσω τί συμβαίνει ἐδῶ, θέλω νὰ ἐνοήσω τί μοῦ συμβαίνει ἀπὸ δύο ἡδὴ ἡμερῶν, ὅτι εἶδον καὶ ἤκουσα ἀπόψε, ἀνέκραξεν ὁ Κρουστιλλάκ ἀπηλπτισμένος, θέλω νὰ μάθω ἂν ἤμει ἐξυπνος ἢ ἂν ὄνειρεύομαι.

— Ἄ! ἀδελφὲ, πολὺ ἐταράχθης, καὶ ἴσως ἀπόψε ἰδῆς κἀνὲν ὄνειρον τὸ ὁποῖον νὰ σὲ φωτίσῃ... Εἶνε ἀργά, ἐκοπιάσκειν πολὺ, λοιπὸν ἀκολούθησόν μοι.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ κυνηγὸς ἔλαβεν ἐν κερῶν καὶ ἔκαμε σημεῖον εἰς τὸν ἱππότην νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Διήλθον πολλὰ δωμάτια μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένα, καὶ μίαν μικρὰν στοᾶν εἰς τὸ ἄκρον τῆς οἰκίας εὗρον ἕνα θάλαμον πολὺ κομψόν, τοῦ οἴου τὰ παράθυρα ἐβλεπον πρὸς τὸν ὠραῖον κήπον, περὶ οὗ εἶπομεν.

— Ἰππὴρξατε βεβαίως στρατιώτης ἡ κυνηγὸς, ἀδελφὲ, εἶπεν ὁ κυνηγὸς, ὥστε δύνασθε, ἐλπίζω νὰ κἀμῃτε καὶ ἄνευ ὑπηρετῶν. Κανεὶς ἄνθρωπος ἐκτὸς ἐμοῦ, τοῦ Καραῖου καὶ τοῦ Ἀνεμοστροβίλου, δὲν διέρχεται τὴν πρώτην θύραν τῆς οἰκίας ταύτης: ἀλλ' ἡ ὠραία ἡμῶν ξενόδοχος ἔκαμεν ἐξαίρεσιν δι' ἐσὲ, ἡ ἐξαίρεσις ὅμως αὐτὴ πρέπει νὰ ἦνε καὶ ἡ μόνη, ὥστε, ἀδελφὲ, ἡ ὁ Θεὸς ἢ ὁ διάβολος φαίνεται ὅτι σὲ εὖνοεῖ.

Ὁ κυνηγὸς ἐξῆλθε κλείων τὸν Κρουστιλλάκ διὰ διπλοῦ κλείθρου.

Ὁ ἰππότης μείνας μόνος, ἤνοιξε παράθυρόν τι βλέπον πρὸς τὸν κῆπον· ἦτο δὲ αὐτὸ τετειχισμένον διὰ χαλυβδίνου δικτυωτοῦ, τὸ ὁποῖον ἀδύνατον μὲν ἦτο νὰ συντρίψῃ τις, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον οὐδὲν ὑπέκρυπτεν ἐκ τοῦ ὠραίου κήπου τὸν ὁποῖον ἡ σελήνη ἐφώτιζε τότε μὲ γλυκεῖαν λάμψιν.

Ὁ Κρουστιλλάκ ἀνήσυχος ἤρξατο ἐρευνᾶν τοὺς τοίχους καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δωματίου διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι οὐδεμίαν παγίδα ἐκρυπτον. Παρατήρησεν ὑπὸ τὴν κλίνην του, ἐκτίπησε τὸ ἔδαφος μὲ τὴ ζιφό, του, ἄλλ' οὐδὲν εὗρεν ὑποπτον.

— Ἐν τούτοις διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειάν του ὁ ἰππότης ἀπεφάσισε νὰ κοιμηθῇ ἐνδυμένος ἔχων πλησίον τὴν σπάθην του.

Καίτοι προσεπάθησε νὰ μείνῃ ἀγρυπνος, οἱ κόποι ὅμως καὶ αἱ συγκινήσεις τῆς ἡμέρας ἐβύθισαν πάραυτα αὐτὸν εἰς ὕπνον βαθίν.

Ἡ Ἀγγελικὴ καθημένη εἰς τὴν αἴθουσαν περὶ ἧς εἶπομεν, ἔλεγεν εἰς τὸν κυνηγόν,

— Δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ὀλιγώτερον ἀνόητος καὶ ὀλιγώτερον εὐπίστος, ἀφ' ὅτι ἐνομιζάμεν. Ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ᾔνε κινδυνώδης.

— Ὄχι, ὄχι, ἔσο ἡσυχος, εἶπεν ὁ κυνηγός. Ἡ θέλησε νὴ φανῇ ἀτρόμητος, ἀλλ' αἱ δύο ἱστορίαι μας τὸν προσέβαλον. . . Διὰ πολὺν καιρὸν θὰ ἐνομηται τὴν ἐσπέραν ταύτην, καὶ τὸ κυριώτερον θὰ ὀμιλῇ δι' αὐτήν. . . Πίστευσόν μοι δὲ ὅτι ὄλαι αἱ ὑπερβολαί, τὰς ὁποίας θὰ κάμῃ, θὰ ἀνανεώσωσι τὰς περὶ τοῦ Διαβολοχωρίου μυστηριώδεις διηγήσεις.

Ἄ! ἀνέκραξεν ἡ χήρα, ἐντρομος εἰσέτι ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης. Ὅταν εἶπεν ὅτι ὄλα αὐτὰ ἦτον κωμωδία, καὶ θὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν. . . χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἐτρόμαξα.

— Μὴ βοῦθῆσαι τίποτε, σοῦ λέγω, κορία Λάμια, ὑπέλαθε φαιδρώς ὁ κυνηγός, καθήμενος πλησίον τῆς Ἀγγελικῆς καὶ παρατηρῶν αὐτὴν περιπαθῶς. Ἡ διαβολικὴ σου φήμη εἶνε πολὺ καλὰ στερεωμένη, ὥστε δὲν φοβεῖσαι νὰ ἐλαττωθῇ· πρέπει ὅμως νὰ ὀμολογήσῃς ὅτι ἔχω φαντασίαν καὶ ὅτι ἡ γαῖά μου κίτρις, καὶ τὸ πράσινον ὑγρὸν μου ἔκαμαν θαύματα.

— Καὶ ὁ κόκκινός μου ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ὑπογράφει τὰ συμβόλαια, προσέθηκεν ἡ Ἀγγελικὴ κυχιάζουσα, πῶς τὸν ἐλησμόνησες;

— Ὡ! πόσον σὲ ἀγαπῶ, εἶπεν ὁ κυνηγός, τρελλὴ γελασίνα. Ὅταν σὲ βλέπω περίλυπον φοβοῦμαι μήπως ἡ κατοικία αὐτὴ σὲ δυσαρεστεῖ.

— Μοῦ κάμεις τὴν χάριν νὰ σιωπήσῃς; κύριε Ἀρχάγχι. Εἶνε δυνατόν νὰ δυσαρεστῶμαι ὅταν ἤμαί πλησίον σου; Μὴ ζηλοτυπῆς κατὰ τῶν ἀντιζήλων σου; Ἐρώτησέ τους ἂν τοὺς ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ σέ. Δὲν μοῦ ἐπρομήθευσες τὴν συνακαστροφὴν καὶ διασκεδάσιον αὐτοῦ τοῦ Γασκόνου, ὁ ὁποῖος τόσον μὲ ἔκαμε νὰ γελάσω; Νὰ εἰπούμεν δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἐπεράσαμεν καλὰ τὴν ἐσπέραν. . . ἴσως καὶ διότι οἱ ὀφθαλμοί μου ἀντίκριζαν τοὺς ὀφθαλμούς σου, κύριε ἐραστά μου. . . Ἄ! . . ἀλλ' ἡ σελήνη εἶνε λαμπρά. . . ὑπάγωμεν νὰ κάμωμεν ἓνα περίπατον ἐκτός. . .

— Ἐκτός τῆς οἰκίας;

— Ναί, ὑπάγωμεν πρὸς τὸ μέγα βράθυρον, ἀφ' ὅπου φαίνεται ἡ θάλασσα, διότι μὲ αὐτὴν τὴν ὠραίαν νύκτα, τὸ θέαμα θὰ ᾔνε μεγαλοπρεπές.

— Πολὺ καλὰ, ἰδιότροπον παιδί μου, λάβε ἐν σκέπασμα μαζὶ σου, εἶπεν ὁ κυνηγός ἐγειρόμενος.

— Καὶ σὺ λάβε τὸν Ἰσπανικὸν πῖλόν σου, κύριε μου, καὶ ἐτοιμάσου νὰ μὲ σηκώσῃς εἰς τὰς ἀγκάλας σου, διότι εἶμαι ὀκνηρὰ καὶ δὲν δύναμαι νὰ περιπατήσω.

— Ἐτοιμος εἶμαι, κορία μου· ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ ὑπάγωμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ξένου μας;

— Ὡ, ἐκεῖνος. . . Κύριος οἶδε τί τρομακτικὸν ὄνειρον βλέπει. . . Αὖριον τοῦ δίδομεν ἓνα ὀδηγὸν καὶ τὸν στέλλομεν εἰς τὸ καλόν.

— Ὄχι, ἄς τὸν κρατήσωμεν μίαν ἡμέραν ἀκόμη. . . θὰ σοὶ εἶπω τί φρονεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ πᾶτερ Γριφόν. . . Ἐδῶ αἱ διασκεδάσεις εἶνε σπάνιαι. . . καὶ αὐτὸς θὰ σὲ διασκεδάσῃ.

— Θεέ! τί ὠραία νύκτα! εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἀνοίξασα μίαν τῶν αὐλαίων τοῦ παραθύρου. . . πολὺ εὐχάριστος εἶνε ὁ περίπατος. . .

Ἄνοιχθεῖστε τῆς ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ Διαβολοχωρίου, ὁ κυνηγός καὶ ἡ χήρα, ἐξῆλθον τοῦ οἴκου.

Παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὁ Κρουστιλλάκ διήλθεν νύκτα ἐξαιρετὸν· ὅτε δὲ ἐξύπνησε τὴν ἐπιούσαν, ὁ ἥλιος πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἤδη ἀνατείλει. Εἶχον δὲ οἱ ὑπνέται τὴν πρόνοιαν νὰ κλείσωσιν ἐξωθεν τὰς θυρίδας διὰ νὰ μὴ ταραξώσιν αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ τὸν ὕπνον του.

Ὁ ἰππότης εἶχε κοιμηθῇ ἐνδεδυμένος, κατῆλθε

λοιπὸν τῆς κλίνης του καὶ ἐβάδισε πρὸς τὸ παράθυρον τοῦ ὁποῖου ἀνεπέτασε τὴν αὐλαίαν.

Ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του! Εἰς τὴν ἄκραν μακρὰς παρόδου ὑπὸ εὐωδῶν καὶ εὐχρόων ἀνθέων κεκοσμημένης παρετήρησε τὴν Λάμιαν περιπατοῦσαν καὶ νοηλῶς στηριζομένην εἰς τὸν βραχίονα ἐνός Καραίθου, ἑψηλοῦ καὶ βρωμαλείου ἀναστήματος.

Ὁ Καραίθης οὗτος εἶχε τὸ χροῶμα φαῖν, ἡ δὲ μαύρη καὶ στιλπνὴ κόμη του, κεχωρισμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς κεφαλῆς του, ἐπιπτεν ἐκατέρωθεν τῶν παρειῶν του. Ὁ πῶγων του ἦτο ἐπιμελῶς ἐκτενισμένος, περὶ δὲ τὸν τράχηλόν του ἐκρέματο ἐν *καρακολι*, ἦτοι εἶδος μετάλλου συγκειμένου ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ καὶ ἀργύρου, τοῦ ὁποῖου μόνον οἱ Ἰνδοὶ ἐγνώριζον τὴν κατασκευὴν. Ἐφερε δὲ εὐρὸν χιτῶνα, ἐπέχοντα τόπον μανδύου καὶ εἰς τοὺς πόδας ἔφερε σανδάλια ἐκ δερμάτος πολυχρόου.

Ἡ Ἀγγελικὴ καὶ ὁ Γιουμαλέης (διότι ἦτον αὐτὸς) ἐβάδιζον βραδέως καὶ κατευθύνοντο κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπισθεν τοῦ ὁποῖου ὁ Γασκόνος κεκρυμμένος τοὺς κατεσκόπευε.

Ζῶνῃ ἐρυθρόχρους ἐσφιγγε περὶ τὴν λεπτὴν ὀσφὺν τῆς χήρας ἐσθῆτα ἐκ λευκῆς μουσελίνης. Ἡ ξανθὴ κόμη τῆς ἐπιπτε βοστρυχηδὸν περὶ τὸ νεαροῦ καὶ θροσεροῦ προσώπου τῆς, τὸ ὁποῖον ὁ τυχοδιώκτης δὲν εἶχεν ἀκόμη ἰδεῖ τὴν ἡμέραν ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ καθαρὸν καὶ λευκὸν χροῶμά τῆς, τὰς ροδόχρους καὶ διαφανεῖς παρειὰς τῆς, τοὺς κυανοὺς καὶ διαπεραστικούς ὀφθαλμούς τῆς.

Τὴν προτεραιάν ἡ Ἀγγελικὴ εἶχε φανῇ εἰς τὸν Κρουστιλλάκ ἐν τῇ λάμψει μεγαλοπρεποῦς ἱματισμοῦ· ἀλλὰ αἱ παράδοξοι ἐξομολογήσεις αὐτῆς καὶ τοῦ κυνηγοῦ, ἀνέμιζαν εἰς τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἰππότου πείσμα, ἀνυπομονησίαν καὶ φόβον, ὥστε εἶχε μᾶλλον ἐκθαμβωθῇ ἢ συγκινήθῃ ἐκ τῆς ὠραιότητος τῆς Ἀγγελικῆς. Ἄλλ' ὅταν τὴν εἶδε τὸ πρῶτ' ὅσον χαρίεσαν, ἠσθάνθη βαθεῖαν ἐντύπωσιν. . . ἐλησμόνησε τοὺς θησαυροὺς τῆς Λάμιας. . . ἐλησμόνησε τὰ τρομερὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα τῷ ἐδιηγήθη. Ἐλησμόνησε τὸ Διαβολοχώριον καὶ τὸν ἀνθρωποφάγον, καὶ ἔστρεψεν ὅλην αὐτοῦ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸ θελκτικὸν πλάσμα, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐνώπιόν του.

Ὁ ἔρωσ. . . νὰ ἀληθῆς ἔρωσ κατέλαθεν ἀμέσως τὴν καρδίαν τοῦ τυχοδιώκτου. . . ἦτις ἔως τότε ἦτο τόσον ἀνέραστος. Ὅσον δὲ ταχέως τὸ

πάθος ἐκεῖνο τῷ ἀνεπτύχθη, τόσον καὶ εἰλικρινέστερον ὑπῆρχεν.

Ἀναμφιβόλως τὴν προτεραιάν ὁ Κρουστιλλάκ διετέλει ὑπὸ τὸ κράτος ζωηρᾶς ταραχῆς, μεγίστης συγκινήσεως, παραδόξων σκέψεων, ὥστε δὲν ἠδυνήθη ἐπαξίως νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν Λάμιαν. Ἡσυχάσας δὲ διὰ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀναπαύσεως, ἐξελάμβανε τὸ παρελθόν ὡς ὄνειρον, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι πρῶτον ἤδη ἔβλεπε τὴν Ἀγγελικὴν. Θαυμάζων τὸ κομψὸν ἐκεῖνο ἀνάστημα, ὑπερμετὰ τοσαύτης χάριτος ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν ἐκ μουσελίνης ἐσθῆτα, ἐλησμόνησε τὴν ἀδαμαντοκόλλητον ἐκεῖνην ἀλουργίδα, μὲ τὴν ὁποῖαν τὴν εἶδε περιβεβλημένην τὴν προτεραιάν. Ἐξήτει εἰς μάτην ἐν τῇ χαρίεσση ἐκεῖνη φυσιογνωμίᾳ νὰ ἀνεύρῃ τὰ διαβολικὰ μειδιήματα τῆς παραδόξου γυναικὸς, ἦτις ἔκαμεν τόσον κακοὺς ἀστεϊσμούς περὶ τριῶν ἀποθανόντων συζύγων.

Τέλος ὁ δυστυχῆς Κρουστιλλάκ ἠγάπα. . . ἴσως αὐτὸς καὶ οὐχὶ ἡ Λάμια μετεβλήθη. . . Ἄλλὰ μετὰ τοῦ ἔρωτος ἐπῆλθε καὶ πᾶν εἶδος σκληρᾶς ζηλοτυπίας.

Βλέπων τὴν Ἀγγελικὴν καὶ τὸν Γιουμαλέην, ὁ τυχοδιώκτης ἠσθάνθη ὀργὴν μεγίστην. . . ἀνησυχίαν ἐξέκαλεν ἠνωμένην μετὰ περιεργείας.

Φεῦ! δι' αὐτόν. . . ὁποῖον θέαμα.

Ὅτε μὲν ἡ Ἀγγελικὴ ἐγκατέλειπε τὸν βραχίονα τοῦ Καραίθου διὰ νὰ τρέξῃ μετὰ παιδικῆς ἀφειλείας ὅπισθεν ἐντόμων καλλιπτερόων ἢ διὰ νὰ κόψῃ εὐωδῆς τι ἄνθος, ὅτε δὲ ἐπανήρχετο πλησίον τοῦ Γιουμαλέη, ὅστις ἀμέριμος, καὶ σοβαρὸς ἐφάνετο αἰσθανόμενος πρὸς τὴν νέαν γυναῖκα τρυφεράν ἀγάπην καὶ προστασίαν.

Ἄλλοτε ὁ Καραίθης ἐδίδεν εἰς τὴν Ἀγγελικὴν τὴν χεῖρά του, ἵνα τὴν ἀσπασθῇ.

Εὐδαίμων καὶ υπερήφανος διὰ τὴν εὐνοίαν ταύτην ἡ Λάμια ἔφερε τὴν χεῖρα ταύτην εἰς τὰ χεῖλη τῆς μὲ ἦθος σεβασμοῦ ἅμα καὶ ἀγάπης. . . ὡς ἐὰν ἦτο γυνὴ τοῦ Καραίθου, συνειθισμένη νὰ ζῆ ὡς δούλη ὑποταταγμένη καὶ ἀφωσιωμένη εἰς τὸν σύζυγόν τῆς.

Ὁ Γιουμαλέης ἐκράτει ἐν ἄνθος λαμπρὸν, τὸ ὁποῖον ἡ χήρα τῷ εἶχε δώσει. Πισόντος τοῦ ἄνθους τούτου, ἡ Ἀγγελικὴ ἔδραμε νὰ τὸ λάβῃ καὶ τῷ τὸ προσφέρῃ, χωρὶς ὁ ἄγριος τὴν ἐλαχίστην νὰ κάμῃ χειρονομίαν διὰ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ἢ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ διὰ τὴν προθυμίαν μεθ' ἧς ἐπραξε τοῦτο.

— Ἀνόητον καὶ χονδροειδέστατον ζῶον! ἀνέ-

κραζεν ὁ Κρουστιλλάκ πλήρης ὀργῆς. Ἐπὶ τὸν Σουλτάνος φέρεται! . . . Πῶς τὸ ἀξιολάτρευτον αὐτὸ πλάσμα καταδέχεται νὰ ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ Καραϊβίου, ὅστις τὸν μόνον ἐπαινοῦν τοῦ μακρίτου πάτερ Συμεὼν ὁποῦ ἔκαμεν ἦτο νὰ εἶπῃ ὅτι τὸν ἔφαγε . . . Σήμερον εἰς ἀνθρωποφάγος, χθὲς εἰς κυνηγὸς ταύρων, αὐριον ἴσως εἰς καταδρομὸς . . . αὐτὴ ἡ γυναῖκα εἶνε ἀληθὴς Μεσσαλίνα! ἀνέκραζεν ὁ Κρουστιλλάκ ἀπηλιτισμένος ἄμα καὶ ἐκπεπληγμένος διότι ἠσθάνετο ὅτι παχέως κατελήφθη ἀπὸ τὸ πάθος.

Ἡ χήρα καὶ ὁ Καραϊβὴς ἐπλησίασαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὸ παράθυρον, ἀπ' ὅπου ὁ ἰππότης τοὺς κατεσκόπευεν, ἀκούων τὴν συνομιλίαν των.

Ὁ Γιουμαλέης ὠμίλει Γαλλιστὶ μὲ προφορὰν ὅμως ἥτις ἐπρόδιε τὸν ἄνθρωπον τῆς φυλῆς του. Οἱ λόγοι του ἦσαν σπάνιοι καὶ βραχεῖς.

Ὁ Κρουστιλλάκ ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ἐκ τῆς ἀρξαμένης ἤδη συνομιλίας.

— Γιουμαλέη, ἔλεγεν ἡ μικρὰ χήρα, ἥτις ἐρσιδέτο ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Καραϊβίου, παρατηροῦσα αὐτὸν τρυφερῶς, Γιουμαλέη, εἰσθε, κύριός μου, θὰ σὰς ὑπακούω· δὲν εἶνε καθήκόν μου νὰ σὰς ὑπακούω;

— Εἶνε καθήκόν σου, εἶπεν ὁ Καραϊβὴς· ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτεῖ τοῦτο.

— Γιουμαλέη, ἡ ζωὴ μου εἶνε ζωὴ σου, οἱ στοχασμοί μου ἀνήκουσιν εἰς σέ, ὑπέλαβεν ἡ Ἀγγελικὴ. Εἰπέ μοι νὰ πάρω τὸ δηλητήριον τοῦτο καὶ θέλω τὸ πάρει διὰ νὰ σὲ ἀποδείξω ὅτι ἀνήκω εἰς σέ, καθὼς τὸ βέλος σου, καθὼς τὸ τόξον σου, καθὼς ἡ περιόρα σου, σοὶ ἀνήκουσι.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ Ἀγγελικὴ ἐδείκνυεν εἰς τὸν σιωπηλὸν Καραϊβὴν καρπὸν τινα κιτρινοχρῶν περιέχοντα τὸ σφοδρότερον δηλητήριον. Ὁ Γιουμαλέης ἀφοῦ ἐπὶ τινος στιγμῆς παρετήρησε τὴν Ἀγγελικὴν μὲ ὄμμα διαπεραστικόν, ἔκαμε μίαν χειρονομίαν, ὑψῶν τὸν λιχανὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς.

Εἰς τὸ σιωπηλὸν τοῦτο σημεῖον, ἡ χήρα ἐπλησίασε τὸσον ταχέως τὸν θανατηφόρον καρπὸν εἰς τὰ χεῖλη της, ὥστε ἀνεῦ ἔτι ταχυτέρου κινήματος τοῦ Καραϊβίου, ἤθελεν ἴσως τῷ δώσει τὴν ὄλεθρίαν ἀπόδειξιν τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ κυρίου της.

Κίνημα ἀκραιφῆς ὡς ἡ ἀστραπὴ φρίκης διέστειλε τὴν ἀπαθῆ τοῦ Καραϊβίου φυσιογνωμίαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ χήρα ἐπλησίασε τὸν δηλητηριώδη καρπὸν εἰς τὰ χεῖλη της· ἀλλ' ἀνέλαβε πα-

ραχρῆμα τὴν ἀταραξίαν του, κατεβίβασε τὴν χεῖρα τῆς Ἀγγελικῆς, ἐφίλησε τὴν νεάνίδα εἰς τὸ μέτωπον, λέγων μὲ φωνὴν ἠχέσσαν καὶ γλυκαίαν,

— Εὐγέ σου!

Τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ δύο περιδιαβάζοντες εὗρισκοντο πλησίον τοῦ παραθύρου τοῦ Κρουστιλλάκ, ὥστε οὗτος φοβήθει μὴ τὸν καταλάβωσιν ὡς ὠτακουστὴν, ἀπεσύρθη ἀποτόμως ἐν τῷ δωματίῳ λέγων·

— Πόσον ἐφοβήθη μ' αὐτὸ τὸ δηλητήριον! . . . καὶ αὐτὸ τὸ τετράποδον, τὸ ζῶον ἀληθινά, ποῦ ὁμοιάζει σὰν χοῖρος τόσον διὰ τὸ χρῶμα, ὅσον καὶ διὰ τὴν βραδύτητα τῶν κινήσεών του, νὰ τῆς εἶπῃ Εὐγέ σου . . . Τί πράγμα καὶ αὐτό; εἰς ἐν σημείον αὐτοῦ ὑπῆγε νὰ φαρμακευθῇ; . . . αἱ γυναῖκες αἱ ἰδιότροποι ὅλα τὰ κάμνουν . . . Καὶ μετὰ τινων στιγμῶν σκληρὰς σκέψεως ὁ Γασκόνος προσέειπεν·

— Αὐτὸ εἶνε ἀνεξήγητον . . . νὰ ἀγαπᾷ μίαν γυναῖκα ἕνα ἄνδρα, αὐτὸ καταλαμβαίνεται . . . νὰ ἀγαπᾷ δύο . . . συμβαίνει καὶ αὐτὸ . . . μ' ὄλον ὅτι εἶνε τερατιώδες . . . ἀλλὰ νὰ ἀγαπᾷ τρεῖς διὰ μιᾶς . . . αὐτὸ εἶνε αἰνίγμα . . . Πῶς μετὰ τὴν καταδρομὴν καὶ τὸν κυνηγὸν ἡ Λάμια εἰμπορεῖ νὰ ἀγαπᾷ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρωποφάγον . . . ὅστις τρώγει τοὺς ἰεραποστόλους . . . χωρὶς τέλος πάντων νὰ συλλογίζεται ὅτι θὰ μὲ νυμφευθῇ . . . Ἐδῶ εἶνε νὰ χάσῃ τις τὸν νοῦν του . . . Βέβαια δὲν θέλω νὰ μείνω ἐδῶ . . . ὄχι, χιλιεῖς ὄχι . . . ὅτι βλέπω μὲ δυσχερετεῖ πολὺ . . . θὰ ἤμην πολὺ ἀνόητος ἂν ἠγάπων τοιαύτην γυναῖκα . . . θὰ ἔχανα ὅλην μου τὴν ἀξίαν . . . ὁ ἀληθὴς ἔρωσ ἀπομωραίνει τὸν ἄνθρωπον . . . Νὰ φύγω . . . νὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ . . . ἦτο μανία, ὄνειρον . . . ἤμην ἀνόητος . . . Πρέπει νὰ παραιτήσω τὴν οἰκίαν αὐτὴν νὰ ὑπάγω νὰ εὕρω τὸν πλοίαρχον τῆς Δικόνης . . . Καὶ βέβαια, καλλίτερα νὰ καταπίνῃ τις κηρία διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸν κύρ Δανιὴλ, παρὰ νὰ μένῃ ἐδῶ.

Ὁ ἰππότης διεκώπη εἰς τὰς θλιβερὰς σκέψεις του ἀπὸ τὴν γράϊαν ὑπηρετρίαν, ἥτις ἤλθε νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός του διὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὅτι ὁ μαῦρος, ὅστις τὴν προτεραίαν τὸν εἶχεν ὑπηρετήσῃ ὡς θαλαμηπόλος, τὸν ἐπερίμεναν εἰς τὸ ἐξώτερον οἶκημα.

Ὁ Κρουστιλλάκ ἠκολούθησε τὴν ὑπηρετρίαν, ἐκτενίσθη ἐξυρίσθη, ἐνεδύθη καὶ ἐπανῆλθεν ὅπως

περιμεινῆ τὴν Λάμιαν ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ ἐν τῷ ὀπιῳ τὴν εἶχε περιμεινῆ τὴν προτεραίαν. —

10'.

Ὁ ἀληθὴς ἔρωσ.

Ἴδοῦσα τὴν Λάμιαν ὁ Κρουστιλλάκ ἀκουσίως αὐτοῦ ἠρρυθρίασεν

— Ἦμην πολὺ κακὴ χθὲς, δὲν εἶνε ἀλήθεια; εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ πρὸς τὸν ἰππότην μετὰ γοητευτικοῦ μειδιάματος. Σὰς ἔδωσα κακὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν, ἐπιτρέψασα εἰς τὸν Ψυχαρπάχτην νὰ διηγηθῇ παντὸς εἶδους ἀνοησίας· ἀλλ' ἄς παύσωμεν πλέον τὴν ὁμιλίαν αὐτήν . . . Ἀλήθεια! ὁ Καραϊβὴς Γιουμαλέης εἶν' ἐδῶ.

— Τὸν εἶδον ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου μὲ σὰς, κυρία, εἶπε πικρῶς ὁ τυχοδιώκτης καὶ ἐσκέφθη καθ' ἑαυτόν. — Νὰ μὴ ἔχη καὶ διόλου ἐντροπήν . . . τί δυστυχία! νὰ ἦνε τόσον εὐμορφῆ . . . Ἀλλὰ, Κρουστιλλάκ, ἐδῶ σὲ θέλω νὰ φανῆς ἀλόγητος.

— Δὲν εἶν' εὐμορφος ὁ Γιουμαλέης; ἡρώτησεν ἡ χήρα μὲ ὕφος θριαμβευτικόν.

— Χοῦμ! χοῦμ . . . εἶνε πολὺ ὠραῖος δι' ἕνα ἄγριον, ἀπεκρίθη μετὰ πείσματος ὁ ἰππότης· ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα μόνοι, σὰς παρακαλῶ, κυρία, νὰ μοῦ ἐξηγήσῃτε (καὶ μὴ σὰς κακοφανῆ τὸ ἐρώτημά μου, διότι αἱ περιστάσεις, βλέπετε, μοῦ δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ σὰς ὑποβάλω) πῶς ἀπὸ σήμερον ἔω; αὐριον εἰμπορεῖτε νὰ ἀλλάζετε τόσους ἔραστὰς;

— Ἢ θεέ μου, εἶπεν ἀδιαφόρως ἡ χήρα, ὁ ἕνας ἔρχεται, ὁ ἄλλος φεύγει . . . τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀπλούστατον.

— Ὁ ἕνας, ἔρχεται ὁ ἄλλος φεύγει, εἶνε ἀπλούστατον τῷ ὄντι ὑπὸ πρῶτην ἐποψίν . . . ἀλλὰ, κυρία, ἡ φύσις καὶ ἡ ἠθικὴ ἔχουσιν ὄρους . . .

— Ἀφοῦ μὲ ἀγαποῦν περιπαθῶς καὶ οἱ τρεῖς, διατί νὰ μὴν ἀγαπῶ καὶ ἐγὼ καὶ τοὺς τρεῖς; Ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἐδόθη μετὰ τοσαύτης φιλαρεσκείας, ὥστε ὁ ἰππότης εἶπε καθ' ἑαυτόν.

— Χωρὶς ἄλλο ἡ δυστυχὴς αὕτη ἀνετράφη εἰς κάμμιαν ἐρημον, εἰς κἀνὲν σπήλαιον, διότι δὲν ἔχει διόλου γινῶσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ . . . τῆς λείπει ἡ ἀνατροφή . . . Καὶ προσέειπεν ὑψηλοφώνως μετὰ τινος παραχῆς. — Ὅχι σὰς εἶπῶ, κυρία, ἔστω καὶ ἂν μὲ ἐκλάβητε δι' ἕνα ἀδιάκριτον, δι' ἕνα ὄκληρον, ὅτι σήμερον τὸ πρᾶτ' ἐνῶ περιεφέρεσθε μὲ τὸν Καραϊβὴν, σὰς εἶδον καὶ σὰς ἔκουσα. Πῶς συμβαίνει ὅμως, δὲν ἐνοῶ, εἰς ἐν γεῦμα αὐτοῦ ν' ἀποφασίσαιτε, μὲ κίνδυνον ν' ἀπο-

θάνητε, νὰ φέρητε εἰς τὰ χεῖλη σας, τὸν φαρμακερὸν ἐκεῖνον καρπὸν;

— Ἐάν ὁ Γιουμαλέης μοὶ ἔλεγεν «ἀπόθανε», θὰ ἀπέθνησκα, ἀπεκρίθη ἡ χήρα μετὰ παραφορᾶς.

— Ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγεν ὁ κυνηγὸς καὶ ὁ καταδρομὸς; ἂν ἀπεθνήσκατε διὰ τὸν Καραϊβὴν;

— Ὅχι ἔλεγον ὅτι ἔκαμα καλὰ.

— Καὶ ἂν σὰς ἐξήτουν ν' ἀποθάνητε δι' ἐκείνους;

— Ὅχι ἀπέθνησκα δι' ἐκείνους.

— Ὅχι διὰ τὸν Γιουμαλέην;

— Ὅχι διὰ τὸν Γιουμαλέην.

— Τοὺς ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ τοὺς τρεῖς ἐξίσοι;

— Ναι, διότι καὶ οἱ τρεῖς μὲ ἀγαποῦν ἐξίσου.

— Εἶνε μίαν ἰδέαν ἀδιάσειστος, καὶ δὲν εἶνε μέσον νὰ τῆς τὴν ἐκβάλω, διανοήθη ὁ Γασκόνος, καὶ ματαίως κοπιᾷ ἄλλω; ὁ τόπος μὲθ' οὗ ὁμιλεῖ εἶνε πολὺ ἀθῶος, ὥστε δὲν φαίνεται προσπονημένος. Πιθανὸν τὰ κακὰ στόματα νὰ συκοφαντῶσι τὴν ἀδελφικὴν ἴσως ἀγάπην, τὴν ὀπιῳν ἡ νέα αὕτη γυνὴ τρέφει πρὸς τοὺς τρεῖς κακούργους . . . καὶ ὅμως ὁ κυνηγὸς μοῦ ἔδωκε νὰ καταλάβω . . . ἀλλ' ἴσως; νὰ ἐκατάλαβα καὶ κακῶς . . . καὶ ἐπειδὴ θὰ τὴν ἀφήσω, ἀγαπῶ καλλίτερον νὰ πιστεύω ὅτι εἶνε ἀθῶα παρὰ ἔνοχος, μ' ὄλον ὅτι, νὰ εἰπώμεν τὴν ἀλήθειαν . . . εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ τὴν ἀθῶσῃ τις. Αἰὶ ὑπέλαβεν— Ἐγὼ μίαν τελευταίαν ἐρώτησιν ἀκόμη, κυρία. Ποῖος ἦτον ὁ σκοπὸς τῶν ἀγρίων ἀστεϊσμῶν, τοὺς ὀπιῳιους; σὰς; καὶ ὁ κυνηγὸς ἐκάματε χθὲς περὶ τῶν δύο συζύγων σας, ἐκ τῶν ὀπιῳιων ὁ εἰς; ἀπέθανεν ἀπὸ τὰ γέλοια, καὶ ὁ ἄλλος μετεβλήθη εἰς λυχνίαν, χάρῃς εἰς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ κοκκίνου ἀνθρώπου, ὅστις ὑπογράφει, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀστεϊσμὸν, τὰ συμβόλαιά σας; . . . Ἐννοεῖτε καλῶς, κυρία, ὅτι μ' ὄλον ὅτι εἰμαι πολὺ ὑποχρεωμένος εἰς σὰς, μοῦ εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ πιστεύσω εἰς τοιαύτας ἀνοησίας.

— Δὲν εἶνε αὐτὰι ἀνοησίαι . . .

— Καὶ πῶς θέλετε νὰ πιστεύσω . . .

— Ἢ! πρέπει νὰ πιστεύσητε ὄχι μόνον αὐτὰ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἄλλα πράγματα . . . εἶπεν ἡ χήρα μὲ τόνον παράδοξον.

— Καὶ πότε θὰ μοῦ ἐξηγήσητε αὐτὰ τὰ μυστήρια;

— Ὅταν σὰς εἶπῶ τί ἀπαιτῶ διὰ τὴν ἑνωσίν μας.

— Α! ἀρχίζει πάλιν τὸν αὐτὸν ἀστεϊσμὸν, εἶπε καθ' ἑαυτόν ὁ Γασκόνος, ἄς προσποιηθῶ τὸν

εὐήθη διὰ τὰ ἰδῶμεν ποῦ θὰ φθάσῃ ἐπιθυμῶ μάλιστα νὰ προβῆ πολὺ, διὰ τὰ σβεσθῆ ὄλοσχερῶς ὁ ἀνόητος ἔρωσ μου. Καὶ ὑπόλαβὼν εἶπε,

— Δὲν μοὶ ὑπεσχέθητε σήμερον, κυρία, νὰ μοὶ εἴπητε τί ἀπαιτεῖτε διὰ τὴν ἑνωσίν μας;

— Ναί.

— Καὶ ποῖαν ὥραν.

— Τὴν ἐσπέραν περὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς σεληνῆς.

— Διὰ τί τότε κυρία;

— Αὐτὸ εἶνε μυστικόν, τὸ ὁποῖον θὰ μάθητε μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα.

— Καὶ ἂν σὰς νυμφευθῶ δὲν μοὶ δίδετε παράτασιν πλέον τοῦ ἐνὸς ἔτους νὰ ζήσω;

Ἡ Λάμια ἐστέναξε καὶ εἶπε θλιβερώς σείουσα τὴν ὠραίαν κεφαλὴν της.

— Φεῦ! ὄχι... ὄχι περισσότερο τοῦ ἐνὸς ἔτους.

— Ἄς ἐξακολουθήσω πάντοτε νὰ φαίνομαι εὐήθης, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Γασκόνας, καὶ προσέθηκε,

— Προέρχεται τάχα ἀπὸ τὴν θέλησίν σας νὰ ᾄδῃ αἱ ἡμέραι μου μετρημέναι;

— Ὁχι, ὦ! ὄχι, ἀνέκραζεν ἡ χήρα.

— Ὡστε προσωπικῶς δὲν μὲ μισεῖτε; εἶπεν ὁ Κρουστιλλάκ.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἡ φυσιογνωμία τῆς Λάμιας ἤλλαξεν ὄλοσχερῶς ἔκφρασιν καὶ κατέστη σοβαρὰ ἀνώρθωσε λοιπὸν ὑπερηφάνως τὴν μικρὰν κεφαλὴν της, καὶ ὁ ἰππότης ἐξεπλάγη ἐκ τοῦ ὕφους, τῆς εὐγενείας καὶ τῆς ἀγαθότητος ἧτις διεδόθη εἰς ἅπαντας τοὺς χαρακτῆράς της.

— Ἀκούσατέ με, τῷ εἶπε μὲ φωνὴν περιπαθῆ ἀλλὰ προστατευτικὴν. Ἐπειδὴ περιστάσεις τινες τῆς ζωῆς μου μὲ ὑποχρεοῦσιν εἰς διαγωγὴν ἐνίοτε παράδοξον, ἐπειδὴ καταχρῶμαι ἴσως τῆς ἐλευθερίας μου, μὴ νομίζετε ὅτι καὶ παραγνωρίζω τοὺς γενναιοκάρδους ἀνθρώπους.

Ὁ Κρουστιλλάκ παρετήρει τὴν χήραν μετ' ἀπιστεύτου ἐκπλήξεως, ὡς νὰ μὴν ᾔτο πλέον ἢ αὐτῆ γυνή. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Λάμια τῷ ἐφάνετο μεγάλη κυρία, καὶ ἡ ἰδέα αὕτη τοσοῦτον τὸν ἐξεφρόβισεν, ὥστε δὲν εὔρε λόγους ν' ἀποκριθῆ.

Ἡ δὲ Λάμια ὑπέλαβε.

— Μ' ἐρωτᾶτε ἂν σὰς μισῶ, κύριε. Δὲν εἶμεθα ἀκόμη εἰς τὴν περίστασιν, καθ' ἣν τὰ αἰσθηματὰ, εἴτε καλὰ, εἴτε κακὰ, δύνανται νὰ περιμεινωσὶ τοιαύτας διασφάσεις... ἀλλ' εἶμαι μακρὰν τοῦ νὰ σὰς ἀγαπῶ... Εἴσθε βεβαίως πολὺ μάταιος, πολὺ ἀδύλεσχος, πολὺ ἐγωϊστῆς...

— Κυρία...

— Ἄλλ' εἴσθε καλὸς, ἀλλ' εἴσθε γενναίόφρων, ἀλλὰ θὰ ᾔθετε ἄξιος, εἰμὶ βεβαία, πάσης ἀφοσιώσεως. Εἴσθε πτωχὸς, εἴσθε σκοτεινῆς καταγωγῆς...

— Κυρία, τὸ ὄνομα τῶν Κρουστιλλάκ... εἶνε ὑπὲρ πᾶν ἄλλο λαμπρὸν, ἀνέκραζεν ὁ ἰππότης μὴ δυνάμενος πλέον νὰ περιστείλῃ τὴν ἑπαρσίαν του.

Ἡ χήρα ἐξηκολούθησε χωρὶς νὰ δεῖξῃ ὅτι ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὸν ἰππότην.

— Ἄν ἐγεννησθε πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς, ἠθέλατε κάμει εὐγενῆ χρῆσιν τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλοῦτος σας. Ἡ δυστυχία ἠθέλεε σὰς συμβουλεύσει πολὺ χειρότερον, ἀφ' ὅ,τι ἐπραξε, διότι ὑπέφερατε πολλὰς στέρησεις...

— Ἄλλὰ, κυρία...

— Ἡ πενία σὰς εὔρεν ἀμέριμον καὶ πλήρη αὐταπαρνήσεως, ἡ δὲ εὐτυχία ἠθέλεε σὰς εὖρη γενναῖον καὶ ἀγαθοεργόν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ δὲν θὰ ᾔθετε χειρότερος ἐν τῇ εὐπορίᾳ ἀφ' ὅ,τι εἴσθε ἐν τῇ δυστυχίᾳ. Ἄν τὰ ἀγαθὰ ὑμῶν προτερήματα δὲν ὑπερέβαινον κατὰ πολὺ τὰς νεκρῶν ὑμῶν ἀφροσύνας, ὁ οἶκος οὗτος, ἐστὲ βέβαιος, δὲν ἠθέλεε σὰς ἀνοιχθῆ, κύριε. Ἄν δ' ἡ πρότασις, ἣν τὸ ἐσπέρας θὰ σὰς κάμω, δὲν σὰς εὐχαρίστει... εἶμαι πεπεισμένη τοῦλάχιστον ὅτι δὲν θὰ φέρητε μαζὶ σας κακὴν ἀνάμνησιν τῆς Λάμιας. Περιμεινάτέ με ἐδῶ, προσέθηκε μειδιῶσα, ὑπάγω νὰ ἴδω τὸ ἐτοιμαζόμενον γεῦμα τοῦ Γιουμαλέν, διότι ἐθιμον εἶνε παρὰ τοῖς Καραΐθαις, αἱ γυναῖκες μόναι νὰ φροντίζωσι δι' αὐτὸ, καὶ ἐπιθυμῶ τοῦλάχιστον ὥστε ὁ Γιουμαλέν νὰ νομίζῃ ὅτι εὕρισκεται εἰς τὴν κατοικίαν του.

Ἡ συνδιάλεξις αὕτη ὑπῆρξεν, ὡς κοινῶς λέγεται, τὸ *λουσίμορ* τοῦ δυστυχικοῦ ἰππότου.

Οἱ ἄπλοὶ καὶ περιπαθεῖς λόγοι τῆς Ἀγγελικῆς, τὸ γλυκὺ καὶ εὐγενὲς βλέμμα, ὑπὲρ τοῦς εἶχε συνοδεύσει, κατέστησαν τὸν Κρουστιλλάκ πλέον ὑπερήφανον, πλέον εὐτυχῆ παρ' ἂν ἤκουε τὰς κολακευτικωτέρας φιλοφρονήσεις. Ἡσθάνθη μίγγμα χαρᾶς καὶ φόβου, καὶ ἐπηύξησε τὴν πρὸς αὐτὴν ἀφοσιώσιν του.

Ἄλλο εὐεξήγητον σύμπτωμα ἀληθοῦς ἔρωτος.

Ἡ πικρὰ προκατάληψις τοῦ ἰππότου διεσκεδάσθη αἴφνης. Ἐνόησε πόσον τὸ πρόσωπον, ὑπὲρ παρέστησεν ἦτο γελοῖον, καὶ ἐπειδὴ ἔβλεπε πράγματα ἀκατανόητα καὶ ἤκουε λόγους παραδόξους προησθάνθη ὅτι ἐν ὄλοις αὐτοῖς ἐγκρύπτεται σπουδαῖόν τι καὶ περίεργον μυστήριον. Ἐσκέ-

φθη ὅτι ἡ μεγάλη οἰκειότης τῆς Λάμιας μετὰ τῶν ἀγαπητῶν της, ὅπως τοὺς ἀνόμαζεν, ἐκάλυπτεν ἀναμφιβόλως ἕτερον μυστήριον, καὶ ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἐσυκοφαντεῖτο κατὰ τρόπον πάντως ἀνάξιον. Ἐσκέφθη προσέτι μετὰ τινος πιθανότητος ὅτι ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἠθέλεε δεῖξει τόσο μὲγαν κυνισμόν ἐνώπιον ἐνὸς ξένου, ἄνευ αἰτίου τινος μεγίστης σπουδαιότητος.

Κατὰ συνέπειαν τῆς σκέψεως ταύτης, ἡ Λάμια κατέστη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Κρουστιλλάκ ὅλως ἀθάα τῆς ἀποδιδομένης αὐτῇ δολοφονίας τῶν τριῶν συζύγων της.

Τέλος ὁ τυχοδιώκτης ἤρχισε πιστεύων, τόσο ὁ ἔρωσ τὸν μετεμόρφωσεν, ὅτι ἡ ἐρημίτις τοῦ Διαβολοχωρίου ἠθέλεε νὰ ἐμπαίξῃ αὐτὸν, καὶ προὔτιθετο νὰ διαφωτίσῃ τὴν ὑπόνοιάν του αὐτὴν τὸ ἴδιον ἐσπέρας, ὅτε ἡ χήρα ἠθέλεε τῷ εἶπει τί ἀπαίτησιν εἶχεν ἀντὶ τῆς χειρὸς της.

Ἐν μόνον πρᾶγμα ἐτάραττε τὸν Κρουστιλλάκ, πῶς ἡ χήρα ἐδυνήθη νὰ πληροφορηθῆ περὶ τοῦ βίου ὃν διήγαγεν· ἀλλ' ἐνοθυμήθη ὅτι πολλὰς λεπτομερείας τοῦ βίου του ἐδιηγήθη ἐπὶ τοῦ πλοίου ἡ Λικέρνη, ὥστε πιθανὸν ὁ διευθυντῆς τοῦ καταστήματος τῆς Σαινπιέρης νὰ ἔμαθεν αὐτὰς ἀπὸ τοῦς ἐπιβάτας τοῦ πλοιάρχου Δανιήλ.

Τέλος μὲ φρόνησιν καὶ καλαισθησίαν, ἧτις περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὸ νέον αἶσθημα τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο ὁ Κρουστιλλάκ ἔκαμε τὰς δύο ταύτας ὑποθέσεις.

— Ἡ ἡ Λάμια ἠθέλησε νὰ διασκεδάσῃ καὶ τὸ ἐσπέρας αὐτὸ θὰ μοὶ εἴπη εἰλικρινῶς «Κύριε ἰππότητα, ὑπῆρξες εἰς περίεργος ἀθῶότης, ὥστε τετυφλωμένος ἀπὸ τὴν ματαιότητα, ὠθούμενος ἀπὸ τὴν φιλοχρηματίαν, ἔδωσες τὸν λόγον σου ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς νὰ γείνης σύζυγός μου, ἐγὼ δὲ ἠθέλησα νὰ σὲ βασανίσω ὀλίγον καὶ νὰ παραστήσω τὸ πρόσωπον ἀγρίας, τὸ ὁποῖον μοὶ ἀποδίδου, καὶ πρὸς τοῦτο ὁ κυνηγὸς, ὁ καταδρομὸς καὶ ὁ Καρχήδης ὄντες ὑπηρεταί μοι εἰς οὗς ἔχω μεγίστην ἐμπιστοσύνην, μὲ συνέδραμον, καὶ ἐπειδὴ κατοικῶ μόνον εἰς μίαν οἰκίαν μεμονωμένην ἐρχονται ἀλληλοδιαδόχως διὰ νὰ μὲ φιλάττουν· δι' ὅλα λοιπὸν ταῦτα γνωρίζουσα τὰς περὶ ἐμοῦ διαδιδόμενας φήμας, ἠθέλησα νὰ διασκεδάσω μὲ τὴν εὐπιστίαν σου. Σήμερον τὸ πρῶν σὲ εἶδον ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς παρόδου ὅτι μὲ κατασκοπεύεις, καὶ ἡ κωμωδία τοῦ δηλητηρίου ἐξυφάνθη μετὰ τοῦ Γιουμαλέν· τὸ δὲ φίλημα τὸ ὁποῖον μοὶ ἔδωσεν εἰς τὸ μέτωπον...»

Ἐδῶ ὁ ἰππότης ἐφάνη πρὸς στιγμὴν λίαν τετραγυμένος προσπαθῶν νὰ δικαιώσῃ τὸ φίλημα· ἀλλ' ἔλυσε πάλιν τὸ ζήτημα λέγων ὅτι κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν Καραΐθων, ἡ οἰκειότης αὕτη δὲν ἐφάνετο καὶ τόσο ἐπιλήψιμος.

Ὁ ἰππότης ἐθεώρει ἑαυτὸν ἱκανοποιημένον ἐκ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, καὶ ἀποδίδων δικαιοσύνην (ὀλίγον ἀργὰ ἴσως) εἰς τὴν χήραν ἐσκέπτετο νὰ παραιτηθῆ ἐλπίδος ἀνοήτου, νὰ παρακαλέσῃ τὴν Λάμιαν νὰ λησμονήσῃ τὸ παρελθόν, νὰ ζητήσῃ ἕνα ὀδηγόν, νὰ ἀναλάβῃ τὸ παλαιὸν ἐβρακωμένον ἱμάτιόν του καὶ τὰς βοδόχρους κνημίδας του, καὶ νὰ ζητήσῃ τύχην καλλιτέραν συμμεριζόμενος τὴν τράπεζαν τοῦ ἐντίμου πλοιάρχου τῆς Λικέρνης.

Ἄν τὸν αὐτίον ἡ χήρα ἔτρεφε σοβαροῦς σκοποὺς διὰ τὸν ἰππότην (τὸ ὁποῖον δυσκόλως ἠδύνατο νὰ παραδεχθῆ, καὶ τοῦ εἶχε τυφλὴν πεποίθησιν εἰς τὴν ἀξίαν του) ἠθέλεε δεχθῆ αὐτὰς μετ' εὐγνωμοσύνης, ἔστω καὶ ἂν ὤφειλε νὰ πληρώσῃ τὴν εὐτυχίαν ταύτην διὰ τῆς ζωῆς του, μὲ ἀπόφασιν ὅμως ἀκράδαντον νὰ φυλάττῃ αὐτὸς προσωπικῶς τὴν γυναῖκά του, ἀποπέμπων τὸν κυνηγόν εἰς τὸ κυνήγιόν του, πὸν Καραΐθην εἰς τὴν πύργον του καὶ τὸν καταδρομέα εἰς τὰς καταδρομικὰς ἐργασίας του· ἄλλως δὲ ἡ χήρα πιθανὸν νὰ προὔτιμα νὰ μεταβῆ μετ' αὐτοῦ καὶ κατοικήσῃ εἰς Γαλλιάν.

Ὁφείλομεν νὰ εἴπωμεν, πρὸς τιμὴν τοῦ δυστυχικοῦ Κρουστιλλάκ, ὅτι περὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἀμυδρὰν εἶχεν ἐλπίδα, διότι ἐθεώρει τὴν πρώτην ἐξήγησιν τῆς διαγωγῆς τῆς χήρας πολλῶ φρονιμωτέραν καὶ πιθανωτέραν.

Ἐνῷ ὁ ἰππότης Κρουστιλλάκ περιέμενε μετ' ἀνυπομονησίας τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ ᾔνε τόσο γόνιμον εἰς συμβάντα, ἀφοῦ ἡ Λάμια ὑπεσχέθη νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ τὰς τελευταίας προθέσεις της, θέλομεν ὀδηγήσει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν Φορογιάλην τῆς Μαρτινικῆς, πρῶτιστον λιμένα τῆς νήσου καὶ συνήθη διαιμονίαν τοῦ διοικητοῦ.

Πρόκειται περὶ νέου γεγονότος ἀνγκυαμένου εἰς τὴν ἡμετέραν διήγησιν.

Ὁ λιμὴν τῆς Σαινπιέρης, ἐνθα εἶχε προσορμισθῆ ἡ Λικέρνη, ἦτο προωρισμένος πρὸς ἀγκυροβόλησιν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ὁ δὲ λιμὴν τῆς Φο-

ρογιαλῆς ἦτο προωρισμένος διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα.

Καθ' ἣν περίπτου ὄραν ὁ Γιουμαλέης περιεδιάβαζε μετὰ τῆς Λάμιας εἰς τὸ Διαβολοχώριον, ὁ σκοπὸς ὅστις κατώπτευεν ἄνωθεν τοῦ μεγάρου τοῦ διοικητοῦ, ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν μιᾶς γαλλικῆς φρεγάτας· πάραυτα δ' εἰδοποιήθη ὁ φρούραρχος τοῦ φρουρίου νὰ ἐτοιμασθῆ ὅπως χαιρετήσῃ, κατὰ τὸ σῆμα, τὴν σημαίαν τοῦ βασιλέως, διότι τότε ἔθος ἦτο νὰ χαιρετῶσι διὰ δέκα κανονοβολισμῶν πᾶν πολεμικὸν πλοῖον καταπλέον εἰς τὸν λιμένα.

Πρὸς μεγάλην ὄμως ἐκπληξιν τοῦ σκοποῦ ἡ φρεγάτα ἐσταμάτησε τὸν δρόμον τῆς εἰς τὸ πέλαγος, κατεβίβασε μίαν λέμβον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν πρὸς τὸν λιμένα, ἐνῶ τὸ πλοῖον περιέπλεε περιμένον τὴν ἐπάνοδόν τῆς.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐφάνη τόσον ἔκτακτον, ὥστε ὁ σκοπὸς ἔσπευσε νὰ τὸ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν φρούραρχον, ὅπως ἀναστείλῃ τὴν δοθεῖσαν τοῦ κανονοβολισμοῦ διαταγὴν· ταύτης δ' ἀνασταλείσκει, ὁ φρούραρχος ὑπῆγε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν διοικητὴν τῆς νήσου περὶ τῆς ἀφικνουμένης λέμβου.

Μετὰ μίαν σχεδὸν ὄραν ἡ λέμβος τῆς Γαλλικῆς φρεγάτας προσωρμίσθη εἰς φορογιαλὴν καὶ ἀπεβίβασεν ἓν πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὡς ἐκ τῆς ἐνδυμασίης αὐτοῦ ἐφάνετο διακεκριμένον, συνοδευόμενον ἀπὸ τὸν ὑποπλοίαρχον· ἀμφότεροι δὲ μετέβησαν πρὸς τὴν διοικητῆ βαρῶν Ρουπινέλ.

Ὁ ὑποπλοίαρχος ἐπέδωκεν εἰς τὸν βαρῶν μίαν ἐπιστολὴν τοῦ πλοίαρχου διοικητοῦ τῆς Πυρφόρου, ὅστις διαταγὴν εἶχε νὰ περιμείνῃ εἰς τὸ πέλαγος τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κ. Σεμερῶ, καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ πάλιν ἀμέσως· ὡφείλε δὲ συγχρόνως νὰ λάβῃ νωπὰς τινὰς τροφὰς καὶ ὕδωρ διὰ τὸ πλοῖον.

Ὁ ὑποπλοίαρχος εἶχε μεταβῆ πρὸς προμήθειαν τῶν τροφῶν, καταλιπὼν μόνον τὸν Κ. Σεμερῶ μετὰ τοῦ βαρῶν.

Ὁ Κ. Σεμερῶ ἦτο ἀνὴρ τεσσαράκοντα πέντε μέχρι πενήτηκοντα ἐτῶν, χροιάς φαιᾶς καὶ ἐλαιώδους, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐστιλβον ἔτι πλέον οἱ πρασινόχρους ὀφθαλμοὶ τοῦ· ἔφερον ἱμάτιον παρυφασμένον διὰ χρυσοῦ σειραδίου καὶ φενάκην μαύρην. Ἡ φυσιογνωμίᾳ του ἦτον εὐφυῆς, οἱ λόγοι του καθαροὶ καὶ σύντομοι, τὸ βλέμμα του δια-

περαστικόν, τὸ στόμαχ του οὕτως εἶπεν ἄνευ χειλέων, τόσον ταῦτα ἦσαν μικρά. Οὐδέποτε ἔγέλα, καὶ ἂν ἐβρίπτε σαρκασμὸν τινα, τὸ ὅποιον τῷ συνέβαιεν ἐνόητε, τὸ πρόσωπόν του καθίστατο πλέον τοῦ συνήθους σοβαρώτερον· ἄλλως τε εἶχε τοὺς εὐγενεστέρους τρόπους καὶ συνηθείας, ἡ δὲ γενναϊότης, ἡ ἐχεμύθεια καὶ ἡ ψυχικὴ του γαλήνη ἦσαν τοιαῦται, ὥστε ὁ Κ. Λουβαῖα πολλάκις τῷ εἶχεν ἀναθέσει δυσχερεστάτας καὶ κινδυνδεστάτας ἀποστολάς.

Ὁ Κ. Σεμερῶ, ἦτον ὄλως διαφορετικὸς τοῦ διοικητοῦ βαρῶν Ρουπινέλ, χονδροειδοῦς ἀνθρώπου, ὅστις μίαν μόνην εἶχε μέριμναν καὶ ἓνα συλλογισμὸν πῶς νὰ παραφυλαχθῆ ἀπὸ τὴν θερμότητα. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο παχὺ, καταπόρφυρον καὶ οἱ παραδόξως στρωγγύλοι ὀφθαλμοὶ του τῷ ἔδιδον πάντοτε ἦθος ἐκπλήξεως.

Ὁ βαρῶν, τίμιος καὶ γενναῖος ἀλλ' ἀπολύτως ἀνίκκος, ὡφείλε τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τῆς οἰκογενείας Κολβέρ, πρὸς τὴν ὁποίαν συναδέετο διὰ συγγενείας ἐκ μητρὸς· διὰ νὰ δεχθῆ ἐπαξίως τὸν ὑποπλοίαρχον τῆς φρεγάτας καὶ τὸν Κ. Σεμερῶ, ὁ βαρῶν ἐξεδύθη πρὸς μεγίστην του θλίψιν πλατὺ ἐκ λευκοῦ βάμβακος ἱμάτιον καὶ μέγαν ἐξ ἀχύρων πέτασον, διὰ νὰ στολισθῆ μετὰ τερατώδη ξανθὴν φενάκην, νὰ περιβληθῆ τὴν κυανόχρουν στολὴν αὐτοῦ χρυσοῖς σειραδίους ἐξυφασμένην καὶ νὰ φορτωθῆ μετὰ βαρὺν τελαμῶνα καὶ ἐν ξίφος. Ἡ θερμότης ἦτο μεγίστη καὶ ὁ διοικητὴς κατηρᾶτο τὴν ἐθιμοταξίαν, ἧς ἐγένετο ἥμμα.

— Κύριε, τῷ εἶπεν ὁ Κ. Σεμερῶ, ὅστις ἐφάνετο ὀλοσχερῶς ἀνάισθητος, εἰς τὴν ὕψωσιν τῆς θερμοκρασίας, δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν ἀφόβως χωρὶς νὰ μάς ἀκούσῃ τις.

— Οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει, διότι αὕτη μὲν ἡ θύρα φέρει πρὸς τὸ γραφεῖόν μου ἐνθα οὐδεὶς εἶνε, αὕτη δὲ πρὸς τὴν στοάν, ἧτις εἶνε ὀλοσχερῶς ἔρημος.

Ὁ Κ. Σεμερῶ ἠγέρθη, ὑπῆγε νὰ παρατηρήσῃ τὰ δύο ὑποδειχθέντα μέρη, καὶ ἐπανῆλθεν ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὰς δύο θύρας.

— Συγγνώμην, κύριε, εἶπεν ὁ διοικητὴς, ἀλλ' ἂν μείνωμεν μόνον μετὰ τὰ δύο αὐτὰ παραθύρια ἀνοικτά...

(Ἐπεται ἡ συνέχεια.)